

Śrīla Prabhupāda

az ISKCON alapító ācāryája

A GBC alapokmánya

Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége
alapító ācārya: Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda

Śrīla Prabhupāda
az ISKCON alapító ācāryája

Ravīndra Svarūpa Dāsa

*nama om viṣṇu-pādāya kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrīmate bhaktivedānta-svāminn iti nāmine*

Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Ó Isteni Kegyelme
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupādának, aki az Úr
Kṛṣṇa lótuszlábánál keresett menedéket, ezért nagyon
kedves Neki.

*namas te sārāsvate deve gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviśeṣa-śūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe*

Ó, lelki tanítómester, Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī
szolgája, mélységes hódolattal borulunk eléd! Az Úr
Caitanyadeva üzenetét hirdeted kegyesen, s megsza-
badítod a nyugati világot, melyet a személytelenség és
üresség filozófiája hat át.

Fordította: Revatī Devī Dāsī
Nyelvi lektor: Gabhīra Dāsa

© 2014 ISKCON GBC PRESS

© 2014 Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége, Lāl Kiadó
Minden jog fenntartva.

Első kiadás, 2014

ISBN 978-963-89866-8-9

További információkért érdeklődjön a helyi ISKCON-központban.

TARTALOMJEGYZÉK

Az ISKCON Irányító Testülete vezetőségének bevezető sorai	7
Előszó	9
Bevezetés	15
Szöveg	19
Szöveg magyarázattal	25
Rövidítések	105
Az idézett irodalom jegyzéke	106

**A Śrīla Prabhupāda helyzetét felügyelő
bizottság (SPPC) tagjai**

Akrūra Dāsa
Ātmārāma Kṛṣṇa Dāsa
Bhakta Priya Devī Dāsī
Bhakti Charu Swami
Bhaktivaibhāva Swami
Caitanya Candrodaya Dāsa
Gopāl Kṛṣṇa Goswami
Hari Śauri Dāsa
Hṛdayānanda Goswami (korábbi tag)
Madhu Sevita Dāsa
Mālatī Devī Dāsī (korábbi tag)
Ravindra Svarūpa Dāsa
Śraddhādevī Dāsī
Sureśvara Dāsa
Vāsudeva Dāsa
Vīrabāhu Dāsa
Viṣṇu Mūrti Dāsa
Yadubara Dāsa

Az ISKCON Irányító Testülete vezetőségének bevezető sorai

Ravindra Svarūpa Dāsa műve, a *Śrīla Prabhupāda*, az ISKCON alapító *ācāryája* az ISKCON Irányító Testületének (GBC) hivatalos jóváhagyásával készült.

A GBC arra kéri az ISKCON minden tagját és barátját, hogy nagyon alaposan és részletesen tanulmányozzák e művet. Amennyiben így tesznek, az minden bizonnyal elmélyíti közösségünk kollektív tudását és megbecsülését Śrīla Prabhupāda ISKCON-ban elfoglalt helyzetével kapcsolatban.

Śrīla Prabhupāda nem csupán az Úr Caitanya és az Úr Kṛṣṇa üzenetét hozta el számunkra. Noha ez már önmagában is dicsőséges küldetés, Śrīla Prabhupāda alapító *ācāryánkként* az ISKCON világméretű közösségének alapjait, működését és jövőképét teremtette meg azzal a céllal, hogy „az egész emberiséget újra lelki síkra emelje”.

Śrīla Prabhupāda szerepe, ahogyan az a műből világossá válik majd, soha nem halványul el. Jelenléte minden egyes ISKCON-*bhakta* életét éppen úgy áthatja a jelenben, ahogyan évszázadokon keresztül fogja a jövőben.

Az írás célja, hogy megvilágítsa, miért áll Śrīla Prabhupāda a saját életünk és a közösségünk életének a középpontjában, és ráébresszen bennünket arra, hogyan kell őt megőriznünk ebben a kivételes szerepben. Ahogyan Bhakti Charu Swami írja előszavában: „Ez a könyv nem egyszerűen csak olvasmány: beteljesítésre vár.”

a GBC vezetősége
2013. december

ELŐSZÓ

Śrīla Prabhupāda kétségtelenül az a személyiség, akit Śrī Caitanya Mahāprabhu jóslatának beteljesítésére küldött közénk: „Azért szálltam alá, hogy a *saṅkīrtana*-missziót útjára indítsam. A világ minden tévelygő lelkét hazavezetem. . . Nam Sankīrtan mozgalmam elterjed majd, s a földkerekség minden városa és falva a szent név közös éneklésétől lesz hangos” (*Caitanya-bhāgavata, Antya* 4.120, 126).

Ha szeretnénk megérteni Śrīla Prabhupāda különleges szerepét *gauḍīya* szempontból, utazást kell tennünk a múltban. E történelmi áttekintés feltárja előttünk, hogyan bontakozik ki Caitanya Mahāprabhu terve lépésről lépésre, s hogyan válik jóslata valósággá.

Gayából visszatérve Śrī Caitanya Mahāprabhu útjára indította *nāma-saṅkīrtana*-misszióját, s a *nāma-prema* áldását terjesztve „Caitanya Mahāprabhu és a társai nem törődtek azzal, hogy ki érdemli meg és ki nem, és azzal sem, hogy hol osszák és hol ne osszák. Nem szabtak feltételeket. A Pañca-tattva tagjai minden alkalmat kihasználtak, hogy felébresszék az emberekben az istenszeretetet” (*Caitanya-caritāmṛta, Ādi-līlā* 7.23).

A *nāma-prema* hömpölygő áradatként terjedt a szélrózsa minden irányába, s a felhatalmazott prédikátorok – a hat Gosvāmī, Śrīnivāsa Ācārya, Narottama Dāsa Ṭhākura és Śyāmānanda Prabhu – védőszárnyai alatt továbbra is ontotta áldásait a világra.

Sajnálatos módon azonban Śrī Caitanya Mahāprabhu és felhatalmazott társai eltávozása után sötét korszak vette kezdetét a *gauḍīya vaiṣṇavizmus* világában. Kali befolyása alatt az *apasampradāyák* és a különféle szekták – anyagelvű tévtanaik és gyakorlataik gátlástalan terjesztésével – teljesen elhomályosították a Caitanya Mahāprabhu

által képviselt tiszta Krisna-tudatot. S mindezt az Ő nevében tették! Mahāprabhu tanait idővel egynek tekintették ezekkel a vadhajtásokként burjánzó erkölcstelen, dogmatikus és antiszociális jelenségekkel. Az indiai társadalom kulturált és művelt rétegei ennek következtében mély ellenszenvvel viseltettek Caitanya Mahāprabhu iránt. Ez a sötét korszak csaknem kétszázötven évig tartott.

A *saṅkīrtana*-misszió felélesztése érdekében, s hogy a *gauḍīya* égboltot újra fényesség ragyogja be, Śrī Caitanya Mahāprabhu elküldte e világba egyik bizalmas társát, Bhaktivinoda Ṭhākurát. Transzcendentális felhatalmazása birtokában Bhaktivinoda Ṭhākura fáradhatatlanul ontotta magából műveit, hogy legyőzze azokat a hiteltelen filozófiai elhajlásokat, melyek szögesen ellentmondtak a Caitanya Mahāprabhu által képviselt Krisna-tudatnak. Szakadatlan és elkötelezett munkájának eredményeként feltérképezte kora *adharmán* alapuló filozófiai rendszereit, és újra kinyilatkoztatta a világ számára a legüdvözítőbb és legkönnyöritelesebb utat: Caitanya Mahāprabhu *nāma-saṅkīrtana*-misszióját. Bhaktivinoda Ṭhākura írásai váltak később Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura számára azzá a filozófiai alapzattá, melyre egy szisztematikusan megszerkesztett intézményt emelt, hogy Caitanya Mahāprabhu jóslatának beteljesülése elkezdődhessen. Bhaktivinoda Ṭhākurnak rendíthetetlen hite volt Śrī Caitanya Mahāprabhu szavában. Ennek nagyon világos és rendkívüli bizonyítékát adta Caitanya Mahāprabhu születési helyének feltárásával, és annak a részletes tervnek (a *nāmahaṭṭa* rendszernek) a kidolgozásával, mely Caitanya Mahāprabhu vágyának beteljesítésére, a *nāma-saṅkīrtana* világméretű terjesztésére volt hivatott. Azt is tudta azonban, hogy a Krisna-tudat elterjesztése a világ minden szegletében egy olyan óriási feladat, ami csak egymást követő nemzedékek és sok ezer ember közös munkájának eredményeként válhat valóra. Nem egyetlen ember feladata tehát, hanem egy transzcendentális intézményé, melynek felállítása immár égető szükségszerűség volt.

Az Úr Jagannāthához intézett heves imái meghallgatásra találtak. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura a fiaként jelent meg ezen a világon, hogy a Gauḍīya Misszió felállításával kézzelfogható formát adjon apja tervének. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura röpke tizenöt év alatt India minden szegletébe eljuttatta Caitanya Mahāprabhu *saṅkīrtana*-misszióját, s kora számos kiváló személyiségét vonzotta magához,

hogy ők is részt vállaljanak küldetésében. Hatvannégy *maṭhā*t állított fel Indiában Caitanya Mahāprabhu tanításainak terjesztésére.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Thākura abban látta intézménye jelentőségét, hogy az a halála után is képes lesz fenntartani a lendületes prédikálást. Nagyon nyomatékosan és nyíltan meghagyta legfőbb tanítványainak, hogy a Gauḍīya Misszió vezetése egy irányító testület kezében legyen. Meglepő módon nem nevezett ki maga helyett senkit lelki utódjául. Szinte közvetlenül azután, hogy 1937. január 1-én elhagyta ezt a világot, nézeteltérések és viszályok ütötték fel a fejüket a Gauḍīya Misszióban. Az intézmény, amely mindig arról volt híres, hogy makulátlan hűséggel és bátran terjesztette Caitanya Mahāprabhu tanításait, most pártoskodásával és bírósági ügyeivel vonta magára a figyelmet. Két versengő csoport állt szemben egymással az *ācārya* cím elnyeréséért, miközben számos idősebb, kiábrándult tanítvány hagyta el az intézményt. A Gauḍīya Missziónak, ennek az egész Indiát behálózó – számos központtal, kiadóval és az összetartó vezetés alatt együttműködő sok ezer hívővel rendelkező – intézménynek az egysége szétesett. A magántulajdon és a presztízs illúziója elhomályosította Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Thākura utasítását, s missziója – hogy egy világméretű mozgalmat hozzon létre Caitanya Mahāprabhu tanításainak előmozdításáért – teljesen elakadt.

A mi Śrīla Prabhupādánkat, Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swamit az események tragikus alakulása mélyen lesújtotta, tettei azonban egyértelműen arról tanúskodnak, hogy tökéletesen tisztában volt azzal, mi lelki tanítómestere szíve vágya és küldetése:

1. Amint egy maroknyi New York-i követője érdeklődést mutatott üzenete iránt, hivatalosan is megalapította intézményét: a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségét (ISKCON), s ezzel együtt lefektette az intézmény hét célját is. Mindez 1966 elején történt.

2. Caitanya Mahāprabhu missziójának és az ISKCON lelki örökségének a fenntartása érdekében Śrīla Prabhupāda felállított egy jól szervezett vezetőséget, az Irányító Testületet (GBC), s

nyomatékosan meghagyta előljáró tanítványainak: „Ne kövessétek el ugyanazt a hibát, mint az istentestvéreim Guru Mahārājám távozása után. Együtt, a GBC vezetése alatt irányítsátok a közösséget.”

3. Az ISKCON transzcendentális missziójának filozófiai és kulturális alapját biztosította azzal, hogy fáradhatatlanul és aprólékos gonddal lefordította és magyarázatokkal látta el a Śrī Caitanya Mahāprabhu tanításait közvetítő legfontosabb és legmagasztosabb írásokat: a *Bhagavad-gītā*t, a *Śrīmad-Bhāgavatamot* és a *Caitanya-caritāmṛtát*. Többször is nyomatékosan kijelentette, hogy e könyvek a Krisna-tudat missziójának és az ISKCON intézményének az alapját képezik.

4. Guru Mahārājájához hasonlóan ő sem nevezett meg vagy választott ki senkit az ISKCON örökösének. Azt akarta, hogy a tanítványai közösen, az Irányító Testület vezetése alatt irányítsák az intézményt.

Amikor Śrīla Prabhupāda személyes szolgája voltam, sokszor tanúja lehettem, mennyire ragaszkodott ahhoz, hogy minden nyomtatott dokumentumon fel legyen tüntetve az „alapító *ācārya*” cím és a teljes neve a közösség elnevezése alatt. Nagyon éretlen és tapasztalatlan voltam, s többször elgondolkodtam azon, hogy Śrīla Prabhupāda, egy ilyen alázatos és emelkedett *vaiṣṇava* miért ragaszkodik ehhez ilyen kitartóan. Soha nem tártam fel ezeket a gondolatokat Śrīla Prabhupāda előtt, de mindig is zavart okoztak bennem. Lassanként azonban, az ő isteni kegyéből, egyre inkább megértettem, hogy mi volt a szándéka ezzel. Az „alapító *ācārya*” nem egyszerűen csak egy cím; a kifejezés arra a transzcendentális rendszerre utal, amely védelmezi és maradandóan fenntartja a megkötött lelkek világméretű üdvöztetésére hivatott intézményt Kali e mélységesen sötét korában.

Nagy *vaiṣṇava* bölcsek, többek között Śrī Madhvācārya és Śrī Rāmānujācārya is sikeresen alkalmazták már e rendszert.

E rendszer ISKCON-ba való tökéletes beágyazása pedig elengedhetetlen Caitanya Mahāprabhu jóslatának beteljesítéséhez. Ezt a meglatásomat számos istentestvérem előtt feltárva örömmel tapasztaltam, hogy Śrīla Prabhupāda ugyanezzel a belső felismeréssel áldotta meg őket.

2006-ban a GBC számos bizottságot hozott létre különböző stratégiai feladatok megtervezése és megvalósítása érdekében. E bizottságok egyike, a Śrīla Prabhupāda Position Committee (SPPC) azzal a céllal alakult, hogy a már folyamatban lévő törekvéseket előmozdítsa, s ezzel együtt új lépéseket tegyen annak érdekében, hogy Śrīla Prabhupāda szerepét – mint az ISKCON „alapító ācāryája” és „az ISKCON-bhakták legkiemelkedőbb śikṣā-guruja” – maradandóan megerősítése. Ez a könyv az SPPC egyik bevezető lépése.

A könyv Ő Kegyelme Ravindra Svarūpa Prabhu műve, aki kétségtelenül az ISKCON egyik legkiválóbb gondolkodója és írója. A művet a GBC minden tagja és számos idősebb *bhakta* alaposan és részletesen megvizsgálta.

E könyv hátterében komoly kutatómunka áll, s teljes mértékben a *śāstrán* és történelmi tényeken alapul. Hangvétele tudományos és egy olyan ismeretanyagot biztosít, mely alapját képezheti egy holisztikus oktatásnak, amely arra hivatott, hogy nagyon egyértelműen, gyakorlati síkon megszilárdítsa Śrīla Prabhupāda alapító ācāryaként betöltött szerepét az ISKCON-ban. Nyilvánvaló, hogy a tiszta Krisna-tudatnak nincs szüksége természetellenes módszerekre, praktikákra – egyedüli alapját az alázat és a teljes önátadás jelenti. Ebben a szellemben szeretnénk e művet Caitanya Mahāprabhunak, Śrīla Prabhupādának és az ő összes *bhaktájának* felajánlani.

Hadd tegyem hozzá, hogy ez a könyv nem egyszerűen csak olvasmány: beteljesítésre vár. S ha mondandóját magunkévá tesszük, személyes és kollektív kapcsolatunk Śrīla Prabhupādával örök virágot bont és nagyon gyakorlatias módon jutunk annak a tudásnak a birtokába, hogy szeretett alapító ācāryánkat az idő nem állítja meg. Örök közvetítője ő a hömpölygő isteni áradatnak, amely Caitanya Mahāprabhu könyörületét és *kṛṣṇa-premáját* hordozza. Korlátok és gátak a számára nem léteznek, szíve megolvad és kiárad, ha valaki a legkisebb érdeklődést mutatja tanításai és a *nāma-saṅkīrtana*-misszió iránt.

Śrī Caitanya Mahāprabhu terve az, hogy a *kṛṣṇa-prema* az egész

világot elárassza. Alázatosan várjuk kegyes és aktív támogatását, hogy megtehessük e terv következő fontos lépését: mindennapi életünkben is vessük örökre kőbe, hogy Śrīla Prabhupāda az idők végezetéig az ISKCON alapító *ācāryāja*.

Köszönjük szépen.

Śrīla Prabhupāda szolgálatában,
őszinte híve: Bhakti Charu Swami
Vrindavan, India
2013. november

BEVEZETÉS

A könyv, amit a kezében tart – vagy a számítógépén olvas – annak az intenzív és szerteágazó stratégiai tervezésnek az egyik gyümölcse, amit az ISKCON Irányító Testülete (GBC) 2006-ban indított útjára. Ez a jelenleg is folyamatban lévő projekt számos *bhaktát* készítetett arra a világ különböző részein, hogy részt vegyen a közös munkában: egy gondosan felépített terv és fejlesztés megvalósításában, amely Śrīla Prabhupāda mozgalmának virágzó jövőjét szeretné biztosítani. A végső célunk az, hogy az egész szervezet felhatalmazást nyerjen – minden tag, minden központ, minden vezető és irányító szerv –, s közösen, hatékony együttműködésben dolgozzunk Śrīla Prabhupāda és Śrī Caitanya Mahāprabhu vágyának beteljesítésén. Az első pillanattól kezdve világos volt mindannyiunk számára: célunk elérésének elengedhetetlen feltétele, hogy – ahogyan mondani szoktuk –, mindig Śrīla Prabhupāda legyen a középpontban.

A stratégiai tervező bizottság tudatában volt annak az égetően időszerű ténynek, hogy az ISKCON-nak a közeljövőben egy óriási kihívással kell szembenéznie: hamarosan elkerülhetetlenül bekövetkezik az az állapot, amikor többé nem lesznek köztünk az alapító *ācāryáról* személyes emlékekkel rendelkező *bhakták*. Ez a küszöbön álló veszteség további ösztönző erőt adott a Śrīla Prabhupāda helyzetét felügyelő bizottság, a Śrīla Prabhupāda Position Committee (SPPC) munkájának. A bizottság minden egyes tagja előtt világos volt, hogy Śrīla Prabhupāda jelenléte nem halványulhat el az eljövendő nemzedékek számára. (Igazság szerint néhányan hittek abban, hogy jelenléte még erősebbé válhat.) Hogyan valósíthatnánk ezt meg? Hogyan érhetnénk el, hogy az ISKCON minden tagja nemzedékről nemzedékre még

inkább tudatában legyen az alapító *ācāryával* való mély kapcsolatának, s mindannyian érezzék életükben az ő élő jelenlétét? Hogyan vészhet-nénk bele minden szívbe misszióját, tanításait, jövőképét, eltökéltségét, könyörületét?

Az SPPC tagjaként azt a megbízást kaptam, hogy fogalmazzak meg az ISKCON-*bhakták* számára egy olyan alapokmányt, amely meghatározza Śrīla Prabhupāda, az alapító *ācārya* helyzetét.

Miután elfogadtam a megbízatást, azon kaptam magam, hogy gondolataim napokon és éjszakákon keresztül – szinte megszállottan – Śrīla Prabhupāda körül forogtak. Elmélkedtem az életéről, az örökségéről, a mozgalmáról, magamról mint a tanítványáról, s többi tanítványáról, az istentestvéreimről. Ez az időszak egy felerősödött szellemi és érzelmi állapotot idézett elő bennem, mégsem jutottam határozott következtetésekre. Aztán egyszer csak leültem és két vagy három óra alatt papírra vettem néhány rövid bekezdést – nem volt több három oldalnál –, ami úgy tűnt, szinte magától fogalmazódott meg. Nem volt sok tudományos alapja, alig előzte meg kutatómunka és semmi újat nem mondott – csak a saját megérzéseim és megvalósításaim vezettek. Kicsit finomítottam rajta és az első adandó alkalommal a stratégiai tervező bizottság többi tagja elé tártam.

A pozitív visszajelzések áradata – nagy megkönnyebbülésemre – biztosított afelől, hogy valószínűleg a helyes irányban tapogatózok. Ez az irány még jobban kirajzolódott, amikor újabb útbaigazítást kaptam. „Nagyszerű – mondták –, de most írd hozzá magyarázatot is.”

Meg kell jegyeznem, hogy az általános értelmű „nagyszerű” jelzőt egy sor részleteket taglaló megjegyzés követte – olyan megjegyzések, miszerint a szöveget helyenként jobban alá kell támasztanom, világosabbá tennem és kifejtennem; olyan megjegyzések, amelyek az írás kételyeket ébresztő vagy zavart keltő pontjaira utaltak; illetve olyanok, melyek újabb témák kidolgozását, újabb vizsgálódásokat javasoltak stb. Ezeket a megjegyzéseket jól megfontoltam – s valóban nagyon hasznosnak bizonyultak –, majd miután a rövid szöveget átdolgoztam, eleget tettem a következő kérésnek: hozzáláttam a magyarázat megfogalmazásához.

A végtermék, amit most a kezében tart az olvasó, ezért épül fel két részből: egy rövidebb szövegből és annak magyarázatából. A szöveg önmagában olvasható az első oldalon, majd ezt követi a hozzá

fűzött jóval hosszabb magyarázat. Ebben a második részben a szöveg az eredetivel egyező módon, de vastag betűkkel szedve, a megfelelő helyeken részekre bontva tűnik fel; a magyarázat pedig normál betűtípussal követi a szöveget.

Az eredeti szöveg rövid, csupán öt oldal, a magyarázat ennél jóval hosszabbra kerekedett: további nyolcvan oldalt tesz ki. Az eredeti szöveg összeállítása három órát vett igénybe, a magyarázat elkészítése hat évet.

Az eredeti szöveg nagyon egyszerű és az olvasóközönség minden rétege számára könnyen érthető. A magyarázat azonban különösképpen azoknak szól, akik *prabhupāda-śiṣyák*, vagy szeretnének azzá válni: Śrīla Prabhupāda igaz *śikṣā*-tanítványaivá. Valójában az ISKCON minden egyes tagjának ezt a határozott célt kellene maga elé tűznie, s ez önmagában elegendő ahhoz, hogy az Úr Caitanya legbensőbb vágyát megvalósítsuk.

A magyarázatok megírása a vártnál hosszabbra nyúlt és néha igen nehéznek bizonyult, ám eredményeképpen egy váratlan áldásban lehetett részem: mélységeiben értettem meg azokat a dolgokat, melyeket előzőleg csak felületesen vagy hallomásból ismertem. Amikor e munkának nekikezdtem, tisztában voltam vele, milyen csodálatos tanítvány volt Śrīla Prabhupāda, mára azonban sokkal alaposabb és mélyebb ismereteim vannak nagyságáról – s ennek tudata, meg kell valljam, egyre csak növekszik bennem. Kutatásom eredményeként sokkal többet értettem meg Śrīla Prabhupāda tetteinek értékéből, szeretetem és hálám pedig új hajtásokat hozott. Ez az ajándékba kapott tudás egyben azt is feltárta előttem, mennyire fontos, hogy tanítványaként nagyságát a lehető legőszintébb tanúságtétellel világítsam meg mások előtt: saját tanítványi mivoltom példájával.

Mindezen túlmenően jóval teljesebb képet kaptam annak a dicsőséges rangnak a döbbenetes horderejű jelentéséről, amit Śrīla Prabhupāda teljes joggal visel: „a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének alapító *ācāryája*”.

Azért imádkozom, hogy e mű olvasásával Önnek ugyanabban az áldásban legyen része, amelyben nekem volt részem az írása közben.

Szeretném kifejezni mély hálámat mindazoknak, akik segítettek, bátorítottak, vezettek, továbblendítettek és kijavítottak e mű születése közben. A stratégiai tervező misszió Gopāla Bhaṭṭa Prabhu – és

rátermett asszisztensei – vezetésével teremtette meg és tartotta életben azokat a feltételeket, melyek e munkát lehetővé és „továbbadhatóvá” tették. A jelenleg H. H. Bhakti Charu Swami és Akrūra Prabhu elnökelete alatt működő SPPC az elmúlt hét év alatt sok személyi változáson ment keresztül, a visszajelzések és bátorítások azonban – mindazoktól, akik a csoportban szolgálnak és szolgáltak – soha nem szüneteltek, s jóval értékesebbek voltak számomra annál, mint amennyire ki tudtam fejezni hálámat. Most azonban megragadom az alkalmat, hogy hálás köszönetet mondjak mindannyiuknak. Sok olyan idősebb *bhakta* is véleményezte a készülő művet, akik nem tagjai az SPPC-nek. Különös jelentőséggel bírt az a Māyāpurában megrendezett, „Sannyāsī, Guru és GBC Saṅga” nevet viselő konferencia, melyen 2013 februárjában körülbelül száz vezető vett részt: megvizsgálták a készülő mű kéziratát, s felbecsülhetetlen értékű észrevételeket és gondolatokat fogalmaztak meg. A kéziratot tovább gazdagította annak a körülbelül húsz idős *bhaktának* a visszajelzése, akiket a mű véleményezésére kértek fel. Így nyerte el „végső” formáját a kézirat, amit a GBC 2013. októberi ülésén Juhuban újra áttekintett. Néhány, a mű finomítását elősegítő további javaslat után a GBC egyhangúan jóváhagyta annak megjelentetését a GBC hivatalos nyilatkozataként. Tartozásomat a GBC-tagoknak – türelmükért, segítségükért, s mindenekfelett áldásaikért – nem tudom visszafizetni.

Szeretnék köszönetet mondani azért a segítségért is, amit közvetlen környezetemtől kaptam. Tanítványom, Śraddhā devī dāśī végig mellettem állt: ellátta a szervezési feladatokat, technikai támogatást nyújtott, valamint igényes lektori szakértelmével és tanácsaival segítette munkámat. Feleségem, Saudāmaṇī devī dāśī szintén lelkes olvasója és kritikusa volt a születő írásnak, miközben rólam is kitartóan, fáradhatatlanul gondoskodott. Rólam nagyon nehéz gondoskodni, neki azonban sikerült.

Śrīla Prabhupāda szolgálatában,
szolgája: Ravindra Svarūpa Dāsa
Philadelphia, Pennsylvania
2013. december

ŚRĪLA PRABHUPĀDA HELYZETE

SZÖVEG

Prabhupāda: az ISKCON alapító *ācāryāja*

Śrīla Prabhupāda nagy figyelmet fordított arra, hogy rangja, „az ISKCON alapító *ācāryája*” mindig jól észrevehető helyen jelenjen meg. Azt az utasítást adta, hogy minden egyes könyvének a borítóján és címlapján álljon ott a teljes neve: „Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda”, s közvetlenül alatta: „a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének alapító *ācāryája*”. Ehhez hasonlóan rendelkezett az ISKCON hivatalos dokumentumai, a levélpapírok fejléce, a kiadványok és a reklámfelületek esetében is. Az „alapító *ācārya*: Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda” feliratnak ott kell állnia közvetlenül a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” sor alatt. Śrīla Prabhupādának az ISKCON-nal való különleges és bensőséges kapcsolata többek között ilyen módon is mindig kitüntetett figyelmet kap.

Alapító *ācāryaként* Śrīla Prabhupāda különleges helyzetet tudhat magáénak az ISKCON-ban, s nagyon fontos, hogy ezt mélységeiben megértjük. *Ācāryaként* példaértékű személyisége és viselkedése szolgál követendő mintául az ISKCON-*bhakták* előtt; alapítóként a tetteit szabályozó és vezérlő elvek, valamint egyedi lelkülete – „hangulata” – válik egy egész közösség jellemzőjévé és formálja az általa létrehozott szervezetet. A közösség minden egyes tagja saját lényének legmélyén

teszi magáévá ezt a lelkeséget. Śrīla Prabhupāda műveltségének és személyiségének lényegével hatja át az intézményt, s a tagok ennek a szellemiségnek a képviselői lesznek a világban.

Mély tisztelettel adózunk tanítványi láncolatunk nagyszerű *ācāryái* előtt, és sokat merítünk tanításaikból, ám a mi szemünkben az ISKCON alapító *ācāryája*, Śrīla Prabhupāda mindig is egyedülálló jelentőséggel bír majd. Prabhupāda nemzedékről nemzedékre jelen lesz az ISKCON-ban az egyetlen olyan különleges helyzetű *śikṣā*-guruként, aki minden egyes ISKCON-*bhakta* életében meghatározó szerepet játszik, s ez a szerep egy állandó, immanens, tevékeny jelenlét marad mindig: irányt mutat és irányít. Ő maga az ISKCON lelke. Mindez azt jelenti, hogy Śrīla Prabhupāda egészen addig hatékonyan cselekszik ebben a világban, amíg az ISKCON az ő akaratát közvetíti és akaratának egységes végrehajtó eszközeként működik. Ily módon lesz Śrīla Prabhupāda továbbra is az ISKCON lelke, s az ISKCON az ő teste.

Miért alapította Prabhupāda az ISKCON-t?

Amikor Śrīla Prabhupāda sikeresen elvetette az Űr Caitanya küldetését terjesztő világméretű misszió magjait, arra a jelentős elhatározásra jutott, hogy új intézményt alapít: a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségét, aminek ő maga az alapító *ācāryája* lett. Nagyon tudatosan, belső felismerései szerint járt el. Felismeréseinek alapja az a tudás volt, amit saját lelki tanítómesterén keresztül sajátított el és szívott magába. Śrīla Prabhupāda Guru Mahārājájának eltávozása után ez a felismerés sajnos gurujának saját – mára darabokra hullott – intézményében nem igazán jutott többé kifejezésre. Prabhupāda ezért egy új szervezetet alapított, amelynek egésze és minden egyes része képes megtestesíteni és életre hívni a számára élővé lett tudást, ami abban a megingathatatlan és fáradságot nem ismerő elkötelezettségben ölt testet, hogy az Isten iránti tiszta szeretetet a szenvedő emberiség megsegítése érdekében mindenhová eljuttassa.

Annak az intézménynek, amely képes hatalmas tér- és időkorlátokat áthidalva, egyesült erővel, egy ilyen elkötelezettséget szem előtt tartva működni, egyedülálló szervezeti formát kell magára öltenie. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī ezért egy olyan intézményt

akart életre hívni, melyben a végső döntéshozás nem egyetlen személy, egy autokrata *ācārya*, hanem egy vezetőtestület kezében van, amit ő „Irányító Testületnek” (GBC) nevezett. A Gauḍīya Maṭha azonban nem ismerte fel ennek a struktúrának a jelentőségét, ezért – Prabhupāda szavaival élve – „hasznavehetetlenné” vált.

A legnagyobb kihívás

Śrīla Prabhupāda ugyanilyen szervezeti struktúrát állított fel az ISKCON számára, amikor 1970-ben létrehozta az Irányító Testületet (GBC), majd nyomon követte annak fokozatos összehangolódását és fejlődését. Kijelentésével, hogy „sok száz és ezer lelki tanítómestert” akar az ISKCON-ban, egyben arra is utalt, hogy az elengedhetetlen guru-tanítvány kapcsolatrendszer folytonosságát az egységes intézmény és a GBC irányítása biztosítaná. Egy ilyen szervezeti felállásban a számos guru egyesített erővel, valamint a különböző vezetőkkel és előjárókkal együttműködve képes tevékenykedni.

Am amíg Śrīla Prabhupāda az egyetlen *ācāryaként* és *dīkṣā-guruként* jelen volt a szervezetben, a felállított struktúra szükségszerűen megmaradt magzati állapotában. Olyan volt, akár az embrió az anyaméhben: a teste és az életfunkciói még nem fejlődtek ki teljesen. Prabhupāda fizikai jelenlétének idején, a helyzet természetéből adódóan, a GBC nem tudta teljes mértékben betölteni a neki szánt „végső irányító szerv” szerepét, s Prabhupāda maradt az egyetlen guru. Éppen ezért még várni kellett arra, hogy Prabhupāda munkájának gyümölcse a maga teljében megnyilvánuljon.

Śrīla Prabhupāda tehát ránk hagyta a feladatot, hogy eltávozását után, a szervezet felépítésének és rendeltetésének részleteit kidolgozva biztosítsuk az ISKCON hatékony működését a világban. Az egyik legnagyobb kihívás számunkra a guru-tanítvány kapcsolat szervezetbe való integrálása. Ez a kapcsolat már önmagában is hűséget és komoly elkötelezettséget követel a lelki tanítómester irányában, közösségi értelemben pedig egy magasabb rendű, mindenre kiterjedő és mindenek feletti hűséget kell hordoznia. Ez a hűség nem más, mint valamennyiünk közös elkötelezettsége alapító *ācāryáink*, Śrīla Prabhupāda felé, aminek a gyakorlatban úgy adjuk bizonyosságát, hogy legbensőbb

vágyának eleget téve együttműködünk az általa ránk örökített rendszerben.

Azt már megtapasztaltuk, hogy a kezdetben kialakított „zóna-*ācārya*” rendszer, amelyen keresztül a guruk a nagyobb szervezeti rendszerbe integrálódtak volna, olyan földrajzi övezeteket hozott létre, amelyek egyenként szorosabb szövetségeket alkottak, mint az ISKCON egésze. Mivel ez a rendszer az ISKCON egységét veszélyeztette, megszüntettük. Még sok lépést kell azonban megtennünk, hogy felálljon az a szervezeti struktúra, amit Śrīla Prabhupāda szeretett volna életre hívni.

Érdekes megemlítenünk, hogy két jelentős ISKCON-ellenes mozgalom – akik magukat sokszor a „valódi ISKCON”-nak nevezik – úgy jött létre, hogy Prabhupāda „szerves egészét” nem fogadták el: annak valamelyik összetevő elemét elutasították. A *ritvik* mozgalom szeretné eltávolítani helyükről az egyes gurukat, s helyette a GBC szervezeti szintű autoritását bevezetni, míg egy-egy kiemelkedő *sannyāsī* követői azt szeretnék elérni, hogy a GBC felszámolásával egyetlen karizmatikus, autokrata *ācārya* kerüljön vezető szerepbe.

Az ISKCON-nak ezért komoly figyelmet kell fordítania mindkét összetevőre: hangsúlyoznia kell egyrészt az ISKCON-hoz és a GBC-hez való hűség, másrészt a mély és mindenre kiterjedő tanításon alapuló guru-tanítvány kapcsolat fontosságát a közösségben. El kell jutnunk ahhoz a felismeréshez, hogy a két dolog nem zárja ki egymást, s egyáltalán nem mond ellent egymásnak. Meg kell értenünk, hogyan erősíti és támogatja egyik a másikat.

Ahhoz, hogy ezt a szükségszerű szintézist kialakítsuk, elengedhetetlen, hogy mély tudásra tegyünk szert Śrīla Prabhupāda helyzetével kapcsolatban, s ezt a tudást – a *jñānát* és a *viññānát* egyaránt – gyakorlatba ültessük. Alapító *ācāryaként* Śrīla Prabhupāda szimbolizálja az egységes ISKCON-t; bizonyos értelemben ő maga jelenti az ISKCON egységét. Ezért minden *bhaktának* éreznie kell, hogy életét az ő megdönthetetlen, uralkodó jelenléte hatja át, attól függetlenül, hogy kit szolgál *dīkṣā*- vagy *śikṣā*-gurujaként. Azok a guruk, akik jelenleg is fizikai testükben vannak jelen, szemlátomást nagyobb hatást képesek gyakorolni tanítványaik életére, mint azok, akik megnyilvánulatlan formájukban vannak köztünk. Mivel Śrīla Prabhupāda megnyilvánult formájában már nincs jelen, a *vapunak* ezt a hiányát azzal kell

kompenzálunk, hogy Prabhupāda *vāñī*-alakjáról fokozatosan egyre mélyebb tudásra teszünk szert (ahogyan azt ő maga tanította nekünk).

E *vāñī*-nak oly mélyen kell beágyazódnia az ISKCON szerkezetébe, hogy az intézmény kultúrájának az alapvető jellegét is meghatározza, s Prabhupāda jelenléte akkor se legyen kevésbé érezhető, miután mindazok, akik személyesen ismerték őt, szintén elhagyják ezt a világot.

A következmények

Ha megértjük, mit jelent az, hogy Śrīla Prabhupāda az alapító *ācārya*, annak számtalan pozitív következménye lesz. Ezek közül néhány: 1. Az egymást követő nemzedékek mind abban a különleges kegyben részesülhetnek majd, amit Śrīla Prabhupāda kínál számunkra. Egyre többen lépnek majd rá az Istenhez visszavezető útra, melyet ő nyitott meg előttünk. 2. Ha *vāñī*-megnyilvánulásán keresztül Śrīla Prabhupādánál mint *śikṣā*-gurunál keresünk menedéket, az ISKCON különböző lelki fejlettségű tanítói mind képesek lesznek hitelesen közvetíteni Śrīla Prabhupāda eredeti tanításait, ezzel helyes iránymutatást, menedéket és védelmet nyújtva mindenki számára. 3. Śrīla Prabhupāda tevékeny jelenléte biztosítani fogja az ISKCON egységét és oszthatatlanságát. 4. Az ISKCON tanításai mindenütt és mindenkor következetesek maradnak. 5. Śrīla Prabhupāda hatalmas és mély tudása – mely azzal a különleges erővel hatalmazta fel, hogy elterjeszthesse a Kṛṣṇa-tudatot – ezáltal nemcsak megőrződik, hanem egyre inkább kiteljesedik majd. 6. A könyvei továbbra is központi szerepet töltenek be az életünkben, hiszen olyan mély gondolatokat és iránymutatást hordoznak, melyeket csak a fokozatos fejlődés útján járva, a jövőben tudunk majd megvalósítani. 7. A jövő nemzedékei is Śrīla Prabhupāda szemein keresztül tekinthetnek majd vissza tanítványi láncolatunk megelőző *ācāryáira*.

ŚRĪLA PRABHUPĀDA HELYZETE

SZÖVEG MAGYARÁZATTAL

Prabhupāda: az ISKCON alapító *ācāryāja*

Śrīla Prabhupāda nagy figyelmet fordított arra, hogy rangja, „az ISKCON alapító *ācāryája*” mindig jól észrevehető helyen jelenjen meg. Azt az utasítást adta, hogy minden egyes könyvének a borítóján és a címoldalán álljon ott a teljes neve: „Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda”, s közvetlenül alatta: „a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének alapító *ācāryája*”. Ehhez hasonlóan rendelkezett az ISKCON hivatalos dokumentumai, a levélpapírok fejléce, a kiadványok és a reklámfelületek esetében is. Az „alapító *ācārya*: Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda” feliratnak ott kell állnia közvetlenül a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” sor alatt. Śrīla Prabhupādának az ISKCON-nal való különleges és bensőséges kapcsolata többek között ilyen módon is mindig kitüntetett figyelmet kap.

Śrīla Prabhupāda utasítása. Śrīla Prabhupāda néhány írását az ISKCON Press 1970-ben úgy tette közzé, hogy a szerző neve mellől hiányoztak a megszokott címek, az ISKCON-ban betöltött szerepét pedig az „alapító *ācārya*” helyett az „*ācārya*” szóval jelölték. Prabhupāda mindebből arra a következtetésre jutott, hogy egyesek pozíciójának megcsorbítására törekszenek.

Satsvarūpa dāsa Gosvāmī így eleveníti fel az eseményt a *Śrīla Prabhupāda-līlāmṛtában* (4.93):

Prabhupādát mélyen megrendítette, amikor a bostoni ISKCON Press nem jól tüntette fel a nevét egy új könyv borítóján. A *Śrīmad-Bhāgavatam* második énekének egy fejezetéből készült zsebkönyvön egyszerűen csak annyi állt: A. C. Bhaktivedanta. A megszokott „Ő Isteni Kegyelme” éppen úgy lemaradt, mint a „Swami Prabhupāda”. Śrīla Prabhupāda nevét ezzel csaknem teljesen megfosztották lelki jelentőségétől. Egy másik ISKCON Press kiadvány Prabhupādát az ISKCON *ācāryájaként* tüntette fel annak ellenére, hogy Prabhupāda többször is nyomtatékosította, hogy ő az „alapító *ācārya*”. Számtalan *ācāryát* és lelki tanítómestert ismert már a világ, és még sokat meg fog ismerni, de Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének egyedüli alapító *ācāryája*.

Az eset még ennél is kínosabbá vált, amikor Prabhupāda először nyitotta ki a *Bhāgavatam*-fejezetből készült új zsebkönyvet. A kötés szétesett, a lapok kihullottak. Prabhupāda dühös volt.

Brahmānanda is beszámol az eseménnyel kapcsolatos emlékeiről a *Śrīla Prabhupāda követése* videósorozatban (1970. július–augusztus, Los Angeles):

Ebben az időszakban történt, hogy Prabhupāda úgy vélte, a vezetők – különösen én – bagatellizálják a lelki tanítómester szerepét. Én voltam a leginkább érintett ebben az ügyben: a lelki tanítómesterre való... hát hogy is mondjam... féltékenységben. Amikor Prabhupāda ez idő tájt Los Angelesbe látogatott, a dolgok balul ütöttek ki – és az ISKCON Pressnek én voltam a felelős vezetője. A könyveket kinyomtattuk, de Prabhupāda címeit nem tüntettük fel megfelelően. Csak annyi állt a borítón: „A. C. Bhaktivedanta Swami”, az „Ő Isteni Kegyelme”

lemaradt. Egy *Bhāgavatam*-fejezetből nyomtatott könyvön csak az „A. C. Bhaktivedanta” szerepelt, még a „Swami”-t is lehagytuk. Megmutattam Prabhupādának a bostoni ISKCON Press egy könyvét, amit mi nyomtattunk. Amint kinyitotta, a kötés azonnal szétesett. És mindez a temp-lomban, az ünnepélyes könyvbemutatón történt.

Śrīla Prabhupāda arra gyanakodott, hogy ennek és más kellemetlen eseményeknek a háttérében egy Indiából kiinduló „alattomos mocs-kolódás” áll (ŚPL 4:94–95):

Miközben egyre nagyobb mértékben nehezedett Śrīla Prabhupāda vállára a helyi problémák súlya, tudomására jutott, hogy Indiában tartózkodó tanítványai leveleikben különös dolgokat írnak, s ettől még inkább elkeseredett. Az amerikai *bhaktáknak* írt egyik levél arról számolt be, hogy indiai istentestvérei kifogásolták, hogy a Prabhupāda címet használja. Szerintük kizárólag Bhaktisiddhānta Sarasvatī szabad Prabhupādának hívni. . .

Prabhupāda tisztában volt vele, hogy ha a tanítványai-nak hiányos is olykor a tudása, nem rossz szándék vezérli őket. Ám ezek az indiai levelek egy olyan lelki kórokozót hordoztak, amelyet Prabhupāda néhány istentestvére ter-jesztett el az ottani tanítványai körében. . .

Prabhupāda érzékenyen reagált minden ISKCON-t érő fenyegetésre. . . Ám most olyan kijelentések hangzottak el egyesek szájából Indiában, amelyek gyengítették tanít-ványai hitét. Úgy gondolta, ez az alattomos fertőzés áll az ISKCON Press tévedéseinek vagy akár a Los Angeles-i problémáknak a háttérében is.

Śrīla Prabhupāda ezért különös figyelmet fordított annak biztosítására, hogy a pozíciójának feltüntetésére vonatkozó szabályokat szigorúan betartsák. Szándékát nyíltan fejezte ki leveleiben:

Nagyon helyesen tettétek, hogy megnyitottátok ezt a köz-pontot és bejegyeztétek a Közösséget. Kezdetnek jó. A

bejegyzést illetően egy dologra kell felhívnom a figyelmet. A szabályaink szerint az alapító acarya neve, Ó Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda áll a bejegyzéshez szükséges minden hivatalos dokumentumon csakúgy, mint a levélpapírok fejlécén, a könyveken és a kiadványokon. Subaladas Swami levelének fejlécében helyesen jelenik meg a név, ez rendben van. Mindenhol így kell feltüntetni.¹

Folytassátok az eljárást és jegyezzétek be a Közösséget. Tegyetek meg minden szükséges lépést. Az lenne a kérés, hogy a bejegyzés véglegesítése előtt küldjete nekem egy másolatot az ottani közösségünk alapító okiratából, hogy jóváhagyhassam. A nevem így legyen feltüntetve: alapító acharya, A. C. Bhaktivedanta Swami. Minden ügyben teljes körű felhatalmazással kell rendelkeznem.²

Mindebből láthatjuk, hogy Śrīla Prabhupāda milyen nagy figyelmet fordított arra, hogy az ISKCON-ban betöltött szerepét mindig címének pontos megjelölésével tüntessék fel: „alapító *ācārya*”. A fenti esetben Prabhupāda az *ācārya* megnevezés önmagában való használatát elégtelennek, mi több, sértőnek tekintette. Azt az utasítást adta, hogy az angol-szanszkrit összetett szót (Founder-*Ācārya*) használják minden eltérés nélkül. Ez a cím, az „alapító *ācārya*” közvetíti azt a kivételes és bensőséges kapcsolatot, amely Śrīla Prabhupāda és az ISKCON között áll fenn.

Alapító *ācāryaként* Śrīla Prabhupāda különleges helyzetet tudhat magáénak az ISKCON-ban, s nagyon fontos, hogy ezt mélységeiben megértsük. *Ācāryaként* példaértékű személyisége és viselkedése szolgál követendő mintául az ISKCON-*bhakták* előtt; alapítóként a tetteit szabályozó és vezérlő elvek, valamint egyedi lelkülete – „hangulata” – válik egy egész közösség jellemzőjévé és formálja az általa létrehozott szervezetet. A közösség minden egyes tagja saját lényének legmélyén teszi magáévá ezt a lelkiséget. Śrīla Prabhupāda

¹ VB: levél Deoji Punjának; Bombay, 1974. november 13.

² VB: levél Mr. Punjának; Bombay, 1974. december 29.

műveltségének és személyiségének lényegével hatja át az intézményt, s a tagok ennek a szellemiségnek a képviselői lesznek a világban.

Egy *ācārya*, aki Prabhupāda szavaival élve „a lelki tudományok transzcendentális tanára”³, a mai modern tudósoktól merőben eltér. A transzcendentális tanár oltalmába veszi a tanítványt, s miután beavatta őt a szent tanokba, átadja neki a védikus tudás mindenre kiterjedő ismereteit és megtanítja neki a tudás elsajátításához elengedhetetlen előírásokat és fegyelmi szabályokat.

Az *ācārya* szó az *ācāra* szóból származik és a *śāstrák* előírásainak életvitelszerű alkalmazására, valamint betartására utal. Az *ācārya* mellett, hogy tanítja az életvitel szabályait, saját életével állít példát. Az *ācārya* személye példaértékű. Prabhupāda szavai szerint: „Az *ācārya* az az ideális tanító, aki ismeri a kinyilatkoztatott szentírások jelentését, viselkedése kifogástalanul tükrözi a *śāstra* előírásait, és a tanítványait is arra oktatja, hogy ezeket az elveket kövessék.”⁴ Az ilyen tanítás az elméleti tudás átadásánál sokkal mélyebb; tartalmazza a személyiségformálást, melynek során a tanítványok az *ācārya* személyét tekintik példaképüknek.

Az *ācārya* az őt megelőző *ācāryák* hűséges követője. „Nem lehet *ācārya* (lelki tanítómester) az a személy, aki nem követi szigorúan az *ācāryák* tanítványi láncolatát. Aki nagyon őszintén arra vágyik, hogy fejlődjön az odaadó szolgálatban, az csakis azt tűzheti célul maga elé, hogy elégedetté tegye az őt megelőző *ācāryákat*.”⁵ Az *ācāryának* rendíthetetlen hűsége mellett azonban rendelkeznie kell azzal a képességgel is, hogy a tanításokat a körülmények függvényében, a tanítványok egymástól eltérő csoportjai számára hatékonyan közvetítse. „Az *ācāryák* más és más módszereket alkalmaznak, hogy lelki mozgalmukat előmozdítsák – írja Prabhupāda. – Egy *ācāryának* olyan eszközöket kell alkalmaznia, melyek segítségével az emberek ilyen vagy olyan módon eljuthatnak a Kṛṣṇa-tudatig.”⁶ Saját tapasztalatai alapján a következőket írja:

³ Cc. *Ādi* 1.46, magyarázat.

⁴ Cc. *Ādi* 7.37, magyarázat.

⁵ Cc. *Madhya* 19.156, magyarázat.

⁶ Cc. *Ādi* 7.37, magyarázat.

A tanítónak (*ācāryának*) figyelembe kell vennie a kor, a tanítvány és az ország adta feltételeket. El kell kerülnie a *niyamāgraha* elvét, ami azt jelenti, hogy nem szabad a lehetetlenre vállalkoznia. Ami lehetséges az egyik országban, az esetenként nem lehetséges egy másikban. Az *ācārya* kötelessége az, hogy az odaadó szolgálat lényegét adja át. Előfordulhat, hogy lesznek kisebb-nagyobb eltérések a *yukta-vairāgya* (a helyes lemondás) tekintetében.⁷

Az a képesség, hogy szigorúan elkötelezzük magunkat a hagyomány mellett, ugyanakkor az emberek és körülmények különbözőségét tekintetbe véve megfelelő körültekintéssel ültetjük azt a gyakorlatba, Prabhupāda magyarázata szerint a belülről megélt tudás jele:

Ha a tudás megelevenedik valakiben, az nem fogja öntelten fitogtatni a műveltségét, és nem próbál meg felülkerekedni az előző *ācāryán*. Teljes bizalma lesz az előző *ācāryában*, ugyanakkor úgy teszi magáévá a tudást, hogy azt az adott körülményeknek megfelelő módon legyen képes előadni. Meg kell őriznünk a szöveg által hordozott eredeti szándékot. Nem szabad elferdítenünk, más jelentéssel felruháznunk a szavait, ugyanakkor azonban érdekfeszítően kell előadnunk, hogy a hallgatóság megértse. Ez a belülről megélt tudás jelentése.⁸

Az élő tudás teszi lehetővé az *ācāryák* számára, hogy „más és más módszereket alkalmazva mozdítsák elő lelki mozgalmukat”.

Egy *ācārya* tehát alapos ismeretekkel rendelkezik mindarról, hogy a fogékony tanítványokat hogyan vonhatja magához közel (*upanīti*), hogy aztán saját lelkületével formálja és áthassa, illetve tudásával és belső tapasztalataival felhatalmazza őket. Tanítványai az ő képviselőivé válnak, a szó legmélyebb értelmében: mások számára minden tekintetben képviselik az *ācāryát*.

Az „alapító *ācārya*” – az angol-szanszkrit Founder-*Ācārya*

⁷ Cc. *Madhya* 23.105, magyarázat.

⁸ *ŚBh* 1.4.1, magyarázat.

szóösszetétel magyar megfelelője – az a kifejezés, amit Śrīla Prabhupāda az ISKCON-hoz fűződő kapcsolatának jelölésére vezetett be. Láthattuk, hogy ebben a vonatkozásban Prabhupāda úgy vélte, az *ācārya* cím önmagában való használata nem csupán helytelen, de kimondottan sértő. Azt is tudjuk azonban, hogy az *ācārya* szó a hagyomány szerint egy olyan megtisztelő cím, amit egy lelki intézmény kiemelkedő vezetője visel. Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy az, aki az alapító *ācārya* címet használja, nagyobb küldetésnek tesz eleget: olyan küldetése van, ami kitüntetett figyelmet követel.

Śrīla Prabhupāda az első *ācārya* a tanítványi láncolatunkban, aki használja ezt a hivatalos címet (sőt, ragaszkodik hozzá). Azt feltételezhetnénk, hogy Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura már viselte ugyanezt a rangot, ilyen feljegyzés azonban nem létezik.

A Gauḍīya Maṭha angol nyelvű folyóirata, a *The Harmonist*⁹ feltárja, hogy a korai években Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura két különböző címet viselt. Egyrészt „a Śrī Viśva-Vaiṣṇava-rāja Sabhā elnöke” megjelölést használták rá vonatkozóan, másrészt az *ācārya* rangot – önmagában vagy a gyülekezettel összefüggésben, például: „a Gauḍīya közösség” vagy „a Madhva-gauḍīya közösség” *ācāryája*. Előfordult ugyan, hogy mindkét cím szerepelt valahol, de nem együtt, ahogyan a következő példa mutatja: „a jelen kor acharyyája (megváltója), aki jelenleg a történelmi Viśva Vaishnava Raj Sabha elnöke” (*Harm.* 28.2:58).¹⁰ A hivatalosan újjáélesztett (három kiemelkedő tanítvány

⁹ 1927 júniusában Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura a *Sajjana-toṣaṇī* (Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura 1881-ben útjára indított folyóiratát) egy angol nyelvű kiadvánnyal váltotta fel, melynek címe a *The Harmonist* volt. (A cím az első számban leírtak szerint a *Sajjana-toṣaṇī* szabad angol fordítása.) A *The Harmonist* első száma huszonötös kötettszámmal jelent meg, hiszen a *Sajjana-toṣaṇī* folytatásaként „most angol nyelven rendezte sorait, hogy az egész világot megszólíthassa” (*Harm.* 25:4). A magazin 1933 júniusáig (30. kötet, 12. szám) havonta jelent meg, majd egy tizennégy hónapos szünet után megújult formában, kéthetente látott napvilágot.

¹⁰ A Viśva-Vaiṣṇava-rāja Sabhā „történelmi” jelleggel bír, mert a hat Gosvāmī idejében alakult. A lefelé ívelő időszakok sorozatát a megújulás követte, amikor Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura 1886-ban (a lerövidített Viśva-Vaiṣṇava Sabhā név alatt) ünneppélyesen újra beiktatta. Később, 1918-ban Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura (a régi név alatt) újra „fénnel töltötte meg”. Elmagyarázta, hogy a *viśva-vaiṣṇava-rāja* jelentése „a világ minden *vaiṣṇavájának* királya”, vagyis Śrī Caitanya Mahāprabhu a király, a *sabhā* pedig követőinek az összessége vagy gyülekezete (*Sajjana-toṣaṇī*, idézi a *ŚBhV* 1:70–73).

vezetőtestülete alatt működő) Viśva-Vaiṣṇava-rāja Sabhāhoz szorosan kötődött a templomok – képzést, tanítást és prédikálást végző szerzetesi központok – folyamatosan terjeszkedő szövetsége, amit együttesen Gauḍīya Maṭhának, majd egyre gyakrabban Gauḍīya Missziónak neveztek.¹¹ Időközben az „*ācārya*” és az „elnök” elnevezés összefonódott egymással, és az összetétel fokozatosan Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura általánosan elfogadott rangjává vált: „elnök-*ācārya*” [„President-*Ācārya*”]. Ezt a kéttagú címet tüntették fel a Viśva-Vaiṣṇava-Rāja Sabhával, a Gauḍīya Maṭhával és más intézménynevekkel (Gauḍīya Misszió, Misszió) együtt. Sőt, az elnök-*ācārya* rang – az

¹¹ A „Gauḍīya Misszió” kifejezést gyakran használták a Gauḍīya Maṭha és a Viśva-Vaiṣṇava-Rāja Sabhā együttes megnevezésére. A Sabhā Bhakti Vikāśa Swami szavaival (*ŚBhV* 1:259) „a Gauḍīya Maṭh-intézmény hivatalos szerve volt”. A következő lista a Maṭha és a Sabhā közötti kapcsolatot tárja fel: 1. 1927 és 1933 között a Gauḍīya Maṭhák sorszámozott listáját találjuk a *The Harmonist* hátlapjának belső részén ezzel a címmel: „A Shree Visva Vaishnava Raja Sabhához kapcsolódó Mathok”; 2. A Maṭhák nagyobb eseményeire a Śrī Viśva-Vaiṣṇava-Rāja Sabhā titkárai küldték a meghívókat, esetenként olyan levélpapíron, melynek fejlécében a „Sree Visva Vaishnava Raj Sabha” és a „Shree Gaudiya Math” is szerepelt (*Harm.* 28:57–58, 104, 30:32); 3. A Sabhāt bízták meg a nagyszabású „Teista Szimpózium” szervezésével Māyāpurában, amit a Śrī Caitanya Maṭha területével szemközt állítottak fel 1930 februárjában. 1931 szeptemberében áthelyezték Kalkuttába, a Śrī Gauḍīya Maṭhához, majd 1933 januárjában Dakkába; 4. A māyāpurai Śrī Caitanya Maṭhát – az egész Gauḍīya Maṭh-intézmény „szülő-mathját” – a következő leírásokkal is jellemzik: „a Visva Vaishnava Raj Sabha központja” (*Harm.* 27:269), valamint: „a Sree Visva Vaishnav Raj-Sabha fő-mathja, a szülő-math alapításának célja az volt, hogy az egész univerzumot feltöltse Nam Samkirtanával, ahogyan azt Sree Krishna Chaitanya Mahaprabhu kinyilatkoztatta” (*Harm.* 31:140); 5. Az „Élet a Gaudiya Mathban” című cikk így kezdődik: „A Legfelsőbb Úr, Sree Krishna Chaitanya örök életét éli saját hajlékán a Sree Chaitanya Mathban és a belőle sarjadó Gaudiya Mathban, ami az ország minden részén megjelent Sree Krishna Chaitanya kegyéből a Sree Visva Vaishnava-Raj Sabha oltalma alatt” (*Harm.* 30:141); 6. „A Gaudiya Misszió Nyugatra indul” című cikk szerint: „a Sree-Viswa-Vaishnava-Raj Sabha egy csapat misszionáriust küld Nyugatra, hogy Sree Krishna Chaitanya üzenetét hírül vigyék az ott élő művelt embereknek” (*Harm.* 30:322–25); 7. A *The Harmonist* legtöbb számában szerepelt egy rovat, melyben a Misszió tevékenységeiről számoltak be. A rovat ugyanazokról a fajta eseményekről tudósított, a címe azonban folyamatosan változott: „Rólunk”, „Hírek a Mathban”, „A Gaudiya Misszió”, „Sri Vishwa Vaishnava Raj Sabha (A Gaudiya Misszió)”, majd végül: „Sri Vishwa Vaishnava Raj Sabha”.

ācāryához hasonlóan – egyre gyakrabban jelent meg Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura önmagában álló megjelöléseként.¹²

Az „alapító” jelző használata ugyanakkor Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurával kapcsolatban igen ritka volt. A leginkább említésre méltó feljegyzés az a jól ismert Vyāsa-pūjā-felajánlás, amit „Abhay Charan Das, a bombayi Sree Gaudiya Math tagjaihoz” írt, melyben a mi Śrīla Prabhupādánk így utal Bhaktisiddhānta Sarasvatīra: „világtanító Acharyadeva, aki a Gaudiya Misszió alapítója és a Sree Sree Viswa Vaishnab Raj-Shabha elnök-acharyája, vagyis az én örök lelki tanítómesterem...” (Harm. 32:291).¹³

Az „alapító ācārya” jelző tehát nem jelenik meg Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura rangjaként, a Gauḍīya Maṭha legjelentősebb angol nyelven kiadott művében azonban – Nisikānta Sānyāl Sree Kṛṣṇa Chaitanyájában – figyelemre méltó helyet kap.

Amint már említettük, a *Sajjana-toṣaṇit* 1927-ben az angol nyelvű *The Harmonist* folyóirat váltotta fel azzal a céllal, hogy a Kṛṣṇa-tudat híre Indián túlra, a világ minden részére eljuthasson. Bhakti Vikāśa Swami lejegyzése szerint ez a világméretű prédikálás „a Gauḍīya

¹² Néhány példa: Az 1932-es „Sree Sree Brajamandal Parikrama Szertartás” hivatalos programja Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura rangját így határozza meg: „a Sree Viswa Vaisnav Raj Sabha elnök-acharyyája” (Harm. 30:92). Bengál kormányzójának mājāpurai fogadásakor Pandit A. C. Banerjee „a Sree Viswa Vaishnava Raj Sabha titkára” üdvözlő beszédében „a Misszió nevében” (Harm. 31:253) „a Misszió elnök-acharyája” szavakkal utal Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurára (Harm. 31:260). A „Sree Chaitanya üzenete” című cikkben Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát így jellemzik: „a Sree Gaudiya Math elnök-acharyája és a Sabha jelenlegi lelki vezetője” (Harm. 32:12); egy B. H. Bon Mahārāja fogadására írt üdvözlő beszédben ehhez hasonlóan „Kalkutta polgárai” hivatkoznak rá a következőképpen: „kiváló lelki tanítómestered, PARAMAHAMSA SREEMAD BHAKTI SIDDHANTA SARASWATI GOSWAMI MAHARAJ, a Gaudiya Math elnök-acharyyája” (Harm. 32:115).

¹³ Bhakti Pradīpa Tīrtha Mahārāja a mājāpurai Ṭhākura Bhaktivinoda Intézmény tanáraihoz intézett írásában Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát „az intézmény alapító elnökének” nevezi (Harm. 31:397). Ő „a Sree Gaudiya Math alapító elnöke” a „Mahopadesaka Sripad K. M. Bhaktibandhab B. L.” tollából származó „Sree Gaudiya Math: Történelmi visszapillantás és jelenkép” című cikkben (Harm. 32:394). Meg kell jegyeznünk, hogy Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát alkalmanként a „Gauḍīya Misszió Főszervezője” címmel is illetik (Harm. 26:221, 30:256, 32:254).

Maṭha minden eddigi tevékenységének végső dicsősége” (ŚBhV 1:108). A folyóirat megjelentetése egyfajta felkészülési időszak volt, mielőtt „a Misszió prédikátorait” ténylegesen idegen partokra küldték volna 1933-ban. Ahhoz, hogy a misszionáriusok megfelelően felvértezve indulhassanak a küldetés beteljesítésére, először össze kellett állítani egy olyan írásművet, ami közvetíteni tudta „a Misszió üzenetét”. A könyv stílusának megnyerőnek, kifogástalannak és elég kifinomultnak kellett lennie ahhoz, hogy meg tudja szólítani a fejlett nemzetek művelt tagjait is. Ez a mű volt a *Sree Krishna Chaitanya*.¹⁴ Szerzőjét, Niśikānta Śānyālt, a cuttacki Ravenshaw Egyetem történészprofesszorát avatott néven Nārāyaṇa Dāsaként, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurától kapott rangja szerint Bhakti Sudhākaraként ismerték. Guru és tanítványa szoros együttműködésben dolgozott az angol nyelvű irodalmi kiadványokon. Ezzel a művel sem volt másképp.¹⁵ Bhakti Vikāśa Swami arról számol be, hogy Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura 1932 nyarán két hónapig a Niligiri-hegy Ootacamund nevű településén tartózkodott, hogy a *Sree Krishna Chaitanyát* lektorálja (ŚBhV 1:243). A misszionáriusok pedig nyilvánvalóan nem tudtak Nyugatra indulni addig, amíg a könyv nem volt a kezükben (ŚBhV 2:27):

Sanyal professzor angol nyelvű *Sree Krishna Chaitanyáját* 1933 Gaura-pūrṇimáján adták ki. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī ezzel elérkezettnek vélte az időt, hogy Mahāprabhu üzenetét Európába is eljuttassa. Április 10-én az álma végre valóra vált: Śrīmad Bhakti Pradīpa Tirtha Mahārāja, Śrīmad Bhakti Hṛdaya Bon Mahārāja és

¹⁴ Ez volt a háromkötetesre tervezett mű első kötete. A második egészen 2004-ig nem látott napvilágot (Kolkata: Gaudiya Mission); a harmadik soha nem készült el.

¹⁵ Bhakti Vikāśa Swami írja (ŚBhV 2:362–63): „A *The Harmonist* de facto főszerkesztőjeként és szerzőjeként Bhakti Sudhākara különösen előkelő helyet tudhatott magáénak istentestvérei között. A filozófia és az angol nyelv terén tanúsított kivételes jártasságának, illetve annak köszönhetően, hogy a szíve egyként dobogott gurudevája szívével, gyakorlatilag Śrīla Sarasvatī Ṭhākura angol nyelvű *kīrtanájának* alteregója volt. Śrīla Sarasvatī Ṭhākura ezért saját cikkeit esetenként Nishi Kant Sanyal professzor neve alatt jelentette meg, és vice versa. . . Egy másik jelentős projekttel is megbízták: a mértékadó könyv, a *Sree Krishna Chaitanya* összeállításával. Feladatai között szerepelt az is, hogy előadásokat írjon Śrīmad Bon Mahārāja számára, melyeket aztán Angliába küldtek.

Samvidānanda Prabhu hajóra szálltak Bombayben, hogy Londonba induljanak.

Harmincöt évvel később, 1967. március 14-én Śrīla Prabhupāda San Franciscóból üzenetet küldött Brahmānanda Dāsának New Yorkba, melyben elismerő szavakkal ír a műről:

Örömmel hallottam, hogy Donald megvásárolta Sanyal professzor könyvét, a Krishna Caitanyát. A néhai N. K. Sanyal professzor az istentestvérem volt. A Krishna Caitanya elismert és hiteles alkotás. Nagyon gondosan őrizték! A Back to Godhead magazinban kiadhatunk majd belőle néhány részt. Sokat segít majd nekünk, mert a könyv tartalmát a lelki tanítómesterem hagyta jóvá. Kérlek, méltó helyen tartsátok, s amikor visszamegyek, én is foglalkozom majd vele.

Az angol-szanszkrit „Founder-Ācārya” – alapító ācārya – szóösszetétellel a *Sree Krishna Chaitanya* lapjain találkozunk először. A rang kiemelkedő helyeken, elsőként a tartalomjegyzékben jelenik meg.

VII. FEJEZET – AZ ALAPÍTÓ ACHARYÁK

Sree Vishnuswami, Sree Nimbāditya, Sree Ramanuja és Sree Madhva rendszerének megjelenése a történelem előtti időkre visszavezethető vaisnavizmus újjáéledését jelzi. Ezek a vonulatok Vishnu tiszteletteljes imádatát testesítik meg. Másodlagos értékük abban áll, hogy az elméleti találgatások szintjén működő hitszoportok véleményével megalkuvás nélkül szembehelyezkednek. Az általuk hordozott lelki szintézis ugyan tiszta, de nem teljes.

A szerző egy bevezető áttekintésben magyarázza el az emberiség spiritualitásának hanyatló és felfelé ívelő fázisait, majd rátér a négy meghatározó történelmi *vaiṣṇava sampradāya* bemutatására. Maga az Úr indítja útjára ezeket a *sampradāyákat* azoknak a személyeknek a megihletésével, akiket Sānyāl professzor „az eredeti őstanítók”-nak nevez. Magyarázata a következő:

A vaskorszak négy tanítványi láncolata (sampradayája) az örök őstanítók legfelsőbb tekintélyének elfogadásával kötődik az őstörténeti időkhöz. Ezek a tanítók sorrendben: Lakshmi, Brahma, Rudra és a négy Sana (chatuhsanah). A vaskorszak négy alapító acharyája azzal a feladattal jelenik meg, hogy a vallás őstanítóinak szemléletét közvetítsék a világban.

Mindezek alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy minden *sampradāyának* van két olyan tanítója, akiket az különböztet meg a többiektől, hogy a tanítványi láncolat utódaira képesek óriási befolyást gyakorolni és nagymérvű fejlődést előidézni. A két személyiség közül az első minden esetben az egyik „örök őstanító”, aki a *sampradāya* „eredeti őstanítójává” válik; a második az alapító *ācārya*, egy olyan példaértékű tanító, aki a Kali-yugában újjáéleszti, megreformálja, s gondolatainak és tetteinek pecsétjével látja el a közösséget.¹⁶

A Niśikānta Sānyāl által használt „alapító *ācārya*” cím szigorúan csak arra a négy kiemelkedő történelmi személyiségre vonatkozik, akikre mi általában *sampradāya-ācāryákként*¹⁷ utalunk. Az „alapító *ācārya*” rang volt az őket megkülönböztető megjelölés. Ebben a megvilágításban érthetővé válik, hogy Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura miért nem akarta magára öltetni ezt a címet; és ezért meglepő, hogy a *The Harmonist* tartózkodó, ám magabiztos hangon mégis

¹⁶ A Ravenshaw Egyetem történészprofesszora kronológiai sorrendbe állítja a tanítókat: „Az eredeti őstanítók, akik a négy közösség forrásának tekinthetők, megjelenésük időrendi sorrendjében a következők: 1. Lakshmi, Vishnu örök, elválaszthatatlan párja; 2. Brahma, aki Garbhodakasayi Vishnu köldökének lótuszán jelent meg; 3. Rudra, aki a második Purushából származik és 4. a négy Sana, Brahma fiai, akik apjuk elméjéből születtek. A vaskor acharyáinak sorrendje időrendben: 1. Sree Vishnuswami; 2. Sree Nimbāditya; 3. Sree Ramanuja és 4. Sree Madhva” (SKC 150).

¹⁷ Śrīla Prabhupāda általában ezt a kifejezést használta. A Gauḍīya Maṭhában ehhez hasonlóan az „alapító *ācārya*” kifejezést kötötték hozzájuk, például az 1931. októberi *The Harmonistban* (Harm. 29.4:125) ez áll: „Śrīla Vishnu Swami, a négy vaishnava sampradaya egyik alapító acharyája.” (A mondatot azoknak az előadásoknak a leírásaiban találjuk, melyeket „A vallásos nevelés bemutatása” címmel tartottak Kalkuttában, 1931-ben.) Ugyanezen az oldalon Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát „a gaudiya vaishnavák acharyájának” nevezik. (Érdekeség, hogy a *Shree Krishna Chaitanya* 1933 márciusa előtt nem jelent meg.)

bevezeti az „alapító acharyya” fogalmat a Gauḍīya Maṭha elnökének vonatkozásában. A szóösszetétel ebben a formában egy fontos cikkben jelenik meg, melynek címe: „A Gauḍīya Maṭha”. A háromrészes írás első része a *The Harmonist* 1930. októberi számában látott napvilágot.¹⁸ A cikksorozat megjelentetése a kalkuttai Bāg-bazarban emelt Śrī Gauḍīya Maṭha nevű fényűző templom ünnepélyes novemberi átadásával párhuzamosan zajlott. A cím is erre az új létesítményre utal. „A Gauḍīya Maṭha” első része az októberi szám vezércikkékként jelent meg; a szemközti oldalon ott találjuk a nagy tiszteletű Jagabandhu Bhakti Rañjana¹⁹ fényképét, aki a templom építését finanszírozta és irányította. A *The Harmonist* nem tünteti fel a cikk szerzőjét. Ez a gyakorlat azoknak az írásoknak az esetében jellemző, amelyeket a szerkesztő erősen átír (vagy a cikk a saját szerzeménye).²⁰ Miközben a Misszió – a világméretű prédikálás irányában megtett – óriási lépését méltatja, a *The Harmonist* megragadja az alkalmat, hogy részletesen kifejtse a növekvő szervezet lelki (és bizonyos mértékig rejtett) szerkezetét és működését. „A Gauḍīya Maṭha” a *gauḍīya vaiṣṇava* ekkleziológia²¹ egy meghatározó esszéje.

¹⁸ *Harm.* 28.5:129–135, 28.6:163–168, 28.7:216–220.

¹⁹ Egy nagyon sikeres vállalkozó (egy családós *bhakta*), aki Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura tanítványa lett (bővebb információért lásd *ŚBhV* 2:364–371).

²⁰ A stílus és a tartalom is egyértelműen arra utal, hogy a szerző Niśikānta Sānyāl. Lásd még a 15. lábjegyzetet, mely Niśikānta Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurával való – főleg az angol nyelvű publikációkat érintő – közeli kapcsolatát mutatja be.

²¹ Az ekkleziológia a teológiának az az ága, ami az egyház (eklézsia) lelki felépítésével és működésével foglalkozik. A fogalmat a 19. századi Angliában, egyházépítészeti vonatkozásban vezették be a templomépületek szerkezetével és ornamentikájával foglalkozó stúdiók megnevezésére. Ma tágabb értelemben használja a kereszténység, s az ekkleziológia például a következőkkel foglalkozik: Milyen kapcsolatban áll az egyház Jézussal, Istennel vagy Isten királyságával? Miben áll az egyház üdvözítő szerepe? Milyen kapcsolatban áll az egyház a világgal vagy a világi társadalommal? A mi *vaiṣṇava* hagyományunknak is megvan a maga ekkleziológiája, ezért a fogalmat nyugodt szívvel használhatjuk. Az *Oxford English Dictionary* az *ecclesia* szót a következőképpen definiálja. „Görög szó, jelentése: rendszeresen összehívott gyülekezet; elsősorban az athéni polgárok közgyűlése. A kereszténység megjelenése óta egyházat vagy egyházközösséget jelent.” A szó tehát megfelelően használható a saját házunk táján: mi is egy gyülekezet vagyunk – egy *sabhā*, ahogyan az a „Viśva-Vaiṣṇava-rāja Sabhā” összetételben is látszik. És ahogyan azt a későbbiekben is látni fogjuk, a szent templomépítéset fontos

A cikket átszövi egy – a közösség tagjai számára jól ismert s a Gauḍīya Maṭha felépítését és működését jól szemléltető – „vezérmetafora”²²: a gyorsan növekvő fa, melynek virágba borult ágai és gallyai minden irányba kiterjednek, hogy beborítsák az egész világot. A metafora természetesen a Śrī Caitanya-caritāmṛta „Az odaadó szolgálat kívánságteljesítő fája” című fejezetéből származik (Ādi-līlā 9). Ez a fejezet Mahāprabhu egy olyan kertészként festi le, aki elhozza a földre a kívánságteljesítő fát, a *bhakti-kalpa-tarut*: Navadvīpában elveti a magját, majd neveli, ápolja a fát, hogy az egyre nagyobbra növekedve mindenkinek és mindenhova eljuttassa a *kṛṣṇa-prema* gyümölcsét. Mahāprabhu nem egyszerűen csak a kertész, hanem maga a fa (*kṛṣṇa-premāmara-taruḥ svayam*), s ezzel együtt a fa gyümölcsének élvezője és terjesztője is.

A Gauḍīya Maṭha intézménye ennek a fának a földi megtestesülése. A magot – a tagok nézete szerint – Navadvīpában, Mahāprabhu születési helyén ültette el és öntözte az Úr képviselője, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura, aki erre a helyre vonult vissza 1905-től 1914-ig, hogy napi 192 kört dzsapázva tegyen eleget fogadalmának, mely szerint egymilliárdszor ejti ki a szent nevet. A *yajña* ideje alatt leginkább egy kunyhóban tartózkodott azon a birtokon, ahol 1918. március 27-én letette *sannyāsa*-fogadalmát. „Azon a napon, amikor a *sannyāsa*-rendbe lépett – írja Bhakti Vikāśa Swami –, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī egyben megalapította a Śrī Caitanya Maṭhát Māyāpurban – Śrī Śrī Gāndharvikā-Gīrīdhārīnak és annak a Caitanya-mūrtinak a szolgálatába ajánlva azt, aki előtt korábban megfogadta, hogy egymilliárdszor mondja el a szent nevet.”²³ A Gauḍīya Misszió fája tehát szent földben vetette meg gyökereit, s hamarosan növekedni kezdett, majd szerteágazott. A fa leginkább a Śrī Gauḍīya Maṭha alakjában terjeszkedett, amit Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura 1920-ban alapított Kalkuttában, az Ultadīngi Junction Road 1. szám alatt.²⁴

szerepet játszik az ISKCON-ban, amiként fontos szerepet játszott a múltban, az intézmény elődje esetében is.

²² Vezérmetafora: irodalomelméleti szakkifejezés. Egy olyan metaforára utal, ami a művet átszövi, vagy ami köré az egész mű épül.

²³ ŚBhV 1:66. A Gauḍīya Misszió eredetéről szóló lejegyzés forrása: ŚBhV, „Első rész: Életrajzi áttekintés” (ŚBhV 1:1–122).

²⁴ Az épületet 1918-ban „Bhaktivinoda Āsana” néven a kalkuttai prédikálás

Az intézmény metaforáját már a *The Harmonist* legelső (1927. júniusi) száma is elének tárja. „A Gauḍīya Maṭha üzenete és tevékenységei” bevezető retorikai szövirágaival az erőteljes növekedés szellemét méltatja, s a Gauḍīya Maṭhát egy fához hasonlítja, amely Māyāpurában (Mahāprabhu megjelenésének termőtalajában) gyökerezik, ágai elérik Kalkuttát, s aztán átszövik egész Indiát:

A *gaudiyák* Urának kegyéből a **Gaudiya Math** üzenetét *Gauda Deshben* mára már mindenki ismeri – és nemcsak *Gauda Deshben: Naimisharanyában, Ayodhyában, Prayagban, Kasiban, Sree Brindabanban, Mathurában*, s még *Dakshinatyán* [Dél-Indián] túl is és Orissza minden tájékán. Az üzenet tehát szépen terjed: a [kalkuttai] **Gaudiya Math** a legerősebb ág azon a fán, melynek gyökerét – a Sree Chaitanya Mathot – **Sreeman Mahaprabhu** megjelenésének termőtalajában, **Sree Mayapur Nabadvipa Dhamában** ültették el. A Gaudiya Math üzenetét *Gaudamandala-, Kshetramandala- és Brajamandala-*szerte mindenhol jól ismerik.

A Bāg-bazarba áttelepült – s kifejezetten a *gaura-vāṇī* világméretű terjesztésének céljából épült²⁵ – Gauḍīya Maṭha-központ 1930. októberi megnyitójával párhuzamosan a *The Harmonist* az esemény mély jelentéstartalmát tárgyalta első oldalain (*Harm.* 28.5:129):

A Gaudiya Math – Sri Sri Radha-Govinda legmagasabb rendű szolgálatának megnyilvánulása – az acharyya kegyéből modern, városi környezetben öltött fizikai formát.

...Egyetlen személy tökéletes szolgálata öltött testet ebben a formában – s ez a személy nem ennek vagy

központjává tették. Abban az időben négy *grhasṭha* élt ott a családjával, Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura lakrésze pedig a tetőtérben volt (*ŚBhV* 1:68–69). A helyet 1920-ban „Gauḍīya Maṭha” néven templommá avatták. Két évvel később itt találkozott Śrīla Prabhupāda első ízben lelki tanítómesterével.

²⁵ „Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura arra utasította [Jagabandhut], hogy emeljen egy templomot, ahonnan Gaurasundara üzenete a földkerekség minden szegletébe eljuthat” (*ŚBhV* 2:366).

bármely más kornak, s nem is ennek a világnak a szü-
löttje. Az ő vágya önmagában elegendő volt ahhoz, hogy
Sri Sri Radha-Govinda iránti tökéletes odaadása egy olyan
intézmény alakjában jelenjen meg az ország legforgalma-
sabb városában, amely a legfelsőbb Úr mindenk feletti
szolgálatának végzéséhez és terjesztéséhez biztosít teret.

Ez az intézmény... létezését – születését és gya-
rapodását egyaránt – Ő Isteni Kegyelme Paramhansa
Sрила Bhaktishiddanta Saraswati Goswami Maharajnak
köszönheti...

A Gauḍīya Maṭha tehát az *ācārya* kegyéből jelent meg és virágzott.
Származástörténete a következő (*Harm.* 28.5:130):

A [kalkuttai] Gaudiya Math a Sridham Mayapurban alapí-
tott Sri Chaitanya Math legfőbb ága. A Gaudiya Math és a
Sri Chaitanya Math közötti különbséget jól szemléltethet-
jük az egyik gyertyáról meggyújtott másik gyertya ana-
lógiájával. A Gaudiya Math annak a Chaitanya Mathnak
a kiterjedése, amely látható formában jelenik meg a világ
szívében. A Sri Chaitanya Math örök rendeltetése szerint
az őseredeti forrás – az Istenség legfelsőbb hajlékának
transzcendens világában – még akkor is, amikor látha-
tóvá válik az evilági emberek számára. A Gaudiya Math
és a többi testvér-math tevékenysége lényegét tekintve
megegyezik a Sri Chaitanya Math tevékenységével, és
határozottan eltér azoktól a közönséges tevékenységektől,
melyek ennek a világnak a jellemzői.

A fenti gyertya-hasonlat sokatmondó. A *Śrī Brahma-saṁhitā* 4.46-
ból származó analógia, amely az Úr Kṛṣṇa és az Ő kiterjedéseinek
kapcsolatát szemlélteti, a mi esetünkben arra utal, hogy maga az
intézmény is transzcendens, s éppen úgy az Úréval azonos tulaj-
donságokat tudhat magáénak, ahogyan az Úr kiterjedései és kiter-
jedéseinek kiterjedései sem különböznek Tőle. A Gauḍīya Maṭha és
a többi *maṭhák* tehát lelki szempontból megegyeznek a māyāpurai
szülő-maṭhával és egymással is.

S íme a folytatás (*Harm.* 28.5:131):

A Gaudiya Math ugyanilyen módon egyezik meg alapító acharyyájával. Ő Isteni Kegyelme társai, követői és hajléka az ő saját végtagjai. S a végtagok egyike sem szeretne más lenni, mint a tökéletesen alárendelt része ennek az egyetlen személyiségnek. Ez az önzetlen, feltétel nélküli és spontán meghódolás a Fej előtt nem egyszerűen csak összhangban áll az alárendelt részek tökéletes szabadságával, de teljes mértékben szükségszerű is ahhoz.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurára a cikkben mindenhol az „acharyya” szóval utal a szerző, ezen az egyetlen helyen azonban, ahol (lelki) intézményével való lelki kapcsolatának természetét elemzi, nagyon nyomatékosan az „alapító acharyya” kifejezéssel illeti. Ő „a Fej”, akinek a szolgálatába szenteli magát az intézmény minden emberi és anyagi erőforrásával együtt, s akinek „létezését – születését és gyarapodását egyaránt – (. . .) köszönheti”. Ilyen feltételek mellett az intézményről elmondható, hogy nem különbözik az alapító *ācāryától*.

„A Gaudiya Math” cikksorozat második része visszatér az intézmény felépítésének és működésének teológiai elemzéséhez (*Harm.* 28.6:165):

A Gaudiya Math minden tevékenysége Ő Isteni Kegyelme Paramahansa Srila Bhakti Siddhanta Saraswati Goswami Maharajból árad ki. Ő Isteni Kegyelme annak a Sri Rupa Goswaminak a lelki örököse, akit Sri Caitanyadeva hatalmazott fel, hogy minden lélek üdvössége érdekében elmagyarázza a szerető odaadó szolgálat útját. A Gaudiya Math működéséhez az acharya adja az első impulzust. A Sridham Mayapurban található Sri Chaitanya Math a Gaudiya Math forrása. Az acharya a Legfelsőbb Úr Sri Krishna Chaitanya társaságában éli örök életét az Úr transzcendentális lakhelyén, Sridham Mayapurban, amit a szentírások a Fehér Szigetnek neveznek. Az acharya erről a helyről manifestálja magát világunk létsíkjára, hogy a lelkeket kiszabadítsa az illúzió-energia

fogságából és megáldja őket a Sri Sri Radha-Govinda lába iránti szerető odaadással. A Sri Chaitanya Math hajtásai a kegyelem központi magjának kiterjedései, melyek a világ különböző pontjain élő lelkek üdvét szolgálják. A Sridham Mayapurral való kapcsolat felismerése elengedhetetlen ahhoz, hogy megértsük a Gaudiya Math valódi természetét és az acharya kegyét.²⁶

Érdemes megemlítenünk, hogy az „alapító *ācārya*” jelző még egyszer feltűnik Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura vonatkozásában a *The Harmonist* oldalain. A folyóirat 1936. december 24-i számában (*Harm.* 33.4:90–96) „A Gaudiya Math” című cikk – ez alkalommal félreérthetetlenül „Prof. Nisi Kanta Sanyal MA” tollából – a következő sorokat tartalmazza: „A Gaudiya Math nem más, mint Ő Isteni Kegyelme Paramahansa Paribrajakacharyya Sree Sreemad Bhakti Siddhanta Saraswati Goswami Maharaj eszköze és alakmása. Az alapító acharyyában él, mozog és létezik.”²⁷ E szavak közzététele után egy héttel Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura elhagyta ezt a világot.

A fentieket összefoglalva tehát azt találjuk, hogy konkrétan a „Founder-Acharya” kifejezés a *Sree Krishna Chaitanyában* jelenik meg négy meghatározó szerepű tanító megkülönböztetéseként. Ezek a tanítók, miután örökölték az őseredeti tudást, ami eredendően magától Istentől származik, képesek voltak azt oly módon megeleveníteni és strukturálni, hogy tartósan továbbadható legyen, s ne torzuljon vagy gyengüljön a Kali-yuga sötét, egyre degradálódó korszakában. Mivel tanításukat saját megvalósított tudásuk itatta át, képesek voltak egymást követő nemzedékekre átörökíteni egy olyan mintát, ami

²⁶ Ugyanezt az ekkleziológiát ismétli el a *The Harmonist* körülbelül öt évvel később (1935. március 15-én). Egy „Sreedham Mayapur” című cikk (*Harm.* 32.14:313–315) azt a javaslatot, hogy a „szülő-mathát” a māyāpuri Śrī Caitanya Maṭhából a kalkuttai Śrī Gauḍiya Maṭhába helyezték át, noha „minden szempontból őszinte keresetnek” tartja, határozottan elutasítja, arra hivatkozva, hogy „Sreedham Mayapur a földre szállt isteni birodalom”, valamint „a kalkuttai Gaudiya Math és a Misszió minden math-ágazata lelki felhatalmazását annak köszönheti a világ különböző pontjain, hogy oktatási központként működnek Sreedham Mayapur szolgálatában”.

²⁷ A szerző a jól ismert bibliai mondatra utal itt: „Mert ő benne [az Úrban] élünk, mozgunk és vagyunk. . .” (Csel.17,28).

meghatározta a lelki utódok gondolatait, érzéseit, tetteit, s különleges üdvöztető erővel ruházta fel őket.²⁸

A pompás kalkuttai templom ünnepélyes megnyitása idején Sānyāl professzor a *Sree Krishna Chaitanya* kiadásán fáradozott éppen. A templomot és a könyvet egyaránt egy világméretű prédikáló misszió jelentős mérföldkövének tekintették. A templom beavatási szertarásának részeként a *The Harmonist* egy meghatározó ekkleziológiai értekezésben mutatta be Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura intézményét. Nagy jelentőséggel bír, hogy ez alkalommal a *Sree Krishna Chaitanya* szerzője Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát az „alapító acharyya” szavakkal jellemezte cikkében. Sānyāl professzor nem tett volna ilyen merész kijelentést, ha az nem állt volna összhangban lelki tanítómestere és főszerkesztője véleményével, különösen hogy ilyen közeli és bensőséges munkakapcsolat volt köztük.

A nyilvánvaló különbségek ellenére egyértelmű hasonlóság fedezhető fel „a vaskorszak négy alapító acharyája” és a Gauḍīya Misszió *ācāryája* között. A négy *sampradāya-ācārya* vonulatában a beavató isteni kinyilatkoztatásokra a történelem előtti időkben került sor. Jóllehet a Gauḍīya *sampradāya* esetében az Úr Caitanyától származó isteni reveláció viszonylag új keletű, a hat Gosvāmī a négy eredeti őstannító *gauḍīya* analógiájának tekinthető abban a vonatkozásban, hogy megvilágosodásukat közvetlenül az Úr kegyének köszönhették. A hat Gosvāmī – az Úr Caitanyának köszönhető – megvilágosodása, valamint a *caturmukha* Brahmā – közvetlenül az Úr Kṛṣṇától származó – megvilágosodása közötti párhuzam Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī számára is evidens volt:

Mielőtt az Úr életre hívta volna a kozmikus megnyilvánulást, az Úr Brahmā szívében megvilágította a teremtés részleteit, és kinyilatkoztatta a védikus tudást. Az Úr

²⁸ Śrīla Prabhupāda: „Az *ācārya* a megfelelő utat mutatja meg: az Úr lótusz lábának hajóján kelhetünk át a tudatlanság óceánján, s ha szigorúan követjük ezt az utat, az Úr kegyéből végül elérjük célunkat. Ezt a folyamatot *ācārya-sampradāyának* nevezik. A *śāstrāban* ezért ez áll: *sampradāya-vihīnā ye mantrās te niṣphalā matāḥ* (*Padma-purāṇa*). Az *ācārya-sampradāya* teljes mértékben hiteles. El kell tehát fogadnunk az *ācārya-sampradāyát*, máskülönben erőfeszítéseink hiábavalóak lesznek” (*ŚBh* 10.2.31, magyarázat).

éppen ilyen módon itatta át Śrīla Rūpa Gosvāmī szívét a lelki energiával [*nija-śakti*], mert arra vágyott, hogy újjáélessze az Űr Kṛṣṇa vṛndāvanai kedvteléseit. Śrīla Rūpa Gosvāmī ennek a felhatalmazásnak a birtokában tudta életre kelteni Kṛṣṇa vṛndāvanai kedvteléseit, melyek emléke szinte teljesen elveszett. Így terjesztette el a Kṛṣṇa-tudatot az egész világon (Cc. *Madhya* 19.1).

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura ugyanebben a vonatkozásban analóg a négy alapító *ācāryával*, hiszen újjáélesztett és megreformált egy meggyengült hagyományt, valamint életet adott egy olyan közönségnek, amelyet saját lelkületével formált és hatott át, s amely csillapíthatatlan eltökéltségének – az Űr könyöradó vágyait beteljesíteni akaró eltökéltségének – a megtestesülése. A négy *sampradāya-ācārya* erőteljesen ellenezte az imperszonalista monizmust, helyreállította a Védák igazi teista *siddhāntját* és ezt a *siddhānt*t hathatósan terjesztette India-szerte. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura ugyanezt tette. Mi több, arra összpontosította erőforrásait, hogy ennél tovább lépjen, s elterjessze az *acintya-bhedābheda-tattvát*, a négy *sampradāya-ācārya* tanításainak szintézisét az egész földkerekségen.

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura fizikai jelenlétének elvesztése után azonban egy sokkal nagyobb veszteség is bekövetkezett: az intézmény alapítójának szellemi jelenléte tűnt el. A Gauḍīya Misszió nem rendelkezett többé azzal a hatalommal, hogy „hajtásai a kegyelem központi magjának kiterjedései” legyenek, melyek „a világ különböző pontjain élő lelkek üdvét szolgálják”.

Végül azonban – lelki tanítómestere utasításának végrehajtását és küldetésének folytatását szem előtt tartva – Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura szolgálja vált vágyának beteljesítőjévé és törekvéseinek végrehajtójává. Ez a szolga a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének alapító *ācāryája*. Addig marad köztünk, s addig tudjuk megőrizni tevékeny jelenlétét nemzedékről nemzedékre, amíg a körülményektől függetlenül megingathatatlan szolgálai maradunk; éppen olyan szolgálak, amilyen ő maga is volt, ragyogó példát állítva elénk.

Mély tisztelettel adózunk tanítványi láncolatunk nagyszerű *ācāryái* előtt, és sokat merítünk tanításaikból, ám a mi szemünkben az

ISKCON alapító *ācāryāja*, Śrīla Prabhupāda mindig is egyedül-
álló jelentőséggel bír majd. Prabhupāda nemzedékről nemzedékre
jelen lesz az ISKCON-ban az egyetlen olyan különleges helyzetű
śikṣā-guruként, aki minden egyes ISKCON-*bhakta* életében meg-
határozó szerepet játszik, s ez a szerep egy állandó, immanens,
tevékeny jelenlét marad mindig: irányt mutat és irányít. Ő maga az
ISKCON lelke. Mindez azt jelenti, hogy Śrīla Prabhupāda egészen
addig hatékonyan cselekszik ebben a világban, amíg az ISKCON az
ő akaratát közvetíti és akaratának egységes végrehajtó eszközeként
működik. Ily módon lesz Śrīla Prabhupāda továbbra is az ISKCON
lelke, s az ISKCON az ő teste.

Śrīla Prabhupāda jelen van. Amikor Śrīla Prabhupāda velünk volt,
nagyon világos irányelveket tárt elénk arra vonatkozóan, hogyan őriz-
hetjük meg jelenlétét, amikor fizikailag már nem lesz köztünk. Ezeknek
az irányelveknek a részletes kifejtését megtaláljuk a *Śrīmad-Bhāgavatam*
negyedik énekében, ahol Prabhupāda Vaidarbhī királynő reakcióit
magyarázza el férjének halálával kapcsolatban. A történet Nārada
Purañjana királyról szóló allegorikus elbeszélésében jelenik meg.
Prabhupāda ezt írja magyarázatában:

A királynő – képletes értelemben – a király tanítványa.
Amikor a lelki tanítómester fizikai teste meghal, a tanít-
ványnak éppen úgy kell sírnia, ahogyan a királynő sír,
amikor a király elhagyja a testét. A lelki tanítómester és
a tanítvány kapcsolata azonban nem szűnik meg, mert a
lelki tanítómester mindaddig a tanítvánnyal marad, amíg
a tanítvány szigorúan követi az utasításait. Ezt nevezik
vāñīnak (jelentése: szavak), míg a fizikai jelenlétet *vapuḥnak*
[test] hívják. Amíg a lelki tanítómester fizikailag jelen van,
a tanítványnak szolgálnia kell a testét, amikor a guru fizi-
kai teste már nem létezik, az utasításait kell szolgálnia.²⁹

A királynő felkészül arra, hogy ő is elégjen férje halotti máglyá-
jának lángjaiban. Ez a döntés Prabhupāda magyarázata szerint a

²⁹ ŚBh 4.28.47, magyarázat.

tanítvány abbéli eltökéltségét jelképezi, hogy hűségesen követi a lelki tanítómester utasítását. Ekkor megjelenik egy tanult *brāhmaṇa* – a királynő „régi barátja” –, aki vigaszt és iránymutatást nyújt számára. Prabhupāda elmagyarázza, hogy a *brāhmaṇa* a Felsőlelket szimbolizálja, majd így folytatja:

Amikor valaki komolyan elkötelezi magát a lelki tanítómester küldetése mellett, eltökéltsége éppen olyan, mintha látná Istent, a Legfelsőbb Személyt; vagyis a lelki tanítómester utasításában találkozik Vele – ahogyan azt már előzőleg elmagyaráztuk. Ezt szakszóval *vāṇī-sevānak* nevezik. Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura a *Bhagavad-gītā vyavasāyātmikā buddhir ekeha kuru-nandana* (BhG 2.41) verséhez fűzött magyarázatában az mondja, hogy a lelki tanítómester szavait kell szolgálnunk. Bármilyen utasítást adjon a lelki tanítómester, a tanítványnak ragaszkodnia kell annak végrehajtásához. Pusztán ennek az elvnek a követése elegendő ahhoz, hogy megpillantsuk Istent, a Legfelsőbb Személyt. . .

A végkövetkeztetés az, hogy ha egy tanítvány nagyon komolyan törekszik a lelki tanítómester küldetésének beteljesítésére, a *vāṇī* vagy a *vapuḥ* révén azonnal elnyeri a Legfelsőbb Személy társaságát. Ez a siker titka, ha szeretnénk megpillantani Istent, a Legfelsőbb Személyt.³⁰

A következő vers magyarázatában Śrīla Prabhupāda tovább fejtegeti az őszinte tanítvány és a lelki tanítómester sérthetetlen kapcsolatát:

Akinek szándéka őszinte és szíve tiszta, az lehetőséget kap, hogy a mindenki szívében ott lakozó Paramātmān keresztül kommunikáljon Istennel, a Legfelsőbb Személlyel. A Paramātmā a *caitya-guru*, a belső lelki tanítómester, aki kívül a tanító és az avató guru alakját ölti magára. Az Úr ott él a szívünkben, de meg is jelenhet előttünk, és

³⁰ ŚBh 4.28.51, magyarázat.

utasításokat adhat. A lelki tanítómester tehát nem különbözik a szívben lakozó Felsőlélektől. . .

A *brāhmaṇa* kérdésére, hogy ki a földön fekvő férfi, az asszony azt válaszolta, hogy a lelki tanítómestere, s hogy nem tudja, mitévő legyen nélküle. A Felsőlélek ilyen körülmények között – amennyiben a *bhakta* szíve a lelki tanítómester utasításainak követésével megtisztult – azonnal megjelenik. Egy őszinte *bhakta*, aki követi a lelki tanítómester utasításait, egész biztosan kap iránymutatást a szívében lakó Felsőlélektől. A komoly tanítványt tehát mindig segíti a lelki tanítómester és a Felsőlélek, közvetve vagy közvetlenül.

Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy Śrīla Prabhupāda jelenléte az ISKCON-ban egy dolgon múlik: azon, hogy elkötelezett követői a küldetésének szenteljék magukat. Śrīla Prabhupāda kinyilatkoztatta számunkra a „siker titkát”. Fogadjuk el, és tartsuk nagy becsben ezt az ajándékot!

Az ISKCON lelke. A *Śrīmad-Bhāgavatam* első verséhez kapcsolódó előadásának során – 1975. február 21-én, Caracasban – Śrīla Prabhupāda egy szemléletes példát említett. Nem volt a lecke központi eleme, csupán egy mellékes, ám figyelemre méltó megjegyzés:

Itt tehát az áll, hogy az eredet az élet, mert: *yato 'nvayād itarataś ca artheṣu abhijñāḥ svarāṭ*. [Közvetlenül és közvetve tudatában van minden megnyilvánulásnak és független.] Ez éppen olyan, mintha azt mondanánk, hogy én vagyok a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának az eredete, ami azt jelenti, hogy én közvetlenül vagy közvetve mindenről tudok, ami ebben a mozgalomban történik. Ha nem vagyok tudatában mindennek közvetlen vagy közvetett módon, akkor nem nevezhetnek a mozgalom alapító *ācāryájának*. S amint az eredet „tudóvá” válik, ő az élet. Az élettelen anyag ezért nem lehet mindennek „tudója”.

Ahogy Śrīla Prabhupāda az ISKCON lelke, úgy az ISKCON az ő teste.³¹ S mivel ez egy lelki szimbiózis, a test nem különbözik attól, amit megtestesít. A *The Harmonist* már korábban ismertette az ugyanevű vonatkozó elvet (ahogy már előzőleg említettük):

A Gaudiya Math... megegyezik az alapító acharyyával. Ő Isteni Kegyelme társai, követői és hajléka az ő saját végtagjai. S a végtagok egyike sem szeretne más lenni, mint a teljes mértékben alárendelt része ennek az egyetlen személyiségnek.

Majdnem négy évtizeddel később Śrīla Prabhupāda ugyanezt az elvet taglalja Rāyārāmának írt levelében (VB: levelezés, 1968. január 11.):

Nagyon szépen megfogalmaztad, hogy én vagyok az életed. Ez azt jelenti, hogy te az én testem vagy, s az élet a testtől elválaszthatatlan, mert a lelki világban nincs különbség köztük. Az anyagi világban az élet néha eltűnik a testből, az Abszolút szintjén azonban a kettő nem különbözik egymástól.

Az ISKCON, melyet az alapító *ācārya* lelkülete tölt fel étellel, az Úr Caitanya lelki hatalmának megtestesülése ebben a világban. Az entitás, melybe Śrīla Prabhupāda ily módon lelket lehel, egy önálló, örök közösségi organizmussá válik. Az ISKCON élő organizmusként a különféle egyéni részeket – a tagokat és az alcsoportokat – egy transzcendens egységként öleli fel és hatja át. Az egyéni vonásokkal rendelkező

³¹ Az „ISKCON az én testem” állítást gyakran idézték Śrīla Prabhupāda saját kijelentéseként. (Lásd például: az 1986-os Vyāsa-pūjā-könyv bevezetése Draviḍa Dāsa tollából; az 1986-os kínai Vyāsa-pūjā-felajánlások; Gaṇapati Dāsa Swami 1987-es, Kīrtirāja Dāsa 1991-es és Nityodita Swami 1995-ös Vyāsa-pūjā-felajánlása. Egy 1997-es felajánlásban Tamāl Krishna Goswami Śrīla Prabhupāda „jól ismert mondása”-ként utal rá; a következő évben Giridhārī Swami felajánlásában megjegyzi: „Mi mindannyian hallottuk már a jól ismert mondásokat: »az ISKCON az én testem«.”) Jelenleg azonban nem rendelkezünk még olyan közvetlen bizonyítékkal, ami ezt alátámasztaná. Az állítást ennek ellenére helytállónak fogadhatjuk el az „alapító *ācārya*” kifejezés jelentése alapján, amit a *The Harmonist* fogalmazott meg.

alkotóelemek áhítattal, koncentrált formában őrzik magukban az egész egységét, az eggyé vált egész pedig minden egyes összetevő egyéniségének az értékét emeli. Az ISKCON ily módon a *vaiṣṇava* hagyományban legmagasabb rendűnek tartott isteni elv – „az egység a különbözőségben”³² – mintaképévé válik. Az elv alkalmazásának elengedhetetlen szükségességét hangsúlyozza Śrīla Prabhupāda, amikor elmagyarázza, hogy „a siker az egyetértésen múlik” (VB: levél Kīrtanānandának, 1973. október 18.):

Az anyagi természet jellemzője a széthúzás és nézeteltérés, különösen a Kali-yugában. A Kṛṣṇa-tudat mozgalmának sikere azonban az egyetértésen múlik, még az egyéni különbségek esetén is. Az anyagi világot a változatosság jellemzi, egyetértés azonban nem. A lelki világra a változatosság és az egyetértés is jellemző. Ez a kettő között a különbség. A világi szemléletű emberek nem képesek az egyéni különbségeket és a nézetkülönbségeket összeegyeztetni, ezért nem jutnak semmire. Nem látják az egységet a különbözőségben. Ha azonban Kṛṣṇát állítjuk a középpontba, megtaláljuk a közös nevezőt a különbözőségekből. Ezt úgy nevezzük: „egység a különbözőségben”. Ezért azt javaslom, hogy az embereink minden évben találkozzanak Mayapurban az Úr Caitanya Mahaprabhu megjelenésének időszakában. A GBC és az idősebb tagok közösen megtárgyalhatják, hogyan teremtsünk egységet a különbözőségben. Ha a különbözőség frontján harcolunk, akkor az pusztán anyagi sík. Kérlek, igyekezzetek alkalmazni „az egység a különbözőségben” filozófiáját. Ha így tesztek, a mozgalmunk sikeres lesz.

³² „Isten, az élőlények, az anyagi energia, a lelki energia és az egész teremtet világ mind egyéni szubsztanciák. A legmagasabb rendű elemzés szerint azonban együtt alkotják a végső egységet: Istent, a Legfelsőbb Személyt. Ezért azok, akik a lelki fejlődés magas szintjén állnak, látják az egységet a különbözőségben” (ŚBh 6.8.32). A Cc. *Madhya* 10.113-hoz fűzött magyarázatában Prabhupāda kifejti, hogy az egység a különbözőségben „filozófiai szakkifejezéssel az *acintya-bhedābheda* – az egyidejű egység és különbözőség” elve.

Miért alapította Prabhupāda az ISKCON-t?

Amikor Śrīla Prabhupāda sikeresen elvetette az Úr Caitanya küldetését terjesztő világméretű misszió magjait, arra a jelentős elhatározásra jutott, hogy új intézményt alapít: a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségét, aminek ő maga az alapító *ācāryāja* lett. Nagyon tudatosan, belső felismerései szerint járt el. Felismeréseinek alapja az a tudás volt, amit saját lelki tanítómesterén keresztül sajátított el és szívott magába. Śrīla Prabhupāda Guru Mahārājájának eltávozása után ez a felismerés sajnos gurujának saját – mára darabokra hullott – intézményében nem igazán jutott többé kifejezésre. Prabhupāda ezért egy új szervezetet alapított, amelynek egésze és minden egyes része képes megtestesíteni és életre hívni a számára élővé lett tudást, ami abban a megingathatatlan és fáradságot nem ismerő elkötelezettségben ölt testet, hogy az Isten iránti tiszta szeretetet a szenvedő emberiség megsegítése érdekében mindenhová eljuttassa.

Egy új intézmény. Annak a törekvésnek a hátterében, ami Śrīla Prabhupādát Amerikába hozta, lelki tanítómestere konkrét utasítása állt. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura két alkalommal is határozottan arra kérte tanítványát, Abhaya Caraṇāravinda Dāsát, hogy prédikáljon az angol nyelven beszélő embereknek. Abhaya először 1922-ben kapta meg az utasítást, amikor legelső alkalommal találkozott Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurával. 1936-ban levélben kérte ugyanerre lelki tanítómestere. Ez volt kapcsolatuk utolsó momentuma. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura ekkor már látta, hogy az az erő, amely a Gauḍīya Maṭhát táplálta és benne összpontosult – s melynek eredményeként a misszionáriusok 1933-ban eljutottak Angliába – gyengülni kezdett.³³ Tanítványának adott utasítása kétségtelenül azt bizonyítja, hogy szándékában nem rendült meg.

Śrīla Prabhupāda hosszú és változatos utat tett meg, hogy végrehajtsa lelki tanítómestere utasítását. Mindeközben megfontoltan alakította és alkalmazta saját módszereit, melyek alapja az a paradigma

³³ Bhakti Vikāśa Swami: „A Gauḍīya Maṭhák tetteinek legdicsebbike végül 1933-ban következett be, amikor a misszionáriusokat Nyugatra küldték” (ŚBhV 1:108).

volt, amit Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura állított fel a Gauḍīya Maṭha 1920-as és 30-as éveiben. Az eseményekben gazdag út jelentősebb mérföldkövei közé tartozott az angol nyelvű *Back to Godhead* magazin megjelenése 1944-ben; a *Śrīmad-Bhāgavatam* három kötetben megjelenő első énekének kiadása 1962 és 1965 között; az ISKCON megalapítása New Yorkban 1966-ban; a mozgalom bevezetése Angliában és Németországban 1969-ben; valamint az Űr Caitanya mozgalmának megújítása és feltámasztása Indiában 1970-ben. A lejegyzett események mind arról a megrendítő igazságról tanúskodnak, hogy Śrīla Prabhupāda mindvégig mély tisztelettel, s lelkiismeretes, odaadó figyelemmel és hűséggel követte saját lelki tanítómestere példáját.

Śrīla Prabhupāda irodalmi munkássága jól szemlélteti ezt a hűséget: Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura 1927-ben megkezdte a világméretű misszió bevezetését azzal, hogy a *Sajjana-toṣanī*t felváltotta a *The Harmonist*tal. Śrīla Prabhupāda a nyomdokaiban járt, amikor saját világszínpadi fellépésének előkészületeként útjára indította a *Back to Godhead*-et.³⁴ Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura Nisikānta Sānyāllal szoros együttműködésben állította össze az angol nyelvű mesterművet – a háromkötetesre tervezett *Sree Krishna Chaitanyāt* –, hogy a művelt európaiakat elkápráztassa a *gauḍīya vaiṣṇavizmus* emelkedett és mélyreható tanításaival. Ezt a művet olyan nélkülözhetetlennek tartották, hogy az 1933-as misszionáriusok addig nem szálltak hajóra, amíg az első kötet nem volt a kezükben. Három évtizeddel később Śrīla Prabhupāda megtette ugyanezt az erőfeszítést – ez alkalommal gyakorlatilag egymaga. 1960 és 1965 között a *Bhāgavatam* első énekének három kötetén dolgozott: összeállította a művet, adományt gyűjtött, kötetenként 1100 példányt nyomtatott, majd a könyv kiadása után hozzálátott a terjesztéséhez. Nem hagyta el Kalkuttát egészen addig, amíg egy *Bhāgavatammal* megrakott utazóláda nem állt készen a kihajózásra.

Śrīla Prabhupāda egyedül és szűkölködve érkezett New Yorkba, mégis azon nyomban hozzálátott, hogy megtalálja a megfelelő ingatlant egy manhattani templom számára. Hogy ezt a lépést tartotta a legfontosabbnak, szintén Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura törekvéseit idézi, aki jelentős – ám végső soron eredménytelen – erőfeszítéseket

³⁴ A *The Harmonist* 1937-ben jelent meg utoljára.

tett, hogy egy fényűző templomot emeljen Londonban.³⁵ Ez és sok más lejegyzett esemény is arról tanúskodik, hogy milyen fontos, a tetteit meghatározó szerepet játszott Śrīla Praphupāda életében a lelki tanítómestere példája.

Śrīla Prabhupāda egy nagy jelentőségű lépése azonban szembe-szökően eltér attól, amit egy ilyen mértékű hűség megkövetel: úgy döntött, hogy a lelki tanítómestere által alapított szervezet égisztét elhagyva folytatja tevékenységét, s megalapította a Krisna-tudatú Hívók Nemzetközi Közösségét. Nem sokkal ezután – még két év sem telt el az ISKCON megalapítása óta – elfogadta azt a kitüntető címet, amit saját lelki tanítómestere viselt: „Śrīla Prabhupāda”. E két lépése miatt gyakran nézett szembe istentestvérei rosszindulatú kritikájával. Ha azonban alaposan megvizsgáljuk, mire is vállalkozott valójában – Mahāprabhu missziójának megújítására és felvirágoztatására –, világossá válik számunkra, hogy tettei példaértékű hűségét bizonyítják. Nem történhetett volna másképp.

Śrīla Prabhupāda kezdetben arra törekedett, hogy – az egészen addig támogatás nélkül végzett – nyugati misszionáriusi tevékenységét a Gauḍīya Maṭha a védőszárnyai alá vegye. 1965. november 8-án kelt levelében együttműködést kínálva folyamodott istentestvéréhez, Bhakti Vilāsa Tīrtha Mahārājához, a māyāpurai Śrī Caitanya Maṭha akkori vezetőjéhez. Istentestvére előzőleg a Ramakrishna Misszió tagja volt, ahol avatott nevén, Kuṅja Bihārī Dāsa néven ismerték, s

³⁵ 1935. október 1-én az Európába utazó misszionáriusok vezetője, Bhakti Hr̥daya Bon Mahārāja hivatalos látogatást tett a tripurai maharadzsánál. Az eseményről egy áradozó szavakban gazdag cikk számolt be a *The Harmonist* 1935. november 7-i számában (*Harm.* 32.5:116–118) „Az első hindu templom Londonban” címmel. A cikkben ezt olvashatjuk: „Swamiji [B. H. Bon] ekkor a Gaudiya Math angliai és közép-európai tevékenységéről ejtett szót, és Őméltósága előtt feltárta Isteni Mestere, a Gaudiya Math vezetője vágyát, aki azt tűzte ki célul, hogy felépítse az első hindu templomot Londonban és létrehozzon egy Házat, melyek rendeltetése az lenne, hogy Nyugaton is elterjedjen India lelki kultúrája. Őméltósága végighallgatta Swamiji javaslatát és örömmel tudatta vele kegyes döntését a délután folyamán, miszerint a londoni Gaudiya Math-templom felépítésének teljes költségét magára vállalja.” Egy évvel később azonban Bhaktisiddhānta Sarasvatī Thākura nagyot csalódott Bon Mahārājában. Olyannyira megharagudott rá, hogy visszahívta Londonból (még találkozni sem volt hajlandó vele visszatértekor), és írt a tripurai maharadzsának, hogy ne adjon több pénzt Bon Mahārājának (*ŚBhV* 2:302).

akit világi szakértelmének és vezetői képességeinek köszönhetően nevezett ki annak idején Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura a teljes Gauḍīya Maṭha-intézmény titkárává és felügyelőjévé.³⁶ Érdemes hosszan idéznünk Śrīla Prabhupāda leveléből:

Mióta itt vagyok, megbizonyosodtam róla, hogy jók a lehetőségek, de egyedül vagyok: nincs se emberem, se pénzem. Ha központot szeretnénk itt nyitni, nekünk is saját épületekre lesz szükségünk. A Ramakrishna Missziónak és minden más jelenlevő missziónak saját helye van. Ha központot akarunk létesíteni, nekünk is saját épület kell. Ez 500 000 rúpiát vagy százezer dollárt jelent. A modern berendezés további kétszázezer rúpia. Ha belevágunk, erre a pénzre is szükségünk lesz. Úgy vélem, hogy a Mathák és templomok megalapítását neked kellene felkarolni, én pedig arra vállalkozom, hogy független, önfenntartó központokat csináljak belőlük. A pénzváltás nehéz, pénzt idejuttatni szintén bonyolult, hacsak nincs valamilyen különleges megállapodás a Caitanya Math egy központjának megalapításáról. Ha a bengáli vagy a központi kormány segítségével el tudod ezt intézni, azonnal nyithatunk egy templomot New Yorkban, mert nagyon jók itt a lehetőségek. . . Saját hely nélkül azonban nem tudunk saját központot nyitni. Nekem sok időmbe telne, te viszont könnyen el tudod intézni. Śrīla Prabhupāda kegyéből a Calcutta Marwaris a te kezeden van. Ha jónak látod, akár azonnal létrehozhatasz egy egymillió rúpiás alapot a New York-i központ megalapításához. Ha egyet már megnyitottunk, sokkal többet is meg tudok majd nyitni. Ez egy jó lehetőség az együttműködésre, és nagy öröömre szolgálna, ha tudatnád velem, hogy hajlandó vagy-e együttműködni. Azért

³⁶ Bhakti Vilāsa Tīrtha Mahārāja életének részleteiről bővebb információért lásd *ŚBhV* 2:332–339. Ehhez hozzá kell tennünk, hogy Śrīla Prabhupāda szerint Tīrtha Mahārāja jogtalan ténykedése váltotta ki a Gauḍīya Maṭha széthullását (VB: beszélgetések, 1973. szeptember 21., Bombay).

jöttem ide, hogy felmérjem a helyzetet, és nagyon jónak ítélem. Ha egyetértesz azzal, hogy dolgozzunk együtt az ügyön, Srila Prabhupada kegyéből minden nagyon szépen alakul majd.

...Ha egyetértesz, biztosra veheted, hogy a Sri Mayapur Caitanya Matha munkatársa leszek. Nincsenek olyan ambícióim, hogy egy Matha vagy egy Mandir tulajdonosa legyek, csupán eszközökre van szükségem a munkámhoz. Éjjel-nappal a Bhagavatam-kiadványaimon dolgozok, és központokra van szükségem a nyugati országokban. Ha sikerül megalapítanom egy központot New Yorkban, megpróbálok egy újabbat megnyitni Kaliforniában és Montrealban... Végtelen lehetőségünk van, hogy cselekedjünk, mi azonban sajnos arra vesztegetjük az időnket, hogy egymással veszekszünk, míg a Ramakrishna Misszió a megtévesztő nézeteivel már jelen van mindenhol a világon. Nem túl népszerűek külföldön, de olyan propagandát csináltak, aminek következtében Indiában jól megy nekik, míg a Gaudiya Math embereinek felkopik az álluk. Észhez kell végre térnünk. Ha megteheted, fogj össze a többi istentestvérünkkel és tegyünk egy közös lépést annak érdekében, hogy Gaura Hari misszióját a nyugati országok minden városában és falvában elterjesszük.

Ha biztosítotok afelől, hogy fentebbi javaslatomnak megfelelően együttműködtök velem, akkor meghosszabbítom a vízumomat... máskülönben visszatérek Indiába. Azonnal szükségem van megfelelő segítő kezekre. Olyan emberekre van szükségem, akik műveltek, beszélnek angolul és jól tudnak szanszkritul. Az itteni missziós tevékenységhez nagy szükségünk van az angol és a szanszkrit nyelvismeretre. Úgy vélem, hogy a vezetésed alatt az istentestvéreink alá tartozó minden egyes csoport küldhetne egy embert, aki alkalmas erre a feladatra és hajlandó az irányításom alatt dolgozni. Ha mindez létrejön, biztos lehets benne, hogy szeretett Srila Prabhupadánk mindannyiunkkal elégedett lesz. Most meg kell feledkeznünk

múltbéli testvérháborúinkról és fel kell ajánlanunk szolgálatainkat egy jó ügy érdekében. Ha nem értenek egyet veled, csináld egymagad, én szolgálatodra állok.

Október 23-án Śrīla Prabhupāda ismét levelet küldött Tīrtha Mahārājának, ez alkalommal egy konkrét ingatlan leírásával és az előleg összegével, hozzátéve: „...Úgy vélem, ezt az összeget azonnal elő tudod teremteni, és megnyithatjuk a Sri Caitanya Math központját, de nevezhetjük a központot New York Gaudiya Mathnak is.”

Amikor kilátásban volt, hogy Śrīla Prabhupāda egy nagyobb adományt kap Indiából a templom megvásárlásához, levélben folyamodott Bon Mahārājához és Tīrtha Mahārājához, hogy tegyenek meg egy különleges és ígéretes lépést: szerezzék meg a kormány elengedhetetlen jóváhagyását, hogy a pénzadományok eljuthassanak Amerikába. „Minden készen áll” – írta Tīrtha Mahārājának, majd így folytatta levelét:

Megvan a ház, az adományozó, és én is készen állok, hogy alázatosan szolgáljak. Nektek kell megtenni az utolsó lépést, mert ti vagytok Ő Isteni Kegyelme legszívélyesebb tanítványai. Úgy vélem, Śrīla Prabhupāda azt akarja, hogy e jelentéktelen személy óriási vállalkozásában a ti értékes szolgálatotok is részt kapjon.

A fáradhatatlan erőfeszítések, hogy két istentestvérével együttműködést alakítson ki, végül mégsem hoztak gyümölcsöt. Ezzel szöges ellentétben, egy istentestvére fiatal *brahmacārī* tanítványa, Mangalniloy³⁷ írt Śrīla Prabhupādának, hogy kifejezze Prabhupāda törekvései iránti csodálatát, s ezzel együtt lelkesen felajánlotta segítségét is. Mangalniloy lelki tanítómestere, Mādhava Mahārāja azonban nem osztotta tanítványa lelkesedését.

Prabhupāda arra kérte Mangalniloyt, hogy járjon közbe: Mādhava Mahārāja vegye a kezébe az ügyet, és érje el, hogy Indiából tőkét

³⁷ A név leírásakor azt vettük alapul, ahogyan Śrīla Prabhupāda ejtette ki bengáliul a szanszkrit avatott nevet (Maṅgala-nīlāya Dāsa). (A *Śrīla Prabhupāda-līlāmṛtāban* ez a *bhakta* „Mukti” néven tűnik fel.)

tudjanak kijuttatni. A Mangalniloytól érkező válasz azonban akaratlanul is istentestvére nemtetszéséről tanúskodott. Álljon itt Prabhupāda sokatmondó reakciója (VB: levelezés, 1966. június 23.):

Ugyanezt kértem [segítséget a tőke kijuttatásához] Sripada Bon Maharajától, ő azonban elutasított. Sripada Tirtha Maharaja segítségét is kértem, aki először megígérte, hogy felkeresi az Elnököt és a Pénzügyminisztert, később azonban megpróbált ez elől kitérni. Ezért rajtad keresztül Sripada Madhava Maharajához kell segítségért fordulnom ebben a fontos ügyben. Haladéktalanul fel kell keresni az Elnököt és a Pénzügyminisztert a kérelmemre hivatkozva, mivel az Indiai Nagykövetség Washingtonban már elfogadta azt.

Leveledben válaszként azt írod, hogy először szeretnél hozzám csatlakozni, aztán beszélnél Sripada Maharajával az együttműködésről, mert máskülönben még megakadályozza, hogy ideutazz, ebbe az országba. A javaslatodat nem tudtam értelmezni. Úgy gondolod, hogy a velem való együttműködés csak akkor lehetséges, ha ideutazol hozzám? Milyen hozzáállás ez? Azt gondolod, hogy ez az én saját vállalkozásom? Srila Prabhupada szeretett volna diplomákat alapítani külföldön is, hogy ezek a központok hírül vigyék Srila Rupa Raghunatha üzenetét, s én a világnak ezen a részén próbálom mindezt megvalósítani. A pénz megvan hozzá, a lehetőség adott. Ha a Pénzügyminiszter felkeresésével támogatni lehet ezt a munkát, miért vesztegetjük az időt azzal, hogy te nem mersz beszélni Guru Maharajáddal semmilyen együttműködésről, mert félsz, hogy az utazásod megghiúsul. Kérlek, ne gondolkodj így! Tekints mindenre úgy, hogy az Srila Prabhupada munkája, és próbálj meg ebben a szellemben együttműködni. A Gaudiya Math-intézmény elbukott.

Az utolsó két mondat számunkra, az ISKCON számára nagy jelentőséggel bír még ma is. Érdemes rajtuk elgondolkodnunk. Az elsőben Prabhupāda a lelki siker két alapvető elvét fogalmazza meg: „Tekints

mindenre úgy, hogy az Śrīla Prabhupāda munkája [vagyis nem a tiéd vagy az enyém], és próbálj meg ebben a szellemben együttműködni.” A következő mondatban pedig kertelés nélkül kijelenti, hogy ha nem követjük ezeket az elveket, akkor – ahogyan azt a példa is mutatja – elbukunk.

Így történt tehát, hogy Śrīla Prabhupāda 1966-ban végül arra a kellemetlen felismerésre jutott, hogy a lelki fogyatékoságok, melyek a Gauḍīya Maṭha bukásához vezettek, három évtizeddel később ugyanolyan mértékben fennálltak.

Miután minden reménye, hogy együttműködhet adományozókkal, a kormánnyal és az istentestvéreivel, teljesen szertefoszlott, Śrīla Prabhupāda arra kényszerült, hogy ő maga kezdje el az egészet – az elejéről, a semmiből. Mangalniloynak írt levele rendíthetetlenlenségéről tanúskodik: „Senki más segítségére nincs szükségem.”³⁸

A Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége születéséhez vezető körülmények egyik legmeghatározóbb eleme tehát ez volt. A másik Śrīla Prabhupāda belső lelki elégedettsége volt, ami abból fakadt, hogy nőttön-nőtt azoknak a fiatal amerikaiaknak a száma, akik őszintén és mohó szomszúsággal vágytak az Úr Caitanya tanításainak megismerésére.

Mit tehetett Prabhupāda? Amikor első alkalommal folyamodott Tirtha Mahārājához együttműködésért esedezve – 1965 novemberében, közvetlenül New Yorkba érkezése után –, Prabhupāda ajánlata az volt, hogy annak az intézménynek a keretein belül dolgozna, aminek az élén istentestvére állt:

Ez egy jó lehetőség az együttműködésre, és nagy örömmre szolgálna, ha tudatnád velem, hogy hajlandó vagy-e együttműködni. Azért jöttem ide, hogy felmérjem a helyzetet, és nagyon jónak ítélem. Ha egyetértesz azzal, hogy dolgozzunk együtt az ügyön, Śrīla Prabhupāda kegyéből minden nagyon szépen alakul majd... Ha egyetértesz, biztosra veheted, hogy a Sri Mayapur Caitanya Matha munkatársa leszek.

³⁸ VB: levél Mangalniloynak, 1966. július 16. (Három nappal azután keltezve, hogy Prabhupāda bejegyezte az ISKCON-t.)

Miután a levél címzettjéről – és sok más címzetről – bebizonyosodott, hogy nem kívánnak együttműködni, Śrīla Prabhupāda megalapította a saját intézményét.

Ezért a lépéséért Prabhupādát nagyon komolyan elítélték. Nagyjából két és fél év múlva a kalkuttai Gauḍīya Misszió³⁹ címzett levelében Śrīla Prabhupāda újfent az együttműködés kulcsfontosságú szerepét hangsúlyozta, újra és újra elismételve a szót, akárha dobütések visszahangzanának a fülben. Az együttműködés hiányának felelegetésével azonban nemcsak szemrehányást tett istentestvéreinek, hanem okosan érvelt az ISKCON megalapítása mellett is:

... Śrīla Prabhupada Bhaktisiddhanta Sarasvati Goswami Maharaja küldetésének végrehajtása ügyében készen állok, hogy a Gauḍīya Misszióval minden tekintetben együttműködjek, de nem tudom, hogy milyen feltételek mellett kívántok velem együtt dolgozni. Bármilyen feltételt szabtok, én elfogadom azt, ha minden tekintetben együttműködtök velem. Örömmel venném tehát, ha tudatnátok velem, milyen feltételek mellett tudunk együttműködni. Mindenre kész vagyok, és érdeklődve várom válaszotokat.

Ami az eddigieket illeti, saját szervezetem, a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége megalapítása elkerülhetetlen volt, mert egyetlen istentestvérünk sem működik együtt a többivel. Mindannyian a saját intézményünket irányítjuk, és még a Gauḍīya Misszió és a Gauḍīya Math között is nézeteltérések vannak.

Ezért, ha most alkalmunk adódna, hogy újraegyesítsük magunkat, én lennék az első, aki megragadná ezt a

³⁹ VB: levél a Gauḍīya Misszió titkárának, 1969. május 23. „Gauḍīya Misszió”: A *Caitanya-caritāmṛta Ādi-līlā* 12.8 magyarázatában Prabhupāda említést tesz arról, hogy a Gauḍīya Maṭha intézménye két táborra szakadt a következő *ācārya* feletti vitában. Nagy pereskedések folytak. A kalkuttai Bāg-bazar templomhoz kapcsolódó csoport a „Gauḍīya Misszió” nevet öltötte magára, míg a másik tábor, melynek főhadiszállása a mājāpurai Śrī Caitanya Maṭha volt, Tīrtha Mahārājával az élen „Gauḍīya Maṭha” néven működött. A fő oltáron még ma is ott áll a felirat: „Minden Gauḍīya Math szülő-Maṭha, Sri Chaitanya Math Sri Mandir”.

csodás lehetőséget. Másokkal ellentétben, ha a Gaudiya Misszió készen áll, hogy együttműködjön velem, én minden feltétel mellett nyitott vagyok az együttműködésre. Kérlek, adjátok tudtomra, milyen feltételek mellett vagytok hajlandók együttműködni, és én boldogan fontolóra veszem azokat.

Három nappal azután, hogy megírta a fenti választ, Śrīla Prabhupāda egy levélben feltárta a gondolatait tanítványa, Brahmānanda Dāsa előtt:

A Gaudiya Misszió levelével kapcsolatban az történt, hogy válaszoltam Dr. Syama Sundar Brahmācarinak, és arra kértem, hogy írja meg, milyen feltételekkel kezdhetjük meg az együttműködést, amiről szót ejtett. Nézzük meg, milyen feltételeket szabnak, ámbár ez egy reménytelen ügy. De te is tudod, hogy én soha semmilyen körülmények közt nem vesztetem el a reményt. Tárgyalok velük, és meglátjuk, miként tudnánk együttműködni.

Meg kell jegyeznünk, hogy Śrīla Prabhupāda az utolsó pillanatig nem hagyott fel arra irányuló próbálkozásaival, hogy valamilyen módon együttműködést alakítson ki a Gauḍīya Maṭha tagjaival.⁴⁰ Kitartása arról tanúskodik, milyen mélyen elkötelezte magát lelki tanítómestere utasítása mellett. Hozzáállását jól jellemzi velős mondása: „Ez egy reménytelen ügy, de én soha nem vesztetem el a reményt.”

Az együttműködésre való felszólítás rendíthetetlen ismétlése Śrīla Prabhupāda leveleiben arról árulkodik, hogy a szó számára különleges jelentőséggel bírt. Fordítsunk egy kis időt arra, hogy ezt megértsük! Az

⁴⁰ A halála előtti utolsó két hónapban Śrīla Prabhupāda időt és energiát fordított arra, hogy megalapítsa a Bhaktivedanta Swami Charity Trust-ot azzal az elsődleges céllal, hogy egyesítse a Sārasvata családot – Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura követőit –, és közös kísérletet tegyenek Gaura-maṇḍala-bhūmi fejlesztésére. Tamal Krishna Goswami lejegyezte, hogyan határozta meg Śrīla Prabhupāda a célt egy konkrét példa említésével: „Ne legyen több »nem működök együtt«! – mondta Prabhupāda. – Mindenki működjön együtt az Úr Caitanya mozgalmának terjesztéséért! Ott van például Śrīdhara Mahārāja: bajban van, nem tudja befejezni a Nath Mandírt. Működjünk hát együtt!” (TKG 293).

együttműködik ige jelentése: „mással, másokkal közösen, összhangban tevékenykedni”. Prabhupāda tanításaiban azonban a fogalomnak mély, lelki jelentéstartalma is van. Egy előadás alkalmával (1968-ban, Seattle-ben) Śrīla Prabhupāda sajátos egyszerűséggel közvetítette ezt a jelentéstartalmat: „Ha együttműködsz az Úrral, azt *bhaktinak* nevezik.” Ez a Kṛṣṇával való együttműködés alapvetően önkéntes, hangsúlyozza Prabhupāda:

Személyek vagyunk és Kṛṣṇa is egy személy. Bármikor kapcsolatba léphetünk Kṛṣṇával önkéntes alapon. Önként vállalkozunk: „Igen, Kṛṣṇa, örömmel együttműködök, mondhatsz bármit.” Ez az engedelmességre való készség csak akkor lehetséges, ha szeretet van a szívünkben. Kényszeríteni senkit sem lehet, ha azonban ott van bennem a szeretet, örömmel együttműködök. Ez a *bhakti*. Ez a Kṛṣṇa-tudat.⁴¹

Minden egészséges társadalmi kapcsolat alapvető eleme az együttműködés, melynek legmagasabb rendű formája az isteni szinten jelenik meg. Az Úr személyes – a legmagasabb szinten –, ennek megfelelően közösségi életet él – a legmagasabb szinten –, hiszen a személyesség csak a másokkal való kapcsolatokban tud megmutatkozni. Ezért mondta Prabhupāda oly sokszor, hogy „Kṛṣṇa soha nincs egyedül”. Egy alkalommal megjegyezte: „Amikor Kṛṣṇáról beszélünk, tudnunk kell, hogy a Kṛṣṇa szó jelentése: Kṛṣṇa a *bhaktáival*” (VB: előadás, 1969. január 10., Los Angeles). Az Úr *bhaktái* az Úr saját személyiségének szerves részeivé válnak. Kṛṣṇa nevei sok esetben szépen tükrözik ezt a ténnyt, mert magukban foglalják a szívéhez közel álló *bhakták* neveit: Yaśodānandana, Rāmānuja, Rādhāramaṇa stb. Ez azt jelenti, hogy a legmagasabb rendű abszolút egyben a legmagasabb szinten relatív, mivel a különféle *bhaktákkal* egyenként áll kapcsolatban. A különbözőségek ennek megfelelően fokozatosan egy tökéletesebb egység szerves részeivé válnak. Így lehetséges, hogy a transzcendentálisan relatív kapcsolatok összessége egy olyan társadalom alakját ölti magára, amely a harmonikus együttműködés legmagasabb szintjén áll.

⁴¹ Levél egy *gurukula*-tanítónak, BTG 54.17 (1973).

Az ilyen kapcsolatok működésén keresztül az Úr és társai szépsége, pompája, boldogsága és tudása örökké növekszik.

Egy *gaudīya vaiṣṇava* számára az üdvözülés szocializálódást jelent – ebbe a magasabb rendű közösségbe –, vagyis belépést a hat Gosvāmī körébe, illetve azon *gopīk* társaságába, akik Rati-mañjarī vagy Lalitāsakhī szolgálik. A kárhozat ennek az ellenkezője: elszigeteltség és kirekesztés. Az önmagukat elidegenítő, együttműködésre képtelen élőlények – evilági száműzetésben, az egoizmus áthatolhatatlan falai-val körbevett magánzárkáikban – mindig élhetnek a lehetőséggel, hogy visszatérjenek a transzcendens közösségbe, s annak teljes értékű tagjaivá váljanak. A *bhakti-yoga* az a módszer, amellyel alkalmassá válunk a visszatérésre. A *bhakti* által fokozatosan egyre inkább részévé válunk az isteni társadalomnak, s ahogyan egyre közelebb kerülünk Kṛṣṇához és az Ő társaihoz, másokat is igyekszünk magunkkal vinni. S miként Śrīla Prabhupāda 1968-ban, San Franciscóban megfogalmazta: „Ez a legmagasabb rendű jōga.”

Azzal, hogy továbbviszed a Kṛṣṇa-tudat mozgalmát, a legmagasabb rendű jōgát gyakorlod. Ne hagyd, hogy a jōgának nevezett koholmányok félrevezessenek: ez a jōga. A jōga együttműködést jelent, a Legfelsőbbel való együttműködést.

A *bhakti* az együttműködés jōgája. A világon létező valamennyi lelki közösség közül a *saṅkīrtana*-mozgalom vezet el minket legteljesebb mértékben ehhez a transzcendentális együttműködéshez. Mivel ebben a korban – a vizálykodások korában – a *saṅkīrtana* a *yuga-dharma*, Kṛṣṇa birodalmába nem elszigetelt egyénekként, hanem együtt térünk majd vissza. „Lesz majd ott egy másik ISKCON-unk” – írja Śrīla Prabhupāda.⁴²

Az ISKCON megalapítása Prabhupāda számára „elkerülhetetlen” volt, mert a Gaudīya Māthán belül nem volt együttműködés. Az új, sorsszerűen megszülető intézményt Śrīla Prabhupāda gondosan kidolgozott elvek alapján építette fel, hűségesen követve azt az ekkleziológiai mintát, ami lelki tanítómestere saját – akkorra darabokra hullott – intézményét jellemezte. Az ISKCON bejegyzése 1966 júliusában csak

⁴² VB: levél Tuṣṭa Kṛṣṇának. 1972. december 14., Ahmedabad.

az első volt annak az öt nagy jelentőségű lépésnek a sorában, amelyek az Úr Caitanya mozgalmának megújítását célozták. 1966 nyarán ez a nagyszerű – vagy inkább nagyzó – elnevezés, a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” nem jelentett mást, mint egy hetvenes éregembert, egy lepattant üzlethelyiséget és egy csapat hippit. A mag azonban el lett vetve, s a gyümölcs egyszer beérik.⁴³ További nagyjából négy évet vett igénybe, hogy az ISKCON minden követelménynek megfelelően: ekkor már készen állt, hogy a Gauḍīya Maṭha-intézmény fájának gyümölcse és beteljesedése legyen.⁴⁴

Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége. Egy teljesen új név egy új közösség számára, amit egy frappáns, minden szempontból helytálló mozaikszó fémjelez. A név ugyan új, de két nagyon régi kifejezésre utal vissza, s e kifejezések arról árulkodnak, hogy a szervezet, ámbár frissen alakult, éppen olyan erős szálakon kötődik saját ősi gyökereihez, mint modern környezetéhez.

Śrīla Prabhupāda elemzése szerint az általa alkotott „Kṛṣṇa-tudat” szó a szanszkrit *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta* összetétel fordítása. Így ír: „A Kṛṣṇa-tudat mozgalmát ezért *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta-saṅghának* nevezik, olyan egyének közösségének, akiket pusztán az boldoggá tesz, hogy elmerülhetnek Kṛṣṇáról szóló gondolataikban” (ŚBh 9.9.45, magyarázat). Az olvasó gondolkodóba eshet, hogy a „nemzetközi” szó vajon hol bújhat meg a *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta-saṅghában*. És Prabhupāda valóban azt állítja, hogy a *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta* magában foglalja azt.

Aki elmerült a *kṛṣṇa-bhāvanāmṛtában*, semmilyen anyagi nyereséget nem kér Kṛṣṇától. Az ilyen ember azért az áldásért imádkozik az Úrhoz, hogy a világ minden táján hírül vihesse az Ő dicsőségét.

⁴³ A „mag” nem más, mint Śrīla Prabhupāda, annak a fának a gyümölcséből, amit Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura Gauḍīya Maṭhája képvisel. S noha az életét adó fa kiszáradt, a mag a tengeren túl kikelt, gyökeret eresztett, virágot bontott és gyümölcsöt termelt. Prabhupādára természetesen „magvető”-ként is utalunk, mert az újszülött ISKCON is magnak tekinthető. A mag mindkét esetben helytálló annak az ekkleziológiai elvnek az alapján, hogy a lelki intézmény nem különbözik az alapító *ācāryától*.

⁴⁴ Amennyiben ez az ISKCON egységét, fejlődését nem gátolja.

Amellett, hogy a Kṛṣṇa-tudat boldoggá teszi a *bhaktákat*, egyben arra ösztönzi őket, hogy másoknak is átadják a Kṛṣṇa-tudatot: „a világ minden táján” elterjesszék.

Mindezt fejben tartva, nézzük meg, hogy a *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta* kifejezés hogyan jelenik meg a *Caitanya-caritāmṛta* egy fontos versében (Cc. *Antya-līlā* 16.1):

*vande śrī-kṛṣṇa-caitanyam kṛṣṇa-bhāvanāmṛtam hi yaḥ
āsvādyāsvādayan bhaktān prema-dīkṣām aśikṣayat*

Tiszteletteljes hódolatomat ajánlom Śrī Caitanya Mahāprabhunak, aki a Kṛṣṇa iránti eksztatikus szeretet nektári ízének birtokában a *bhaktáinak* is megtanította, hogyan ízelelhetik azt meg. Feltárta előttük, mit jelent a Kṛṣṇa iránti eksztatikus szeretet, hogy beavassa őket a transzcendentális tudás titkaiba.

Caitanya Mahāprabhu „Kṛṣṇa iránti eksztatikus szeretete” a vers szerint olyan, hogy miközben Ő maga is átéli az ízt, másokat is ugyanerre ösztönöz. Azok a *bhakták*, akik így elnyerik a *kṛṣṇa-bhāvanāmṛtát*, maguk is annak ízelelőjévé és terjesztőjévé válnak. A Kṛṣṇa-tudatú hívők közössége ily módon lesz „nemzetközi”.

A vers első sorában Mahāprabhu két neve tűnik fel: *kṛṣṇa-caitanya* és *kṛṣṇa-bhāvanāmṛta*. A kettőre akár egymás szinonimájaként is tekinthetünk, mert mindkettő olyan valakire utal, akinek tudata Kṛṣṇában merül el.⁴⁵ A két szót tehát egyaránt fordíthatjuk „Kṛṣṇa-tudat”-nak. Vagyis az Úr Caitanya saját neve – magyarra Kṛṣṇa-tudatként fordítva – benne rejlik a Śrīla Prabhupāda által alapított közösség nevében.

⁴⁵ Ez talán még inkább igaz akkor, amikor a *Caitanya-caritāmṛta kṛṣṇa-bhāvanāmṛtája kṛṣṇa-bhāvanāmṛtaként* jelenik meg. Van némi különbség a két szó jelentése között, de a lényeg az, hogy a *kṛṣṇa-bhāva* egy érzésre utal, a *kṛṣṇa-bhāvana* a létezésre magára. Meg kell jegyeznünk, hogy ez a második szó a *gauḍīya vaiṣṇava* irodalomban kiemelkedő helyet foglal el, ahogyan Śrīla Prabhupāda is rámutat: „Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura egy transzcendentális irodalmi alkotást hagyott ránk, a *Kṛṣṇa-bhāvanāmṛtát*, amely tele van Kṛṣṇa kedvteléseivel. Az emelkedett *bhakták* az ilyen könyvek olvasásával mindig elmerülhetnek Kṛṣṇáról szóló gondolataikban” (Kṛṣṇa-könyv, 46. fejt.).

A Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége elnevezés másik történelmi elődje a „*viśva-vaiṣṇava-rāja-sabhā*” kifejezés. Ezek a szavak a Śrīla Jīva Gosvāmī tollából született *Bhāgavata-sandarbha* köteteinek ünnepélyes zárszávaiban jelennek meg. A *sabhā* szó jelentése: „közösség”; a *viśva* szóé pedig: „az egész világ”, ami a „nemzetközi” megfelelőjének tekinthető. A „*vaiṣṇava-rāja*” összetételt – ami szó szerint a „*vaiṣṇavák királyát*” jelenti – megfeleltethetjük az Úr Caitanyának, ahogyan a *Sajjana-toṣaṇī* is teszi abban a cikkében, amely hírül adja, hogy Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura a közösséget 1919-ben „újraalapította”⁴⁶: „Śrī Caitanyadeva maga Kṛṣṇacandra, a világ összes *vaiṣṇavájának* a királya: *Viśva-Vaiṣṇava-rāja*. *Bhaktáinak* gyülekezetét pedig *Śrī Viśva-Vaiṣṇava-rāja-sabhānak* nevezik.”

Ha a „Kṛṣṇa-tudat” szó a Prabhupāda által alapított közösség nevében Śrī Kṛṣṇa Caitanyára utal, és ha a „*vaiṣṇava-rāja*” Śrī Kṛṣṇa Caitanyát jelenti, akkor a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” tisztelettel adózik a *viśva-vaiṣṇava-rāja-sabhānak* is. Ha egy másik alternatíva szerint a „*vaiṣṇava-rāja*” azokra a kiemelkedő *bhaktákra* utal, akik a Kṛṣṇa-tudat magas szintjén állnak,⁴⁷ Śrīla Prabhupāda intézményneve akkor is ugyanolyan jól megállja a helyét. Mindenképpen arra jutunk, hogy a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” a benne rejlő utalások és asszociációk hálójával kifejezi, hogy az így elnevezett közösség mély kapcsolatban áll *gauḍīya* örökségével, s abból táplálkozik, ugyanakkor a közösség újjáéleszti a hagyományt, hogy a világ-színpad multikulturális díszlete szerint áttervezve adhassa azt tovább.

A közösség megalapítása során Śrīla Prabhupāda hűen követte saját nagyszerű lelki elődei nyomdokait. 1919-ben lelki tanítómestere hivatalosan „újraalapította” Bhaktivinoda Ṭhākura Viśva-Vaiṣṇava-Sabháját, régi nevén, Viśva-Vaiṣṇava-Rāja-Sabhaként megújítva. Ez alkalomból Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura megjegyezte, hogy az öröklét síkján létező s a világunkba Mahāprabhuval együtt alászálló Viśva-Vaiṣṇava-Rāja-Sabhāt néha befedi az illúzió-energia, de eljönnek azok a különleges hatalommal rendelkező *bhakták*, akik új fénnel töltik fel, s a világ sötétsége ekkor szertefoszlik.

⁴⁶ A cikk angol nyelven is megtalálható itt: ŚBhV I: 70–73.

⁴⁷ Ez egy gyakori értelmezése a szónak. Például: „A Visva-vaishnava-raja-sabha az a közösség, amelyet azok a vaishnavák alkotnak, akik királyok (értsd: a legkiemelkedőbbek) a vaishnavák között ezen a világon” (*Bhaktikūṣum Sraṁaṁ* 355).

Így történt, hogy Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura és Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa kora után a Viśva-Vaiṣṇava-Rāja-Sabhā szinte teljesen letűnt, míg meg nem jelent „az Űr Caitanya születését követő 399. évben (i. sz. 1885-ben) egy tündöklő csillag a világ *vaiṣṇava* égboltján és újra fénnel töltötte meg a Śrī Viśva-Vaiṣṇava-rāja-sabhāt”. Ez a „tündöklő csillag” Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura volt, „minden *vaiṣṇava* királyának szolgája”, aki az általa megreformált és újjáélesztett Sabhāt elárasztotta lelki energiával és működésre készítette. 1919-ben Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura átszervezte és új energiákkal töltötte fel a Viśva-Vaiṣṇava-Rāja-Sabhāt: egy *sannyāsikból* és *brahmacārīkból* álló, templom-központú szerzetesi prédikáló rend megszervezésével megújította a *gaudīya* hagyományt. A Misszió gyorsan terjedt India-szerte, de épphogy csak átlépett Európába, fénye harminc hosszú évre ismét kialudt. 1966-ban New York városában történt, hogy Śrīla Prabhupāda – miután saját hagyományának nyugati alapjait egymaga lefektette, s miután belátta, hogy ami a Gaudīya Maṭhából megmaradt, az „hasznavehetetlen”⁴⁸ – kiváló lelki elődeinek nyomdokaiban újra fénnel töltötte meg a Viśva-Vaiṣṇava-Rāja-Sabhāt. Új néven és új formába öntve állította helyre és lehelt bele lelket: így született meg a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége.

⁴⁸ Cc. *Ādi* 12.8, magyarázat. Az ilyen állítások azonban nem tükrözik teljes mértékben azt, ahogyan Śrīla Prabhupāda az istentestvéreihez viszonyult. Helyenként elismerést kifejező megfogalmazásokkal is találkozunk. Álljon itt ennek két példája. Prabhupāda így ír a *ŚBh* 4.28.31 magyarázatában: „Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja tanítványai mindannyian istentestvérek, s noha van köztünk némi véleménykülönbség és nem az együttműködés jellemez minket, mindannyian a Kṛṣṇa-tudat mozgalmát terjesztjük saját képességeinknek megfelelően, és mindannyiunk számtalan tanítványt fogad el, hogy a mozgalom a világ minden részére elérjen.” Egy 1967. november 18-i, Brahmanandának címzett levélben kifejti: „Még a saját istentestvéreim között is van nézeteltérés, de egyikünk sem tért le Krisna szolgálatának útjáról. Guru Maharajám azt az utasítást adta nekünk, hogy együtt teljesítsük a missziót. Mi azonban sajnos nem dolgozunk együtt. De egyikünk sem hagyta abba a Krisna-tudat terjesztését. Még ha voltak is félreértések az istentestvérek között, egyikük sem tért le Krisna transzcendentális odaadó szolgálatának útjáról. Civakodás és félreértés mindig lesz két ember között, de a Krisna-tudatba vetett megingathatatlan hitünk megakadályozza, hogy az anyagi világ megtörjön minket.”

Śrīla Prabhupāda. A követők avatást kaptak, számuk egyre nőtt, a templomok gyors egymásutánban nyitották meg kapuikat San Franciscóban, Montrealban, Los Angelesben, Bostonban és aztán újabb és újabb helyeken. Ahogy a *bhakták* fokozatosan életük részévé tették a tanítványokra vonatkozó előírásokat, egyre jobban megértették lelki tanítómesterüket is. Ahogyan a *mahā-mantra* fokozatosan tárja fel magát azok előtt, akik helyesen ismétlik, úgy tárja fel magát a lelki tanítómester azok előtt a tanítványok előtt, akik helyesen követik őt. A folyamat része volt, hogy a „Swami”-t és a „Swamiji”-t felváltotta a „Śrīla Prabhupāda” megszólítás. Az eset Bostonban történt, egy véletlenül kialakult beszélgetés alkalmával. Govinda Dāśi így emlékszik vissza:⁴⁹

Egészen addig mindenki úgy ismerte őt, hogy Swamiji. 1968 májusáig. Ekkor történt, hogy Goursundar [Govinda Dāśi férje] szeretett volna engem Govindajinak szólítani, és megkérdezte erről Prabhupādát, aki ezt mondta: „A *ji* valójában egy harmadrangú megszólítás. Jobb, ha nem hívod őt Govindajinak.” Ez szöveget ütött a fejembe. Ott ültem éppen előtte, s rákérdeztem: „De ha ez egy harmadrangú megszólítás, akkor mi miért hívunk téged *ji*-nek? Miért nevezünk Swamijinek?” Ekkor azt mondta: „Ez nem olyan lényeges.” Én meg ellenkeztem: „De igenis nagyon lényeges. Ha ez egy harmadrangú megszólítás, akkor nem akarunk téged így szólítani. Mi a legelsősorandóbb módon akarunk téged hívni. Mondd meg, kérelek, mi lenne a megfelelő név!” Nagyon alázatos volt, nagyon vonakodó, de én nem hagytam magam: „Ezen változtatnunk kell!” Ő pedig azt mondta: „Nevezhettek Gurudevnek, Guru Mahārājnak vagy Prabhupādának.” Azt mondtam: „Ez három név. Melyik legyen? Melyik a legjobb?” Azt válaszolta: „A Śrīla Prabhupāda szép. Ez a legjobb név.” Elmondtam minden *bhaktának*. Néhányan nem örültek, mert a „Prabhupāda” egy kicsit nyelvtörő, a

⁴⁹ DVD 1: „1965. november – 1970 nyara” (Govinda Dāśi). *Śrīla Prabhupāda követe – Események időrendben* (ISKCON Cinema, 2006). A leírás a The Bhaktivedanta VedaBase 2011.1-ből származik.

„Swamiji”-t könnyebb kiejteni. De szép lassan hozzászoktunk, és innentől kezdve Śrīla Prabhupādának hívtuk őt.

Maga a beszélgetés visszafogott volt és nagyon hétköznapi; a változás azonban nagy jelentőséggel bírt. Nem így lett volna a „Gurudeva” vagy a „Guru Mahārāja” esetében – hiszen mindkettő elterjedt és közhasználatban van. A „Prabhupāda” azonban egy kivételes elnevezés.

A *prabhupāda* szó megjelenik a *Caitanya-caritāmṛtában* (*Madhya* 10:23), ahol Kāśī Miśra magára az Úr Caitanyára utal vele. Śrīla Prabhupāda magyarázata így hangzik:

A versben a *prabhupāda* szó Śrī Caitanya Mahāprabhura utal, és nagy jelentőséggel bír. Ezzel kapcsolatban Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Prabhupāda megjegyzi: „Śrī Caitanya Mahāprabhu maga a Legfelsőbb Személy, Śrī Kṛṣṇa, és minden szolgája Prabhupādának nevezi Őt. Ez azt jelenti, hogy sok *prabhu* áll lótuśzlábának oltalmában.” A tiszta *vaiṣṇavát* a *vaiṣṇava* etikett szerint *prabhunak* szólítják. Amikor sok *prabhu* keres oltalmat egy másik *prabhu* lótuśzlábánál, a Prabhupāda megszólítás a megfelelő. Śrī Nityānanda Prabhu és Śrī Advaita Prabhu is Prabhupādának nevezték. Śrī Caitanya Mahāprabhu, Śrī Advaita Prabhu és Śrī Nityānanda Prabhu is *viṣṇu-tattva*: az Úr Viṣṇu, a Legfelsőbb Személy. Ez azt jelenti, hogy minden élőlény a lótuśzlábuk oltalmában él. Az Úr Viṣṇu mindenki örök Ura, az Úr Viṣṇu képviselője pedig az Úr bensőséges szolgája, aki a neofita *vaiṣṇavák* lelki tanítómesterének szerepét tölti be. A lelki tanítómester tehát éppen olyan tiszteletreméltó, mint Śrī Kṛṣṇa Caitanya és az Úr Viṣṇu. Ezért szólítják a lelki tanítómestert Om Viṣṇupādának vagy Prabhupādának.

A mi tanítványi láncolatunk a „Prabhupāda” címmel kifejezetten a hat Gosvāmīként ismert kiváló szellemi nagyságokat, majd évszázadokkal később Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurát tüntette ki.⁵⁰ Ez azt

⁵⁰ Maga Śrīla Prabhupāda a hat Gosvāmīval kapcsolatban Śrī Rūpāra és Śrī Jivāra korlátozza a „Prabhupāda” cím használatát. Az őt megelőző *ācāryák* mások

jelenti, hogy az ISKCON alapítóját a cím viselése egy nagyon szűk körbe vezeti be. Ennél még mélyebbre tekintve elmondhatjuk: a „Śrīla Prabhupāda” megnevezés közös használata egy olyan bensőséges és kivételes kapcsolatot teremt guru és tanítványa között, amely kettejük személyiségében és cselekedeteiben is tetten érhető.

A Govinda Dāsīval folytatott beszélgetés után nagyjából egy évvel a *Back to Godhead* 23. száma (1969. április 18.) „Prabhupada” főcím alatt egy teljes oldalt szentelt a rang bemutatásának és beharangozásának.⁵¹ A 25. számban (1969. szeptember) a „Prabhupad” csak egyszer bukant fel, ezt követően azonban gyors ütemben vált általánossá. A 27. számban (dátum nélküli) a „Swamiji” utolsó alkalommal jelent meg a *Back to Godhead* oldalain.⁵²

vonatkozásában is használták ezt a megtisztelő címet. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura 1932. október 16-án egy előadás alkalmával például Raghunātha Dāsa Gosvāmīra utalt a „Dāsa Gosvāmī Prabhupāda” névvel (VB: *Amṛta Vāṇī*, függelék), a *Caitanya-bhāgavata*, *Ādi* 1.25-höz fűzött magyarázatában pedig Viśvanātha Cakravartī Ṭhākurāt idézi, aki Sanātana Gosvāmīra utal e szavakkal: „a mi Prabhupādánk, Śrī Sanātana Gosvāmī”. Meg kell jegyeznünk, hogy ennek a magasztos címnek a használata egyes tévtanokat hirdető hitecsoportok (*apa-sampradāyāk*) körében is elterjedt. Śrīla Prabhupāda a Cc. *Madhya* 10.23 magyarázatában utal erre: „A *prākṛta-sahajiyāk* még arra sem méltók, hogy *vaiṣṇavāknak* nevezzék őket. Úgy vélik, hogy csak a kaszt-gosvāmīknak jár a Prabhupāda megnevezés. Ezek a tudatlan *sahajiyāk*. . . féltékenyek az igaz lelki tanítómesterre, akit Prabhupādának neveznek, és sértéseket követnek el azzal, hogy közönséges halandónak vagy egy bizonyos kaszt tagjának tekintik őt.” Jayapatāka Swāmī is felelevenít egy Śrīla Prabhupādával folytatott beszélgetést, ami közvetlenül azután zajlott le, hogy Prabhupāda néhány istentestvérével találkozott: „Prabhupāda viszszahívott minket. Így szólt: »Mérgesek, mert viselem a Prabhupāda nevet, ezért azt mondtam nekik: Mit kellene tennem? A tanítványaim neveznek így.« Prabhupāda ezután elmondta nekünk, hogy a Prabhupāda név használata valójában elég gyakori a kaszt-gosvāmīk és Navadvīpa más lakóinak körében. Vagyis nem egy ritkán előforduló név. Szerette használni, mert így gondolkodott: »Miért legyen az *apa-sampradāyāk* monopóliuma a Prabhupāda név használata?«”.

⁵¹ A cikk elmagyarázza a név jelentését és jelentőségét, majd egy bejelentést tesz: „mi, Ő Isteni Kegyelme amerikai és európai szolgálai. . . Ő Kegyelme, lelki tanítómesterünket Prabhupāda néven kívánjuk szólítani, s ő ezt kegyesen jóváhagyta” (BTG 25:24).

⁵² A BTG 26. (1969. októberi) számában Hayagrīva „A Hare Krishna robbanás” című cikke mindenhol a „Prabhupad” szót használja. A BTG 28. számában a vezércikk, „A köztünk élő nagy lélek” (7–11. old.) nagyméretű fényképeket tesz közzé

Az előzőekben azokat a nagy horderejű lépéseket mutattuk be időrendi sorrendben, amelyek mentén az ISKCON Śrīla Prabhupāda irányítása alatt testet öltött:

1. Az intézmény megalapítása a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” név alatt.
2. Az alapító elismerése a „Prabhupāda” címmel.

Az ISKCON morfológiai tökéletességéhez azonban még hiányzott három lényeges részlet. Mindhárom 1971 elején került a helyére:

3. Prabhupāda helyzetének még mélyebb tudatosítása az „alapító *ācārya*” címmel.
4. Az Irányító Testület (GBC) felállítása.
5. Földvásárlás Śrīdhāma Māyāpurában az ISKCON „világközpontja” részére. A Védikus Planetárium-templom ünnepélyes alapkövetétele.

Az alapító *ācārya* jóvoltából ezzel az ISKCON minden alapvető alkotóeleme a helyére került.⁵³

Alapító *ācārya*. Beletelt egy kis időbe, amíg ez a szükségszerűen megjelenő, fontos cím valóban előtérbe került. Amikor ez 1970-ben végül bekövetkezett, az önmagában álló *ācārya* megnevezés már nemcsak elégtelennek, de szinte sértőnek minősült. A folyamat ellenére egészen nyilvánvaló, hogy Śrīla Prabhupāda az első pillanattól pontosan tudta, hogy mit akar.

Prabhupādáról (egy teljes oldalas és két egy és háromnegyed oldalas képet), s a mellékelt szövegben mindenhol „Swamiji” áll. Ugyanez a kiadvány más cikkeiben azonban a „Prabhupad” vagy a „Prabhupad A. C. Bhaktivedanta Swami” elnevezést használja. A „Bostoni esküvő” (szintén fényképekkel teletűzdelve) elsőként az „Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada”, később pedig a „Prabhupada” és az „Ő Isteni Kegyelme” nevet használja.

⁵³ 1971-ben más meghatározó alkotóelemek is beépültek az ISKCON létébe, melyek közül a legjelentősebbek: a *brahmacārī*-, *brahmacārīṇī*-, *grhastha*- és *sannyāsa-āśramák*; a New Vrindavan faluközösség-projekt; illetve a The Bhaktivedanta Book Trust (amit a GBC után egy nappal alapítottak). Ugyan mindegyik nagy jelentőséggel bír, ekkéziológiai szempontból mégsem játszanak központi szerepet.

1966-ban, az ISKCON megalapítását követően Śrīla Prabhupāda saját levélpapírjának a fejlécén azonban még csupán ennyi szerepelt: „Acharya: Swami A. C. Bhaktivedanta”.⁵⁴ Ehhez hasonlóan, 1966 szeptemberében az „Acharya: A. C. Bhaktivedanta Swami” felirat a híres „Stay High Forever!” szórólapon a nyilvánossághoz is eljutott.⁵⁵ Ha megvizsgáljuk a *Back to Godhead*⁵⁶ első néhány évfolyamát, sehol nem találunk benne olyan hivatalos levelet vagy címsort, ami Śrīla Prabhupāda nevét vagy rangját az ISKCON-nal kapcsolatban említené – két egészen megdöbbentő kivétellel.⁵⁷ A második (1966. november 12.) és a negyedik (1966. december 15.) számban a név és a rang a később megszokott hangsúlyos helyen tűnik fel, méghozzá olyan formában és stílusban, ami Śrīla Prabhupāda útmutatását sejteti, s ennek fényében még inkább érthetetlen, hogy miért nem jelent meg sehol máshol ugyanígy.

A *Back to Godhead* második és negyedik száma a címlap belső oldalán egy közel egész oldalas fényképet közölt Śrīla Prabhupādáról. (Mindkét számban a *The Easter Village Other* című újságban is közölt két kép jelent meg, melyeken Prabhupāda a Tompkins Square Park robusztus szilfája alatt látható.) A fényképek felett ez állt:

⁵⁴ A levélpapír egy másolata – melyen Hayagrīva a címzett – megtalálható Hayagrīva Dāsa *The Hare Krishna Explosion* című könyvében, a fényképek között (128–129. old.). A „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” alatt találjuk az „Acharya: Swami A. C. Bhaktivedanta” feliratot vastagon szedett nagybetűkkel a lap bal szélén. Közvetlenül ez alatt áll a „Képviselők” felirat (vastagon szedett nagybetűkkel), s alatta kilenc név egy oszlopban. Ugyanígy szerepel a neve annak a levélnek a – templom címét is tartalmazó – fejlécében, melyet Prabhupāda 1967-ben írt San Franciscóban. Más levelekben az „A. C. Bhaktivedanta Swami, Acarya” rangjelzéssel találkozunk, vagy az aláírása alatt ezt találjuk: „Acarya, a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” (VB: levelezés, 1968. február 1., címzett: Hare Krishna Aggarwal; 1968. augusztus 22., címzett: David Exley). Egy 1970. február 5-én kelt, Hanuman Prasad Poddarnak címzett hosszú levélben, melyben az ISKCON tetteit és eredményeit taglalja, Prabhupāda megjegyzi: „... minden bankszámlán ott áll a nevemben, hogy Acarya”.

⁵⁵ A BTG 26. száma (1969. október) tartalmazza a szórólap egy másolatát.

⁵⁶ Beszkennelt példányokat láthatunk a www.backtogodhead.in oldalon.

⁵⁷ Minden számban ez található a kicsi, bekeretezett BTG-impresszumban: „Alapító: A. C. Bhaktivedanta Swami.” Az „alapító” szó itt azonban a *Back to Godhead*-re és nem az ISKCON-ra vonatkozik.

Ő ISTENI KEGYELME

alattuk pedig:

SWAMI A. C. BHAKTIVEDANTA

ALAPÍTÓ ACHARYA

A KRISHNA-TUDATÚ HÍVŐK NEMZETKÖZI KÖZÖSSÉGE

Ezután a két korai magazin után az „alapító *ācārya*” cím a lap oldalairól eltűnt, majd a 28. számban (1969 második fele)⁵⁸ újra feltűnt, szinte ugyanúgy, mint 1966-ban. 1969-ben Śrīla Prabhupāda fényképe a teljes első oldalt lefedte, csak a képaláírásnak maradt hely:

SRI SRIMAD A. C. BHAKTIVEDANTA SWAMI

AZ ISKCON ALAPÍTÓ ACHARYÁJA ÉS A KRISHNA-TUDAT

LEGKIEMLEKEDŐBB NYUGATI KÉPVISELŐJE

Majdnem egy év telt el azonban addig, amíg Śrīla Prabhupāda rangját újra ugyanilyen módon kezdték feltüntetni. Ekkor, a *Back to Godhead* 36. számával (1970 végén) vette kezdetét Śrīla Prabhupādának az a szabványszerű, felirattal ellátott fényképes bemutatása, amihez ma is hozzá vagyunk szokva, s aminek a prototípusa a *Back to Godhead* két korai számában már megjelent: egy nagyméretű fénykép, amely alatt a neve és a rangja hiánytalanul szerepel:

Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének alapító ācāryája

S noha időbe telt, amíg az „alapító *ācārya*” cím használata általánossá vált, egészen nyilvánvaló, hogy Śrīla Prabhupāda ezt a kezdetektől tervezte. Prabhupāda alapító *ācāryaként* való bemutatása – ahogyan az a magazin három korai számában szerepelt – kétségtelenül ritka volt és rendszertelen. Mégis – akárha egy kiadói útmutató előírását követnék – mindhárom olyan közel állt a később megszokott szabványhoz, hogy Śrīla Prabhupāda iránymutatását sejtetik.

Az 1970-ben beköszöntő válságos időszak – amiről magyaráztunk elején már szót ejtettünk – Śrīla Prabhupādát arra ösztönözte,

⁵⁸ A *Back to Godhead* nem látta el dátummal a 28. számot (1969. október).

hogy mozgalmának megerősítése érdekében hathatós helyreigazító lépéseket tegyen.⁵⁹ Ezek között szerepelt azoknak az irányelveknek a szabatos meghatározása, melyek az ISKCON-nal való kapcsolatának kifejezéséként az „alapító *ācārya*” cím használatát írták elő. Prabhupāda azt akarta elérni, hogy az ISKCON minden tagja előtt világos legyen, milyen fontos, hogy helyzetét mélységeiben megértsük, és annak mindig a tudatában legyünk.

Hogy miért olyan fontos ez? Az ISKCON lelki ereje függ ettől. Az ISKCON születésekor ez a lelki energia teljes mértékben Śrīla Prabhupāda sajátja volt. Prabhupādát követve – még ha tapasztalatlan és ingatag lépésekkel is – a tanítványok maguk is felhatalmazást nyertek e lelki energia által. Azokon a neofita *bhaktákon* kívül, akik képesek voltak az ő hatékony képviselőiként működni, más segítsége nem volt, Śrīla Prabhupāda 1971-re mégis az egész világon elterjesztette a Kṛṣṇa-tudatot: az észak-amerikai templomok mellett ISKCON-központok nyíltak Londonban, Párizsban, Hamburgban és Tokióban – a mozgalom egyre erősebbé vált. Hogy Śrīla Prabhupāda hogyan vitte mindezt véghez? Lelki tanítómestere utasítását a legnagyobb kincsének tartotta, s az utasítást fenntartás nélkül követte. Ez tette képessé arra, hogy – noha egymaga volt, minden segítség híján – pontosan ott folytassa a Hare Kṛṣṇa misszió terjesztését, ahol Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura abbahagyta, majd ugyanazzal az eltökélt hittel mozdítsa előre, ami saját lelki tanítómesterét is jellemezte. Egészen megdöbbenő, hogy a célt, amit egy „hatalmas intézmény” egyesült erejével közel két évtizeden keresztül igyekezett elérni, végül Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura egyetlen képviselője egyedül valósította meg.

Śrīla Prabhupāda maga is megbizonyosodott a tanítványi, szolgálai

⁵⁹ Prabhupāda egyes istentestvérei Indiában elég közel tudtak kerülni Prabhupāda néhány tanítványához, hogy aláássák lelki tanítómesterük tekintélyét és pozícióját, ami végül még néhány vezetőt is megrengetett hitében és hűségében. Śrīla Prabhupāda a Cc. *Ādi* 10.7 magyarázatában ezekre az istentestvérekre utal: „Amikor a tanítványaim hasonló módon Prabhupādának akarták szólni lelki tanítómesterüket, néhány ostoba irigykedni kezdett. A Hare Kṛṣṇa mozgalom missziós tevékenységét nem vették figyelembe, csak azt látták, hogy ezek a tanítványok Prabhupādának szólították a lelki tanítómesterüket. Irigységük odaig fajult, hogy más, hasonlóan rosszindulatú emberekkel szövetkezve megpróbálták aláásni a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának becsületét.”

mentalitás hatalmáról – melynek élő bizonyítékául saját tettei szolgáltak. Ez a szolgálai mentalitás önmagában elégnék bizonyult ahhoz, hogy az isteni energia – a *gaura-śakti* – fennakadás nélkül, töretlenül folytassa működését: az egyik elszánt eszközről a másikra szállt. Prabhupāda számára a következő kihívást az jelentette, hogy ezt a lelki-szolgálai hangulatot saját tanítványaiba is beleplántálja: amennyiben sikerrel jár, ők is továbbörökítik azt az ISKCON élő kulturális hagyatékaként. Ha a követői be tudják fogadni, és érdemessé válnak erre az örökségre, s az együttműködő szolgálai mentalitást minden cselekedetük középpontjában tartva e hagyatékot hozzá hasonlóan továbbviszik és kibontakoztatják, akkor alapító *ācāryaként* végzett munkája beteljesedik.

Ugyanebben az időszakban Śrīla Prabhupāda engedett néhány tanítványa kérésének, hogy egy különleges, személyre szabott *praṇāma-mantrával* dicsőíthessék őt.⁶⁰ Rendes körülmények között egy hozzáértő tanítvány feladata lett volna, hogy *gurudevāja* tiszteletére megírjon egy ilyen mantrát. Mivel azonban abban az időben Śrīla Prabhupāda egyetlen tanítványa sem volt lelkileg és nyelvileg alkalmas a feladatra, Prabhupāda magát találta abban a kellemetlen helyzetben, hogy előálljon egy mantrával. Ennek eredményeként Prabhupāda saját magáról alkotott leírását kaptuk kézhez – azt, ahogyan ő gondolkodott magáról, s ahogyan szeretne volna, hogy mi gondoljunk rá, amikor nap mint nap megidézzük jelenlétét:

*namas te sārasvate deve gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviśeṣa-sūnyavādi-pāścātya-deśa-tāriṇe*

A versben szerepel egy név, a *sārasvata*. Śrīla Prabhupāda tehát azt szeretné, ha azon a néven emlékeznének rá, amely lelki tanítómesterével

⁶⁰ Tamāla Kṛṣṇa Goswami: „Amikor megkerestük Prabhupādát azzal, hogy szeretnénk, ha lenne egy különleges ima, amivel az iránta való tiszteletünket fejeznénk ki, írt egy verset, melyben a küldetését fogalmazta meg” (SS 187). Egy „személyre szabott” mantrára az jellemző, hogy egy bizonyos lelki tanítómestert valamilyen különleges tulajdonságáért vagy tettéért dicsőít. Az első *praṇāma-mantra* általános, vagyis a guru nevének behelyettesítésével minden guru dicsőítésére alkalmas. Az új *praṇāma-mantra* születésének időpontja 1970. április 9-e, amikor is Pradyumna Dāsának írt levelében Śrīla Prabhupāda úgy utal rá, mint „az új kiegészítő ima”, és egy szanszkrit nyelvtani módosítást javasol.

való kapcsolatára utal. A *sārasvata* az ő patronimikonja – atyja nevéből képzett neve –, melynek jelentése: „[Bhaktisiddhānta] Sarasvatī fia [vagy tanítványa]”.⁶¹ Prabhupāda saját magyarázata szerint (Cc. *Ādi* 10.84): „A Kṛṣṇa-tudat mozgalmának tagjaiként Sarasvatī Gosvāmī tanítványi láncolatához, az ő családjához tartozunk: úgy ismernek minket, hogy »a Sārasvaták«. A hódolatunkat ezért úgy fejezzük ki a lelki tanítómester előtt, hogy *sārasvata-devānak* vagy a Sārasvata család tagjának szólítjuk. . .” Vagyis Prabhupāda neve a *praṇāma-mantrában* nem más, mint a lelki tanítómestere neve, ami néhány nyelvtani finomítással – az első „a” betűből „ā” betű lesz és a szó vége megváltozik – a saját nevévé válik. Ilyen módon a „Sārasvata” mély kapcsolatukra hívja fel a figyelmet, és azt sejteti, hogy a fiú – apja nevében véghezvitt – cselekedetei atyjától, teremtetőjétől és irányítójától elválaszthatatlanok. A fiú tehát a szó legszorosabb értelmében az atyát „képviseli”: az ő képét hordozza, örökíti tovább.

Praṇāma-mantrája úgy jellemzi Śrīla Prabhupādát, hogy ő az, aki elterjeszti (*pracāriṇa*) az Úr Caitanya tanítását (*gaura-vāṇī*) Nyugaton (*pāścātya-deśa*). Śrīla Prabhupāda azt a célt valósította meg, amit a Gauḍīya Maṭha együttes erővel próbált elérni. A Gauḍīya Maṭha próbálkozásának eredménye 1933-ban csupán egy talpalatnyi európai föld megszerzése volt, semmi több. Ha ez a vállalkozás sikerrel járt volna – és a londoni templom felépül –, akkor Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura maga is elindult volna Nyugatra.⁶² Az adott körülmények

⁶¹ A szanszkrit nyelvtan egy szabálya meghatározza, hogyan képezzünk patronimikont vagy matronimikont – olyan nevet, ami az apa vagy az anya nevéből származik. Az angol nyelvben gyakori családnév a „Johnson” vagy az „Erickson”, melyek eredetileg patronimikonok voltak („John’s son”, vagyis „John fia”). Skóciában a Mac- vagy Mc- előtag utal patronimikonra: a „MacDonald” név eredeti jelentése: „Donald fia”; Írországbán a „FitzGerald” eredetileg azt jelentette: „Gerald fia”. Oroszországban az „Ivanovitch” szintén egy patronimikon. A szanszkrit nyelvtan szabályait követve Prabhupāda „Sārasvatānak”, Sarasvatī Ṭhākura fiának vagy szolgájának nevezte magát.

⁶² *A The Harmonist* 1935. július 12-i száma (*Harm.* 31:521–22) tudósítása szerint: „Őfensége Majarani Indira Devi, Cooch Behar régenshercege [Regent Shaebāja] ellátogatott a kalkuttai Sree Gaudiya Mathba, Baghbazarba.” Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurával való találkozásáról a magazin így számol be: „Őfensége nagyon komolyan érdeklődött a Kiadó [Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura] Európába tervezett, a nyugati propaganda további terjesztésére hivatott látogatásáról.”

között úgy tűnt, hogy Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura szándéka meghíúsult, volt azonban egy hűséges Sārasvata, aki megvalósította szívének legbensőbb vágyát, amikor megérett erre az idő.

A név, a *sārasvata-deva* arra utal, hogy viselője Sarasvatī Ṭhākura „folytatása” egy másik alakban. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura szíve vágya ebben az alakban nyert beteljesedést. Amikor legelkötelezettebb szolgálja látta, hogy a siker nem marad el,⁶³ s a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” néven és formában köszönt be, elfogadta az „alapító *ācārya*” címet. Śrīla Prabhupādának ez a magabiztos lépése azt jelzi, hogy pontosan ismerte a cím rendeltetését: elismeri Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura végső céljának megvalósítását, a Kṛṣṇa-tudat világméretű mozgalmának felállítását, amit Śrīla Sarasvatī Ṭhākura saját Sārasvatáján keresztül vitt véghez.

Śrīla Prabhupāda *praṇāma-mantrája* kétféle cél megvalósításáról beszél: a Legfelsőbb Úr odaadó szolgálatának széleskörű terjesztéséről, valamint a nihilizmus és imperszonalizmus megdöntéséről. A Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura irányítása alatt működő Gauḍīya Maṭha-intézménynek ugyanez volt a küldetése, s a *sampradāya-ācāryák* meghatározó eredményei szintén erről árulkodnak.

Figyelemre méltó, hogy Śrīla Prabhupāda tisztában volt saját eredményeivel, s elfogadta az ennek megfelelő megtisztelő címeket, de a büszkeség legkisebb jele sem mutatkozott rajta. Egészen nyilvánvaló, hogy volt egy olyan pont, amikor Śrīla Prabhupāda már tudta, hogy minden akadály ellenére eleget tud tenni lelki tanítómestere utasításának. Felismerte, hogy felhatalmazás birtokában van. A spirituális pszichológia természetes jelensége – amit a nagy *bhakták* és szentek esetében figyelhetünk meg –, hogy a felhatalmazás megtapasztalása elkerülhetetlenül együtt jár egy mérhetetlen alázatossággal, s minél több gyümölcsöt hoz a felhatalmazás, az alázatosság annál inkább elmélyül. A nagyszerű eredményeknek és a mélységes alázatnak ez

⁶³ Nem tudjuk, hogy ez pontosan mikor történt, az azonban kétségtelen, hogy Śrīla Prabhupāda látásmódja a jövőt illetően nem hasonlítható egy hétköznapi, világi ember felfogásához. 1965-ben, késő ősszel Śrīla Prabhupāda egy parki padon megpihenve beszélgetett egy New York-i jegyellenőrrel, Paul Rubennel, aki így emlékszik vissza erre (ŚPL 2:28): „Úgy tűnt, tudja, hogy templomai lesznek, tele *bhaktákkal*. A távolba révedt és ezt mondta: »Nem vagyok szegény. Gazdag vagyok. A templomok és a könyvek léteznek, ott vannak, csak az idő választ el tőlük.«”

a tömény elegye a közönséges anyagi szemléletű emberek számára felfoghatatlan. Elképzelni sem tudják.

Amikor Śrīla Prabhupāda törekvéseit látványos sikerek koronázták, saját erőfeszítéseinek mellőzésével mások számlájára írta a sikert, és szíve hálával volt tele.

Számtalan alkalommal tárta fel gondolatait a nyilvánosság előtt. Egyszer a Śrī Vyāsa-pūjā alkalmából összegyűlt tanítványaihoz beszélt Londonban, 1973. augusztus 22-én. A következőket mondta:

Aki valamilyen módon kapcsolódik a mozgalmunkhoz, az nem közönséges élőlény. Valójában felszabadult lélek. S én nagyon remélem, hogy a tanítványaim, akik ezen a napon összegyűltek, a halálom után is itt lesznek és a mozgalom nem áll meg – ebben reménykedem. . . . Az én Guru Mahārājám, Ő Isteni Kegyelme Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Prabhupāda is megpróbálta elküldeni a tanítványait, hogy a nyugati országokban terjesszék a Caitanya-missziót. . . . Első alkalommal, biztosan tudjátok, arra kért engem, hogy prédikáljak. Akkor még fiatal voltam, huszonöt éves, és el kellett tartanom egy családot. Azonnal csatlakoznom kellett volna s nyomban teljesítenem a vágyát, szerencsétlenségemre azonban nem tudtam rögvést követni az utasítását. De a szívembe belevestem, hogy meg kell tennem. Jobb későn, mint soha: hetvenévesen tettem eleget az utasításának, nem huszonöt évesen. Tudom, hogy elvesztegettem egy csomó időt. . . . Az üzenet már huszonöt évesen eljutott hozzám, én mégis hetvenévesen kezdtem hozzá. De nem feledkeztem meg róla. Másképp hogyan is tudtam volna megtenni? Így volt, ez biztos. Csupán a lehetőséget kerestem, hogy bele tudjak vágni. Szóval elég későn kezdtem, hetvenévesen, így hát a mozgalom a tanítványaim segítségével hódít teret és terjed az egész világon. Köszönettel tartozom nektek. Ez mind a ti érdemetek. Nem az én érdemem, hanem a tiétek, mert segítetek nekem Guru Mahārājám utasításának megvalósításában.

Ugyanebben az évben Los Angelesben Śrīla Prabhupāda hasonló gondolatoknak adott hangot; lelki tanítómestere eltávozásának évfordulóján érzelmei láthatóan jobban magukkal ragadták (VB: előadás, 1973. december 31.):

Így tehát fokozatosan egyre közelebb éreztem magamhoz a Gauḍīya Maṭha küldetését, és Kṛṣṇa kegyéből az üzletem sem ment valami jól [nevetés]. Igen, Kṛṣṇa azt mondja: *yasyāham anughṛṇāmi hariṣye tad-dhanam śanaiḥ*. Ha valaki valóban Kṛṣṇa *bhaktája* szeretne lenni, ugyanakkor nem válik meg anyagi ragaszkodásaitól, akkor Kṛṣṇa lesz az, aki minden anyagit elvesz tőle. Úgy értem, hogy ezáltal teljes mértékben Kṛṣṇa kezébe kerül az élete. Valójában ugyanez történt az én életemmel is. Be kellett lépnem ebbe a mozgalmába, hogy mindezt nagyon komolyan vegyem.

És azt álmodtam, hogy Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura hív engem: „Gyere velem, kérlek!” [szünet] Néha nagyon megrémültem: „Mit jelent ez? Hagyjam el a családomat? Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura hív engem? A *sannyāsa* rendbe kell lépnem?” Nagyon megrémültem, de sokszor láttam ugyanezt, hogy hív engem. Vagyis az ő kegyéből történt, hogy magam mögött hagytam a családot és az úgynevezett üzleti életemet. És valahogyan rávett, hogy a küldetéséről prédikáljak.

Ez tehát egy nevezetes nap. Amennyire tőlem telik, igyekszem megtenni, amire vágyott. És ti mindannyian segítetek nekem. Ezért nektek még inkább köszönettel tartozom. Ti valójában az én Guru Mahārājám képviselői vagytok [sírva fakad], mert segítetek nekem, hogy az ő utasítását végrehajtsam. . .

Amikor Śrīla Prabhupādát indiai csodálói mágusnak vagy csodatevőnek kezdték nevezni, tagadta, hogy bármilyen különleges hatalommal rendelkezne. Álljanak itt 1973. január 9-én elhangzott szavai:

Nem szabad büszkévé válnunk, s azt gondolnunk: „Valami csodálatosat tettem.” Hogy miért? . . . Az emberek

néha túl nagyra becsülnék engem: „Swamijī, egy csoda, amit véghezvittél!” Nem érzem úgy, hogy csodát tettem volna. Hogy mit tettem? Nem vagyok mágus, nem tudom, hogyan kell varázsolni. Én csupán úgy adom elő a *Bhagavad-gītā*t, ahogy van, ennyi az egész. Ha van valami érdemem, az összesen ennyi. Bárki meg tudja tenni. A *Bhagavad-gītā* létezik, és bárki elő tudja adni a *Bhagavad-gītā*t úgy, ahogy van. És ez már csodát művel. Nem vagyok varázsló. Nem ismerem a mágia fortélyait és a *yoga-siddhit*... Az egyetlen érdemem az, hogy a *Bhagavad-gītā* tiszta tanítását semmilyen gazemberséggel nem akarom bepiszkítani. Ennyi az egész. Ez az érdemem. És ha valamilyen kis csoda történt volna, annak ez az alapja. Ennyi az egész.

Irányító Testület (GBC). Az ISKCON életében 1970-ben bekövetkező zavaros események teremtették meg Śrīla Prabhupāda számára az alkalmat, hogy az intézmény vezetését ellátó irányító testület felállításával Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura egy másik beteljesületlen vágyát is valóra váltsa. Az erre vonatkozó utasítás azok között a végső iránymutatások között szerepelt, amelyeket Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura utolsó napjaiban tudatott tanítványaival.⁶⁴ Śrīla Prabhupāda szerint ennek az utasításnak a figyelmen kívül hagyása vezetett a Gauḍīya Maṭha széteséséhez (Cc. *Ādi* 12.8, magyarázat):

Kezdetben, amikor még köztünk volt Om Viṣṇupāda Paramahansa Parivrajakācārya Aṣṭottara-śata Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura Prabhupāda, a tanítványok egyetértésben dolgoztak együtt. A távozása után azonban nyomban nézeteltérések adódtak. Egy csoport szigorúan követte az utasításait, egy másik csoport azonban saját elképzeléseivel állt elő Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura vágyainak megvalósítását illetően.

⁶⁴ 1936. december 31-én fektette le ezt az utasítást, végakarátának papírra vetett jegyzeteiben. Az eredeti dokumentumot a kalkuttai Bhaktivedanta Kutató Központban őrzik. A fénymásolatot lásd itt: MHP 289.

Eltávoztása előtt Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura minden tanítványát arra kérte, hogy hozzanak létre egy irányító testületet, és együtt koordinálják a misszionáriusi tevékenységeket. Nem egy bizonyos személyt kért meg arra, hogy legyen a következő *ācārya*. A távozását követően azonban a vezető pozícióban álló titkárai minden felhatalmazás nélkül terveket kezdtek szőni, hogy elfoglalják az *ācārya* helyzetét. Végül két csoport [a kalkuttai „Gauḍīya Misszió” és a mājāpurai „Gauḍīya Maṭha”] állt egymással szemben a vitában, hogy ki legyen a következő *ācārya*. Mindkét csoport nyilvánvalóan *asāra* volt, hasznavehetetlen, mert a lelki tanítómester utasításának semmibe vétele miatt nem volt felhatalmazásuk. Annak ellenére, hogy a lelki tanítómester utasítása egy irányító testület felállításáról és a Gauḍīya Maṭha misszionáriusi tevékenységének koordinálásáról szólt, ez a két csoport pereskedni kezdett egymással, és az ügyben negyven év elteltével még mindig nincs döntés, azóta is zajlik.

Mi ezért nem tartozunk semmilyen csoporthoz. A két csoport miatt, akik oly nagy buzgalommal szerették volna szétosztani az intézményt, a Gauḍīya Maṭha anyagi javait, a prédikálás leállt, ezért mi vettük a kezünkbe Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura és Bhaktivinoda Ṭhākura misszióját, hogy Caitanya Mahāprabhu küldetését az összes előd-*ācārya* védelme alatt az egész világon elterjesszük, s alázatos próbálkozásunk végül sikerrel járt.

Leginkább azokat az elveket követtük, melyeket Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura fektetett le a *vyavasāyātmikā buddhīr ekeha kuru-nandana* [BhG 2.41] kezdetű *Bhagavad-gītā*-vers magyarázatában. Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura tanítása szerint a tanítvány kötelessége, hogy szigorúan kövesse lelki tanítómestere utasításait. A lelki életben való fejlődés titka a tanítvány lelki tanítómestere utasításába vetett erős hite. . . A tetteket az eredményük alapján kell megítélnünk. Az önjelölt *ācāryák* pártjai, akik rátették a kezüket a Gauḍīya Maṭha vagyosára, elégedetten élnek, a misszió terjesztésében azonban

nem érnek el sikereket. Tetteik eredménye arra enged következtetni, hogy *asārák*, hasznavehetetlenek, míg az ISKCON, a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége sikerei guru és Gaurāṅga szigorú követésével a világ minden táján napról napra egyre csak növekednek.

Az Irányító Testület (GBC) felállítása 1970. július 28-án Śrīla Prabhupāda második jelentős ellenintézkedése volt az ISKCON megbomlott egységének helyreállítására. A GBC egy olyan szervezeti egység – bizottság⁶⁵ –, amely egyszerre követeli meg és mozdítja elő az együttműködést. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura intézményének a vezetői elmulasztották ennek az irányító bizottságnak a felállítását. Ha a Gauḍīya Maṭha nem hullott volna darabokra engedetlenségük miatt, akkor Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura számos tanítványa jutott volna el a nyugati országokba, hogy ott együtt dolgozzanak. Ehelyett azonban Śrīla Prabhupāda egymaga érkezett, és egyedül élesztette fel a Kṛṣṇa-tudat mozgalmát. Mivel istentestvérei nyíltan vagy passzívan elutasították az együttműködést, Prabhupādának nem maradt más választása, mint hogy ő legyen az ISKCON élén álló egyetlen *ācārya*.

Prabhupāda lelki tanítómestere azonban azt szerette volna, hogy egy irányító testület kövesse őt az intézménye élén. Śrīla Prabhupāda a kérést egyé tette a szívével. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurának tehát volt még egy beteljesületlen vágya, és Śrīla Prabhupāda, a hűséges Sārasvata ennek megvalósításába is belefogott, hogy örömet szerezzen neki. Felállított egy bizottságot, nyomon követte annak fejlődését és felkészítette, hogy a helyébe lépve átvegye az ISKCON irányítását.

Indiában az a szokás, hogy egy *ācārya* – végakarátát örökül hagyva – az általa kiválasztott utódra bízza az intézményét. Śrīla Prabhupāda 1970-ben hozott döntése – a GBC megalakítása – tette lehetővé, hogy az 1977-ben kiadott „Hagyatéki nyilatkozat”-ának első rendelkezéseként a következőket fogalmazza meg: „Az Irányító Testület (GBC) lesz a Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közösségének végső irányító szerve.” Azzal, hogy felállította a GBC-t, majd az ISKCON élére helyezve utódjául választotta, Śrīla Prabhupāda azt biztosította, hogy

⁶⁵ A szó angol megfelelője, a „committee” a latin „committere” szóból származik, melynek jelentése: „egyesülni, összekapcsolni”.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura utasítása a jövőben is hatékonyan, gyümölcsöket teremve működjön a világban.

Ugyanebben az időben történt, hogy Śrīla Prabhupāda megtette azt a lépést, melynek eredményeként az ISKCON lelki morfológiájának kialakulásához vezető lényeges összetevők közül az utolsó is a helyére került. Nagy nehézségek és számos kedvezőtlen fordulat után – melyek leginkább az istentestvérei passzív vagy aktív ellenállásából adódtak⁶⁶ – Śrīla Prabhupāda végre meg tudta vásárolni Māyāpurában a földet az ISKCON számára, majd késlekedés nélkül feltárta tervét, miszerint egy hatalmas templomot szeretne építeni. Így számol be Govinda Dāśinak Kalkuttából írt levelében (1971. május 28.):

Biztosan örömdre szolgál majd a hír, hogy nagyjából öt hold földet vásároltunk Mayapurban, az Úr Caitanya születési helyén, és javaslatot tettünk arra, hogy egy szép, kéthetes ünnepséget tartsunk a helyszínen Janmastami napjával kezdődően. Ekkor kerülne sor az alapkő letételére. Remélem, hogy minden vezető *bhakta* el tud jönni Indiába erre az alkalomra. 50 központunk van, minden központból legalább egy valakinek részt kellene vennie az ünnepségen. . .

Az ünnepélyes templomi alapkőletétel révén Śrīla Prabhupāda elkötelezte magát a terv megvalósítása mellett. Az események alakulása miatt a szertartásra azonban csak az 1972-es Gaura-pūrṇimān került sor, s az elkövetkező évek során az ISKCON-vezetőknek még számos olyan

⁶⁶ Satsvarūpa dāsa Goswami (ŚPL 4:95): „Prabhupāda tisztában volt vele, hogy ha a tanítványainak hiányos is olykor a tudása, nem rossz szándék vezérli őket. Ám ezek az indiai levelek egy olyan lelki kórokozót hordoztak, amelyet Prabhupāda néhány istentestvére terjesztett el az ottani tanítványai körében. Prabhupādát már akkor is nehéz helyzetbe hozták, amikor páran közülük megtagadták a segítséget abban, hogy földet vegyen Māyāpurban, az Úr Caitanya szülőföldjén. Noha előzetesen kérte őket, hogy segítsenek tapasztalatlan tanítványainak a földvásárlásban, erre nem voltak hajlandók. Voltak, akik kifejezetten ellene dolgoztak. Prabhupāda akkor így írt egyik istentestvérének: »Szomorúan hallom, hogy néhány istentestvérünk valamiféle összeesküvést szőtt ellenem, hogy ne lehessen földem Māyāpurban.«”

nehézséggel kellett szembenézniük, amelyek miatt újra és újra vissza kellett térniük a tervezési fázishoz. Śrīla Prabhupāda 1972. évi elköteleződése azonban egy olyan erőt hordozó fogadalomnak bizonyult, ami a közös erőfeszítést minden akadályon átsegítette – s a Védikus Planetárium-templom Antardvīpa hordalékos talaján lassan az ég felé tör!

Śrīla Prabhupāda nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy földet szerezzenek Māyāpurában az ISKCON „világközpontja” számára, s hogy egy egyedülálló templomot építsenek ott. A vezetők lassanként megértették, milyen fontos ez Śrīla Prabhupāda számára (ŚPL 5:9):

Kalkuttai tartózkodása során [1971 novemberében] Prabhupāda māyāpuri terveiről is beszélt. Akkor már rendelkezésére állt a Nara-Nārāyaṇa tervezte méretarányos makett az épületről, melyet az ISKCON a frissen megszerzett birtokon készült felépíteni. Prabhupāda megmutatta a makettet a vendégeinek, és a segítségüket kérte a megvalósításához. Girirāja látta, mennyire szíven viseli Prabhupāda a projektet, és önként vállalkozott, hogy minden tőle telhető segítséget megad neki.

– Úgy tűnik – mondta –, most két dolgot szeretnél nagyon: a könyvosztást és egy māyāpuri templomot.

– Igen – mosolyodott el Prabhupāda. – Igen, köszönöm.

Mélyebben megérthetjük, miért tartotta Śrīla Prabhupāda olyan fontosnak ezt a templomot, ha a *gauḍīya vaiṣṇava* ekkleziológia tükrében vizsgálódunk, ami – miként már láthattuk – tetten érhető Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura intézményalapításában. Már szó volt róla, hogy Śrīla Prabhupāda ugyanerre az ekkleziológiai mintára állította fel az ISKCON-t. A Gaudīya Maṭha intézményében a māyāpurai Śrī Caitanya Maṭha a központi vagy „szülő” templom, s az összes többi egység, ág belőle hajt ki. „A [kalkuttai] Gaudīya Math és a Sri Chaitanya Math közötti különbséget jól szemléltethetjük az egyik gyertyáról meggyújtott másik gyertya analógiájával” – magyarázza a *The Harmonist* egy cikke (a *Brahma-saṁhitā* 5.46-ra utalva). A központi templom – Māyāpurában, az alászállt lelki világban (Śvetadvīpa) – valójában a fizikai szemmel látható evilági része vagy mása annak a transzcendensben gyökerező eredetinek, ahol az Űr és az *ācārya* örök életüket

élik. A mājāpurai templomból kiágazó központok olyan helyek, ahol a fejlődni kívánó hívek lelki tetteiket végzik a transzcendentális Mājāpurában lakó *ācārya* szolgálatában. Az intézmény központi vagy „szülő” temploma ily módon egyfajta átjáróként működik a két világ határán. A hozzá kapcsolódó egységek, noha a fizikai világban szétszóródva helyezkednek el, a központtal fennálló kapcsolatuknak köszönhetően önmaguk is átjárókként működnek.

A központi elhelyezkedésű Śrī Caitanya Maṭha díszítőelemeivel és tartozékaival annak a lelki tudománynak az építészeti mása, amely az átjáró létét lehetővé tevő filozófiai szintézis, az *acintya-bhedābheda-tattva* kifejeződése. Az impozáns központi épületet körbeölelő kikövezett *parikrama*-ösvényen a látogató egymás után találkozik a négy *vaiṣṇava* alapító *ācārya mūrtijával* a templom külső peremébe épített szentélyekben. A szentélyek egymástól egyenlő távolságra helyezkednek el a templom alapzata körül, maga a szerkezet azonban a Śrī Caitanya Maṭhában való összetartozásukat szemlélteti.

Ezek közül az alapító *ācāryák* közül mindegyik egy sajátos filozófiát tanított az Úr és az Ő energiái kapcsolatáról. S noha mindegyik doktrína hibátlan, egyikük sem teljes – ahogy azt Niśikānta Sānyāl is megállapítja a *Sree Krishna Chaitanyában*. Az Úr Caitanya tanítása azonban – *acintya-bhedābheda-tattvaként* formát öltve – „összhangba hozza, harmonizálja és tökéletessé csiszolja őket” (SKC 164). A templom a *gauḍīya vaiṣṇava* filozófiát testesíti meg, s ezáltal azt a – *Sree Krishna Chaitanyában* oly alaposan kifejtett – igazságot képviseli, hogy Mahāprabhu, a *yuga-avatāra* a teizmus tökéletességét és beteljesedését kínálja.

Az ISKCON Védikus Planetárium-temploma ugyanannak a tantételnek a szemléltetésére hivatott, mint a Śrī Caitanya Maṭha-templom, s teszi ezt egy részletesebb és érthetőbb formában. Kozmológiai lépésekben, kézzelfogható tudásként térképezi fel, modellezi és illusztrálja az *acintya-bhedābheda-tattvát*, mely szerint semmi nem különbözik Kṛṣṇától, Kṛṣṇa mégis különáll mindentől.⁶⁷ A templom központi kupo-

⁶⁷ Az *acintya-bhedābheda-tattva* két emlékezetes, aforizmaszerű megfogalmazása Śrīla Prabhupādától: „A Legfelsőbbtől semmi nem különbözik. Ő mégis mindig különbözik mindentől” (*BhG* 18.78, magyarázat); „Bizonyos értelemben semmi más nem létezik, csak Śrī Kṛṣṇa, ugyanakkor az Ő őseredeti formáján kívül semmi sem Kṛṣṇa” (*Cc. Ādi* 1.51, magyarázat).

lájában a kozmoszt találjuk oly módon megjelenítve, ahogy azok előtt táruul fel, akik képesek azt torzítás nélkül érzéklni: az Űr energiájaként, melyet Kṛṣṇa hat át, s amely Hozzá kapcsolódik. A templom ily módon szembehelyezkedik azzal a két elterjedt hibás filozófiai szemlélettel, melyek Kṛṣṇát az energiáitól elválasztják: a monizmussal vagy imperszonalizmussal (*nirviśeṣa-vāda*), amely tagadja az isteni energiák létezését, s Isten személyes formáját és a teremtett világot illúziónak tekinti; és az anyagelvűséggel vagy nihilizmussal (*śūnya-vāda*), amely csak az energiák létét ismeri fel, azok eredetét vagy alapját nem.

Az Űr és a teremtett világ kapcsolatát szemléltetve a templom egyfajta térképet fest az Istenhez vezető ösvényről (valamint az út különféle állomásairól, a kerülőutakról és a letérőkről). A kupola belső falán koncentrikusan egyre magasabban elhelyezkedő erkélyeken a látogató azoknak az anyagi és lelki szféráknak a művészi ábrázolt világába kap betekintést, melyeket Gopa-kumāra is láthatott kozmikus utazása során, amíg elérkezett Śrī Kṛṣṇához, Vṛndāvanába – ahogyan azt Sanātana Gosvāmī *Bṛhad-bhāgavatāmṛtā*ja írja le. A templom ily módon a felemelkedés útját tárja a szemünk elé, amelyen minden érző lény halad.

Ez volt tehát Śrīla Prabhupāda azon öt lépéséből az utolsó, melyek 1972-re az ISKCON alapvető alkotóelemeit a helyükre rendezték. A templommal a látható ISKCON teljes lelki struktúrája válik hiánytalanná. A világban szétszórva elhelyezkedő központok és templomok egy olyan hálózatban kapcsolódnak egymáshoz, amit a középpont tart össze Śrīdhāma Māyāpurában. Ahogyan egy fa messzire elnyúló gyökerei szállítanak vizet a központi törzsbe, úgy juttatja Śrīla Prabhupāda ISKCON-ja a megkötött lelkeket Māyāpurába, ahol a központi templom átjárót nyit egy függőleges dimenzióba, amely a fa törzséhez hasonlóan felfelé tör, hogy koronája a lelki égben szerteszét ágazzon.

Ez az alapító *ācārya* alkotása. Az alapító *ācārya* átjárót nyit, amely átvezet a kozmoszon és átlép a transzcendensbe. Miután e magasztos utat kiépítette – a legmélyebbre nyúló gyökértől a legmagasabbra törő levélíg –, az alapító *ācārya* gondoskodik annak szakadatlan fenntartásáról és azokról a képzett vezetőkről, akik irányítják, védelmezik és bátorítják az úton haladókat. Egészen addig folyamatosan felügyeli a működését, amíg vannak, akik az irányítása alatt tevékenykednek. Ez az örök életbe vezető út bizonyos értelemben megegyezik alkotójával.

Śrīla Prabhupāda úgy szerkesztette össze ISKCON-nak nevezett művét, hogy ez a teljes mértékben lelki építmény ne csak a bölcsek előtt nyilvánuljon meg (akik felismerik azt, amit látnak), hanem az ostobák előtt is (akik nem képesek felismerni). Különösen az ő számukra építette meg az útra nyíló, fizikai szemmel látható és az egész világot átszövő bejáratok hálózatát. Minden szál az antardvīpai központban fut össze, ahol e tündöklő út bámulatosan megjelenített kozmikus térképe s a transzcendensbe vezető utazás részletesen kirajzolt állomásai tárulnak szemeink elé. A templom tehát egy olyan kozmikus kapu vagy átjáró, amely a mennyei szférákon keresztül vezet el Kṛṣṇa örök birodalmába.⁶⁸

Az ISKCON templomaiban és központjaiban Śrīla Prabhupāda különlegesen elhelyezett *mūrtijai* jelzik, hogy ő a kapuőre az útra nyíló bejáratoknak. Az útba torkolló ösvények Navadvīpa-dhāmában futnak össze, ahol Prabhupāda *puṣpa-samādhijában* egy ragyogó arany *mūrti*-forma sugározza azt a fenséges jelenlétet, mellyel Śrīla Prabhupāda a földi ISKCON egészét áthatja. Erről a kiemelt helyről tartja szemmel a lenyűgöző templom bejáratát, mely az átkelés végső szakaszába nyílik. Az út végállomásán – Śvetadvīpán – Śrīla Prabhupāda saját maga fogadja és vezeti be az újonnan érkezőket a *gaura-līlā* örök, transzcendens ISKCON-jába.⁶⁹ Śrīla Prabhupāda lelki sugárútján a megtisztult és megmentett *jīvāk* így biztonságban érnek el a legmagasabb célállomásra.

Alapító *ācāryánk* a *Könnyű utazás más bolygókra* című első könyvével fogott bele hatalmas művébe, majd további könyvek írásával, nyomtatásával és terjesztésével, s ezzel párhuzamosan egy világméretű intézmény felállításával vitte tovább törekvéseit. Munkája ma is folytatódik, s életműve csúcán egyre fényesebben ragyog a korona, a Védikus Planetárium, mely a *Bhāgavatamot* és a Bhāgavatát, a könyvet és

⁶⁸ E kapu valójában Śrīla Prabhupāda szívének külső megnyilvánulása. Ez a szív hatalmas és önzetlen, miként a megnyilvánulása is: a kapu, mely a világot és – az univerzumot s az azon túl lévő régiót magában foglaló – központi templomot körbeölelő útra nyílik. Mindaz, ami ott élt Śrīla Prabhupāda szívében, amikor egyedül lépkedett Manhattan fagyos betonútjain 1966-ban, napjainkra már nagymértékben megnyilvánult és áldásos kegyével árasztja el a világot.

⁶⁹ Lásd VB: levél Tuṣṭa Kṛṣṇának, 1972. december 14. „Ott [a lelki égben] lesz majd egy másik ISKCON-unk.”

a személyt egyként jeleníti meg. A templom az alapító *ācārya* művének szíve, középpontja, mely kijelöli a világmindenség tengelyének helyét a szent Śrīdhāma Māyāpurában, az alászállt lelki világban.

A „vaskorszak négy alapító *ācāryája*” a *Vedānta* egy-egy olyan magyarázatát fogalmazta meg, amely Vedavyāsa művének teista, *vaiṣṇava* értelmezését tárja fel. Mindegyikük elsőprő erővel mutatta be filozófiáját, s másoknak is megtanította, hogy azt hogyan adják tovább. Ennek eredményeként az imperszonalizmus megtévesztő álarca lehullott, s a védikus *siddhānta* valódi arca láthatóvá vált: India-szerte az eredeti, igaz tanokat kezdték terjeszteni. Ahogyan Bhaktivinoda Ṭhākura is megállapítja: ez a négy iskola készítette elő a *yuga-avatāra*, Śrī Caitanya Mahāprabhu útját, akinek küldetése az volt, hogy feltárja a Védák legbizalmasabb mélységeit, s azt a *saṅkīrtanān* keresztül mindenki számára elérhetővé és befogadhatóvá tegye. Mahāprabhu arra ösztönözte legközelebbi tanítványait, hogy *acintya-bhedābheda-tattva* néven rendszerezzék és foglalják írásba tanítását, amely egyesítette és kiteljesítette az alapító *ācāryák* filozófiai rendszereit. Mahāprabhunak ezek a legbizalmasabb tanítványai viselték a különleges rangot, a „Prabhupāda” nevet.

A közelmúltban jelent meg Mahāprabhu két másik olyan követője, akik szintén a nevükben hordozták a Prabhupāda címet: Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura Prabhupāda és A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda. Az előbbi gyakorlati stratégiát és módszereket alakított ki Mahāprabhu mozgalmának szisztematikus, világméretű terjesztéséhez; az utóbbi sikerre vitte a terv megvalósítását. A Gauḍīya Maṭha intézményében az „alapító *ācārya*” cím Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura számára lett előkészítve, a körülmények azonban úgy hozták, hogy terveit – a Kṛṣṇa-tudat nyugati terjesztését – nem tudta saját maga megvalósítani. A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda azonban jól ismerte lelki tanítómestere szívét, s guruja nevében ott folytatta a művet, ahol Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura abbahagyta. Tizenkét eseménydús év leforgása alatt az egész világon megalapozta a *yuga-dharmát*. Ily módon a négy alapító *ācārya* könyörület munkája – Śrī Caitanya Mahāprabhu és az Ő eszközei kegyéből – az egész világot elérte és beteljesedett. Akinek a jóvoltából ez lehetővé vált, szintén az alapító *ācārya* címet viselte.

Rendkívüli eredményei kétségtelenül érdemessé tették Śrīla Prabhupādát a cím használatára, az ő esetében azonban e rang nem arra utal, hogy egy új *sampradāyát* indított az útjára. Śrīla Prabhupāda a Gauḍīya *sampradāya* doktrínáit és gyakorlatait hűségesen átörökítve vitte tovább a hagyományt úgy, ahogyan ő maga is megkapta. Mindemellett nagyon egyéni módon, világosan érthető és szabatosan megfogalmazott formában, élő tudásának gyümölcseként adta tovább örökségét. Ennek köszönhető, hogy Śrīla Prabhupāda irányítása alatt a Gauḍīya *sampradāya* egy megújult, étellel teli formában jelent meg anyaföldjén túl, hogy gyökeret eressen és virágot bontson a földkerekség minden táján.

A Gauḍīya *sampradāya* történelmi szempontból a Brahma-Madhva *sampradāya* egy ága, hiszen az Ūr Caitanya – aki valójában a négy *sampradāya* végső forrása – egy *bhakta* alakjában jelent meg (*bhakta-rūpa*), s ennél fogva *vaiṣṇava* avatást kért és kapott a négy hiteles *sampradāya* egyikébe. A tanításai azonban olyan egyértelmű eltéréseket mutattak annak a Madhva-iskolának a megszokott filozófiájától, amelybe avatást nyert, hogy Mahāprabhu követőit szinte magától értetődően egy különálló közösségnek vagy *sampradāyának* tekintették. Amikor a *sampradāya* hitelességét megkérdőjelezték, létjogosultságát Baladeva Vidyābhūṣaṇa alapozta meg a *Vedānta-sūtra gauḍīya vaiṣṇava* magyarázatának, a *Govinda-bhāṣyának* az összeállításával. Ekkor, a tizennyolcadik század elején tehát hivatalosan is elismerték a Gauḍīya *sampradāya* önálló létét.

A Gauḍīya *sampradāya* azonban különleges – nem csupán egy új *sampradāya* a többi között. Helyes megközelítésben a Kali-yuga négy korábbi *sampradāyájának* egyesült és beteljesedett formájaként kell rá tekintenünk. Ez az a megközelítés, amit Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura tárt elénk felismerései és revelációi alapján látnoki műve, a *Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya* lapjain 1890-ben. Bhaktivinoda Ṭhākura szemtanúhoz illő részletességgel számol be Śrīla Jīva Gosvāmī Nityānanda Prabhu vezetése alatt megtett navadvīpai *parikramájáról*. Nityānanda Prabhu elmondta Śrī Jīvának, hogy amikor a Kali-yuga négy alapító *ācāryája* elzarándokolt Jagannātha Puriba vagy Navadvīpába, titkos kinyilatkoztatásokat kaptak a *yuga-avatāra* eljövendő megjelenéséről.⁷⁰ Az Ūr

⁷⁰ Az Ūr hasonlóképpen jelenik meg Śaṅkarācārya előtt. „Szolgám”-nak nevezi őt

Caitanya – titoktartásra kötelezve őket – mindegyiküket felhatalmazta és arra ösztönözte őket, hogy munkájukkal készítsék elő az eljövetelet. Madhvācārya például e szavakat hallotta álmában az Úrtól (NDhM 68):

Mindenki tudja, hogy örök szolgám vagy. Amikor megjelenek majd Navadvīpában, elismerem a *sampradāyádat*. Most menj, és nagy gonddal gyomláld ki a *māyāvādīk* minden megtévesztő szentírását. Tárd fel, mily dicső az Úr *mūrti*-formájának imádata. Tiszta tanításaidat Én később még szélesebb körben terjesztem el.

Amikor az Úr Caitanya Nimbāditya (Nimbārka) előtt jelent meg, elmondta neki, hogyan tárja majd fel a jövőben azt a tökéletes tanítást, ami tartalmazza, asszimilálja, egyesíti és kiteljesíti a négy alapító *ācārya* filozófiáját (NDhM 73):

Később, amikor a *saṅkīrtana*-missziót útjára indítom, Én magam hirdetem majd a négy *vaiṣṇava* filozófia esszenciáját. Madhva két lényeges tanítását teszem magamévá: a *māyāvāda* filozófia ellentmondást nem tűrő elutasítását, és Kṛṣṇa *mūrti*-formájának az imádatát, mely szerint a *mūrti* egy örök lelki lény. Rāmānuja két nagyszerű filozófiai tantételét hirdetem majd: a *karma* és a *jñāna* szennyétől mentes tiszta *bhakti* elvét és a *bhakták* szolgálatát. Viṣṇusvāmītól két fontos elvet veszek át: Kṛṣṇa kizárólagos oltalmazóként és fenntartóként való elfogadását és a *rāga-bhakti* útját. Tőled pedig két csodálatos tanítást emelek át a sajátomba: Rādhā menedékének szükségességét és a *gopīk* Kṛṣṇa iránti szeretetének mély tiszteletét.

Összefoglalva tehát az Úr Caitanya megjelenése nem más, mint a négy *sampradāya* beteljesedése. Ez a beteljesedés egy új kezdetet jelent: Mahāprabhuval, aki egy kivételesen nagylelkű kinyilatkoztatás forrása; a hat Gosvāmīval, akik a kinyilatkoztatást elsőként kapták

és meghagyja számára: „Ne szennyezd be Navadvīpa lakóit!” Śaṅkara „szívében az odaadás magjával” távozik (NDhM 68–9).

meg és közvetítették; és Śrīla Prabhupādával, aki *ācāryaként* a *kṛṣṇa-bhakták* világméretű közösségének megalapítója, aki ezt a közösséget a „Krisna-tudatú Hívők Nemzetközi Közössége” névvel illette, aki az így létrehozott társadalmat élő tudásának erejével itatta át, s aki legfőbb templomát antardvīpai világközpontjában, a földre szállt Śvetadvīpán emelte, hogy közössége Śrī Kṛṣṇa Caitanya revelációját innen küldje szét a világba, s a világot ide vezesse vissza Hozzá.

Śrīla Prabhupāda élő tudása. Śrīla Prabhupāda szerencsére nagyon nyíltan feltárta előttünk, hogyan jutott annak a tudásnak a birtokába, amely felhatalmazta őt, hogy megvalósítsa lelki tanítómestere vágyát és megalapozza az Űr Caitanya világméretű mozgalmát. 1968-ban egy figyelemre méltó kijelentést tett a Los Angeles-i templomban, a Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura eltávozása alkalmából rendezett megemlékezésen. Śrīla Prabhupāda végigtekintett az őt figyelő fiatal amerikai arcokon, s fennhangon így gondolkodott:

Egy másféle családból származok; Guru Mahārājám egy másféle családban született. Ki tudhatta előre, hogy ő lesz a védelmezőm? Ki tudhatta, hogy majd Amerikába jövök? És ki tudhatta, hogy ti, amerikai fiatalok nálam köttök ki? Ezt mind Kṛṣṇa tervezte így. A mi számunkra felfoghatatlan, hogyan is történnek a dolgok.

Ezt követően azonban azt mesélte el, mi vezette odáig, hogy azon a napon Los Angelesben lehetett.

1936-ban, harminckét évvel ezelőtt – hiszen ma már 1968. december 9-ét írunk – egy üzleti ügyet kellett elintéznem Bombayben. Egyszer csak azon kaptam magam – ugyanezen a decemberi napon, 9-én vagy 10-én, amikor Guru Mahārājám egy kicsit gyengélkedett, és Jagannātha Purīban, a tengerparton tartózkodott –, hogy levelet írok neki: „Kedves mesterem, a többi tanítványod, a *brahma-cārīk* és a *sannyāsīk* a közvetlen közeledben szolgálhatnak téged. De én egy családos ember vagyok, nem élhetek veled, és nem tudlak megfelelően szolgálni. Nem tudom

hát a választ. Hogyan szolgálhatnálak téged?” Csak az eszembe ötlött: azon gondolkodtam, hogyan szolgálhatnám őt, hogyan tudnám őt tényleg szolgálni.

A mag, amiből aztán minden kihajtott „csak az eszébe ötlött”. Üzleti vállalkozásába belefásultan úgy érezte, hogy *āśramája* kötelességei gúzsba kötik, amikor „egyszer csak azon kapta magát”, hogy egy szívéből feltörő kérdéssel folyamodik Guru Mahārājájához. Úgy érezte, hogy élethelyzete fogva tartja és a valódi szolgálatot lehetetlenné teszi, a szolgálat utáni vágy azonban nem halt ki belőle. Így történt, hogy vágyát és kilátástalan helyzetét lelki tanítómestere elé tárta.

Prabhupāda így folytatta:

A válasz 1936. december 13-án érkezett. Ezt írta: „Kedves ez és ez, nagyon örültem a levelednek. Úgy vélem, meg kell próbálnod angol nyelven előmozdítani a mozgalmunk fejlődését.” Ez állt a levélben. „Ez előnyödre válik majd, és a javára válik azoknak is, akik segítenek neked.” Ez volt az utasítása. Ezután, 1936. december 31-én – ami azt jelenti, hogy mindössze két héttel a levél megírása után – meghalt. Nagyon komolyan vettem a lelki tanítómesterem utasítását, de nem gondoltam végig, hogy ezt és ezt kell majd tennem. Akkor családos ember voltam. De Kṛṣṇa mindent elrendezett. Ha szigorúan törekszünk arra, hogy szolgáljuk a lelki tanítómestert, az ő utasítását, akkor Kṛṣṇa minden eszközt biztosít a számunkra. Ez a titok nyitja. Soha nem gondoltam volna, hogy mindez lehetővé válhat. . .

Egy ijesztő, váratlan, az adott helyzettel összeegyeztethetetlen és teljesen valószínűtlennek tűnő utasítás. „Mozdítsd előre angol nyelven a mozgalmunk fejlődését”, ami köztudottan a Gauḍīya Maṭha missziójának beteljesedését jelentette, s gyakorlatilag annyit tett: menj Nyugatra – Európába, Amerikába. Az utasítás nem volt új, sok vezető, *sannyāsī* és *brahmacārī* kapta már meg a Gauḍīya Maṭhában. Most azonban egy Bombayben üzletelő családos ember volt a címzett, akinek a figyelmét leginkább háztartása fenntartása és kereskedelmi ügyletei kötötték le, s aki csak helyyel-közzel tudott segíteni a templomnak, amennyire az

erejéből telt. Ma úgy mondanánk, hogy egy „kongregációs *bhakta*” volt. Prabhupāda beismeri, hogy egyetlen olyan konkrét körülményt sem tudott elképzelni, ami a megvalósításhoz vezetett volna. („Nem gondoltam végig, hogy ezt és ezt kell majd tennem”; „Soha nem gondoltam volna, hogy mindez lehetővé válhat.”) Annyi azonban biztos, hogy az utasítást „nagyon komolyan vette”. Ugyanakkor ez volt az utolsó alkalom, hogy lelki tanítómestere közvetlenül közölt vele valamit, amitől az utasításnak még nagyobb súlya volt. (És egészen biztosan emlékezett, hogy összecseng azzal, amit Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura első találkozásukkor, tizennégy évvel korábban kért tőle.) Tudta tehát, hogy komolyan kell vennie, noha eleinte fogalma sem volt róla, mit tegyen, hogyan fog mindez megvalósulni. Mint később kiderült, úgy valósult meg, hogy „Kṛṣṇa mindent elrendezett”.

Ehhez azonban szükség volt még egy dologra. Mi az, ami Kṛṣṇát arra készteti, hogy elrendezzen valamit? A tanítvány komolysága. „Ha szigorúan törekszünk arra, hogy szolgáljuk a lelki tanítómestert, az ő utasítását, akkor Kṛṣṇa minden eszközt biztosít a számunkra. Ez a titok nyitja.”⁷¹ Ez az a tudás, ami Śrīla Prabhupāda számára élővé lett.

Prabhupāda azt is elmondja nekünk, hogyan tárult fel előtte – szintén Kṛṣṇa akaratából – ez a titok:

Soha nem gondoltam volna, hogy mindez lehetővé válhat, de egy kicsit azért komolyan vettem a dolgot, és tanulmányozni kezdtem Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura

⁷¹ Egy Rāmeśvarával folytatott beszélgetés alkalmával (VB: 1977. január 13., Allahabad) Prabhupāda elmagyarázza, hogyan tett szert „minden eszköz”-re: „Hetvenévesen kezdtem hozzá. Ezért [Prabhupāda istentestvérei] azt gondolták: »Ez az ember egy gr̥hasztha. A családos élet összezavarja, mihez kezd majd?» (nevetés) Ez volt a véleményük rólam. De én soha nem feledkeztem meg arról, amire Guru Mahārāja kért. Egyszerűen csak gondolkodtam: »Hogyan tudnám véghezvinni? Hogyan?» Azt gondoltam: »Gazdag üzletemberré kell válnom. Pénzre lesz szükségem.« Ilyen gondolataim voltak. De Guru Mahārāja arra kért: »Hagyd ezt abba. Én majd adok neked pénzt.« Ezt nem értettem, ezért terveket szőttek. A tervem nem volt rossz, de így gondolkodtam: »Szükségem van pénzre, hadd tegyek valamennyit félre. Aztán belevágok.« És Guru Mahārāja azt mondta: »Vess véget ennek a pénzkeresési kényszernek. Add oda magad teljesen! Én majd adok neked pénzt.« Most már persze értem. De a vágy akkor is ott élt bennem, s vezetett engem.”

Bhagavad-gītā-magyarázatát. A *Bhagavad-gītā*ban áll egy vers: *vyavasāyātmikā-buddhir ekeha kuru-nandana*. Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura azt a kommentárt fűzte hozzá, hogy a lelki tanítómester szavai a szívünk és a lelkünk. Meg kell próbálnunk eleget tenni az utasításnak – a lelki tanítómester különleges utasításának – nagyon eltökélten, saját nyereségünkkel vagy veszteségünkkel mit sem törődve.

Ismerjük tehát azt a konkrét forrást, amely Prabhupādát mélyen megihlette: Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura *Bhagavad-gītā* 2.41-hez fűzött magyarázata világosította meg. Ez volt a kulcs, mely feltárta számára lelki tanítómestere utasítását. Az élete és a munkája épült erre az alapra, ez volt a „titok nyitja”, sikerének egyetlen titka. Prabhupāda – nyíltan és közvetve – újra meg újra hivatkozik életének e meghatározó pillanatára:⁷² ekkor vált világossá számára, hogy teljes mértékben elkötelezi magát amellelt, hogy történjen bármi, a lelki tanítómestere utasítása a szíve és a lelke lesz. Ez a fogadalom önmagában elég volt ahhoz, hogy Kṛṣṇa Amerikába vigye őt, és tetteit siker koronázza:

Megpróbáltam hát valamelyest ebben a szellemben cselekedni. És ő minden eszközt megadott a számomra. A dolgok aztán úgy alakultak, hogy ilyen idősen jöttem el az országokba, és ti is komolyan veszitek ezt a mozgalmat, igyekeztek azt megérteni. Vannak már könyveink. A mozgalom valamennyire már megvetette a lábát.

⁷² A sok példa közül egy: „Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura a *Bhagavad-gītā vyavasāyātmikā buddhir ekeha kuru-nandana* verséhez fűzött magyarázatában azt mondja, hogy a lelki tanítómester szavait kell szolgálnunk. Bármilyen utasítást adjon a lelki tanítómester, a tanítványnak ragaszkodnia kell annak végrehajtásához. Pusztán ennek az elvnek a követése elegendő ahhoz, hogy megpillantsuk Istent, a Legfelsőbb Személyt. . . Ha valaki ragaszkodik a lelki tanítómester által kijelölt elvekhez, akkor így vagy úgy, de elnyeri Istent, a Legfelsőbb Személy társaságát. Mivel az Úr a szívünkben él, egy őszinte tanítványt belülről is vezethet. . . A végkövetkeztetés az, hogy ha egy tanítvány nagyon komolyan törekszik a lelki tanítómester küldetésének beteljesítésére, a *vāṇī* vagy a *vaṇṇī* révén azonnal elnyeri a Legfelsőbb Személy társaságát. Ez a siker titka, ha szeretnénk megpillantani Istent, a Legfelsőbb Személyt” (ŚBh 4.28.51, magyarázat).

Ezt követően Śrīla Prabhupāda arra kérte tanítványait, hogy olyan szellemben kötelezzék el magukat az ő utasítása mellett, ahogyan ő tette saját Guru Mahārājája utasításával:

Lelki tanítómesterem eltávozásának napján erre kérlek benneteket: miként én is azzal próbálkozom, hogy eleget tegyek a lelki tanítómesterem akaratának, ti is hajtsátok végre ugyanezt az utasítást az én akaratomnak eleget téve. Öregember vagyok, bármelyik pillanatban meg is halhatok. Ez a természet rendje, senki nem tehet ellene. Nincs is ebben semmi meglepő. De azzal a kéréssel fordulok hozzátok ezen a különleges napon, Guru Mahārājám eltávozásának évfordulóján – hiszen valamennyire már megértettétek a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának lényegét –, hogy próbáljátok meg előmozdítani a fejlődését.

Az „eleget tenni az akaratának” jelentése többértelmű. A kifejezés természetesen azt jelenti, hogy végrehajtuk valakinek az utasítását, de ugyanígy fejezzük ki azt is, amikor valaki végakarata szerint rendelkezik javai sorsáról. Azzal, hogy elkötelezte magát Bhaktisiddhānta Sarasvatī Thākura akarata mellett, Śrīla Prabhupāda örökölt tőle azt a különleges erőt, mellyel a Kṛṣṇa-tudat mozgalmát terjesztette. A megemlékezés alkalmából Śrīla Prabhupāda is kifejezi akaratát: „Erre kérlek benneteket. . . ti is hajtsátok végre ugyanezt az utasítást az én akaratomnak eleget téve. Öregember vagyok.” Prabhupāda végakarata az volt, hogy mi legyünk az örökösei. Hagyatéka az utasításai. Ezeket magunkévá téve mi is annak az erőnek a birtokába jutunk, mellyel az embereket Kṛṣṇa lótuusz lábának a menedékébe vezethetjük.

„Erre kérlek benneteket. . . ti is hajtsátok végre ugyanezt az utasítást az én akaratomnak eleget téve.” Ez egy rendkívüli pillanat: a lelki energia átadásának aktusa, melynek révén felhatalmazottá válhatunk, ahogyan Śrīla Prabhupāda is felhatalmazottá vált.

Śrīla Prabhupāda ezután elmondja, mit ért az „ugyanezt az utasítást” alatt:

. . . valamennyire már megértettétek a Kṛṣṇa-tudat mozgalmának lényegét. . . próbáljátok meg előmozdítani

a fejlődését. Az emberek ennek a tudatnak a hiányától szenvednek. Ahogyan naponta elénekeljük a *bhakták* dicsőségére:

*vāñchā-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānāṁ pāvanebhyo vaiṣṇavebhyo namo namaḥ*

Egy *vaiṣṇava* – az Úr *bhaktája* – életét az emberek megsegítésének szenteli. Tudjátok, hiszen legtöbbször keresztény környezetben éltek, hogy úgy tartják, az Úr Jézus Krisztus a ti bűneitekért áldozta fel magát. Ez az Úr *bhaktájának* a meghatározása. Nem a saját érdekei vezérlik. Szereti Kṛṣṇát, vagyis Istent, ezért minden élőlényt szeret, hiszen ők mindannyian Kṛṣṇa gyermekei. Nektek is így kell gondolkodnotok. A Kṛṣṇa-tudat lényege az, hogy *vaiṣṇavává* váljunk, és együtt érezzünk a szenvedő emberiséggel.

Az utasítás, amit kapott – „mozdítsd elő angol nyelven a mozgalmunk fejlődését” – hozzánk tehát ilyen formában jut el: „válj *vaiṣṇavává* és érezz együtt a szenvedő emberiséggel”.

Śrīla Prabhupāda, ahogyan a dal is mondja, a szívébe fogadta mind-
ezt:

*guru-mukha-padma-vākya, cittete kariyā aikya,
āra nā kariha mane āśā*

„Tedd a lelki tanítómestered ajkáról származó szavakat eggyé a szíveddel, s ne vágyj semmi másra.”

Śrīla Prabhupāda eredményei bizonyítják, milyen ereje van ezeknek az irányelveknek. Sokan mások is megkapták Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurától ugyanazt az utasítást, de a *vyavasāyātmika-buddhit* végül egyedül ő tudta a világ számára kibontakoztatni.

Prabhupāda ezért egy új szervezetet alapított, amelynek egésze és minden egyes része képes megtestesíteni és életre hívni a számára élővé lett tudást, ami abban a megingathatatlan és fáradságot nem ismerő elkötelezettségben ölt testet, hogy az Isten iránti tiszta

szeretetet a szenvedő emberiség megsegítése érdekében minden-
hová eljuttassa.

A szenvedő emberiség. A szenvedő emberiségért érzett heves fájdalom, amely oly kiemelkedő helyen áll Śrīla Prabhupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākurától kapott örökségében, természetszerűen gyűjtja lánggra azt az égető vágyat, hogy felsorakoztassunk és hadrendbe állítsunk mindent – eszközt, embert, pénzt, infrastruktúrát, szervezetet –, s a lehető legrövidebb idő alatt a lehető legnagyobb enyhülést nyújthassuk. Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura újítása volt, hogy a cél eszközöként egy egyesített és szervezett intézményt állított fel. Amikor a hívek önkéntes szolgálata átgondolt szervezés és koordinálás tárgya lett, a ténylegesen befektetett energia – ily módon egyesítve és koncentrálva – nagymértékben megsokszorozódott.

Annak az intézménynek, amely képes hatalmas tér- és időkorlátokat áthidalva, egyesült erővel, egy ilyen elkötelezettséget szem előtt tartva működni, egyedülálló szervezeti formát kell magára öltenie. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī ezért egy olyan intézményt hívott életre, melyben a végső döntéshozás nem egyetlen személy, egy autokrata *ācārya*, hanem egy vezetőtestület kezében van, amit ő „Irányító Testületnek” (GBC) nevezett. A Gauḍīya Maṭha azonban nem ismerte fel ennek a struktúrának a jelentőségét, ezért – Prabhupāda szavaival élve – „hasznavehetetlenné” vált.

Irányító testület. Az irányító testület egy Nyugaton elterjedt új keletű, közös vezetést és felügyeletet biztosító szervezeti felállás. Śrīla Prabhupāda ennek a szervezeti rendszernek az általános, jól ismert elemeit alkalmazta: éves közgyűlés, a többségi szavazatok alapján meghozott határozatok, a hivatalos országgyűlési folyamatok szabályainak követése (a *Robert's Rule of Order* értelmében), az elfogadott határozatok jegyzőkönyvezése a titkár által stb.

Az „egyetlen autokrata *ācārya*” vezetése egy régebbi, alapvetőbb és talán természetesebb szervezeti formára utal. Az indiai hagyományban magától értetődően ez vált általánosan elfogadottá, mert az eredeti felállásból, a „*sannyāsī* és *brahmācārī* tanítványai” mintából nőtte ki magát.

Az idő múlásával – a követők, a föld, a templomok, az ingatlanok és a jómódú támogatók növekedésével – egész intézmények épülhetnek ki egy-egy nagyhatalmú, karizmatikus tanító vagy vezető körül, akinek ezért magas lelki szinten kell állnia, hogy ne essen a hatalom, a pénz, a hírnév és más kísértések áldozatául. Ugyanakkor a lehetőség, hogy rendelkezhetnek e javak felett vagy azok gyümölcseit élvezhetik, éppen a legalkalmatlanabb embereket csábíthatja az intézménybe – akik természetesen közömbösséget színlelnek az anyagi javak iránt. Ilyen esetekben a képmutatás, a hibakeresés, a hátbatámadás és a titkos üzelmek járványként terjedhetnek el, mígnem az intézmény a szétesés szélére kerül.

Az irányító testület előnye, hogy a hatalom jobban eloszlik, a tagok ellenőrzik és egyensúlyban tartják egymást. Az intézmény alapvetően stabilabbá válik, mert azokban az időszakokban is folytatja működését, amikor nincs jelen egy kiemelkedő, karizmatikus vezető. Másrésztől kettő vagy több magasán képzett vezető zökkenésmentesen megegyezésre juthat. Egy irányító testület teszi őket értékessé – minél többen vannak, annál nagyobb mértékben. Ha azonban egy valaki áll az élen, két vagy több magasán képzett vezető alulfoglalkoztatott vagy elégedetlen maradhat, ami szakadást idézhet elő.

Egy irányító testület tehát stabilabb, erősebb és sokkal lendületesebb, mint egyetlen *ācārya*. De mi van akkor, ha több kivételes felhatalmazással rendelkező – úgymond „önragyogó” – *ācārya* is tagja a testületnek? Ez felborítja a rendszert? Nem. Ha valóban a Kṛṣṇa-tudat magas szintjére emelkedtek, biztosra vehető, hogy az együttműködésen alapuló, Śrīla Prabhupāda lótuuszlabájánál végzett szolgálat példaértékű képviselői lesznek, s tovább növelik az irányító testület erejét.

A legnagyobb kihívás

Śrīla Prabhupāda ugyanilyen szervezeti struktúrát állított fel az ISKCON számára, amikor 1970-ben létrehozta az Irányító Testületet (GBC), majd nyomon követte annak fokozatos összehangolódását és fejlődését. Kijelentésével, hogy „sok száz és ezer lelki tanítómestert” akar az ISKCON-ban, egyben arra is utalt, hogy az elengedhetetlen guru-tanítvány kapcsolatrendszer folytonosságát az egységes

intézmény és a GBC irányítása biztosítaná. Egy ilyen szervezeti felállásban a számos guru egyesített erővel, valamint a különböző vezetőkkel és előljárókkal együttműködve képes tevékenykedni.

Sok száz és ezer lelki tanítómester. 1966. augusztus 17-én, New Yorkban, a *Bhagavad-gītā* 4.34–38. verséhez fűzött előadásában Śrīla Prabhupāda a következőket mondta:

Az út mindenki előtt nyitva áll, bárkiből lelki tanítómester válhat, amennyiben a Kṛṣṇáról szóló tudás birtokában van... Ez Kṛṣṇa tudománya, a *Bhagavad-gītā*. Aki tökéletesen ismeri, lelki tanítómesterré válik... Sok száz és ezer lelki tanítómesterre van szükségünk, akik ismerik és a világ minden táján terjesztik ezt a tudományt... Ezért hoztuk létre ezt a közösséget, és minden őszinte lelket arra kérünk, hogy legyen a közösség része, váljon lelki tanítómesterré és a világ minden táján hirdesse ezt a tudományt.

Śrīla Prabhupāda Tuṣṭa Kṛṣṇának is kifejtette elvárásait (VB: levelezés, 1975. december 2.):

Minden egyes tanítványtól azt várom el, hogy acarya legyen. Acarya az, aki ismeri a szentírások előírásait, azokat élete részévé teszi és átadja tanítványainak...

Ha nagyon szigorúan képezd magad, hiteles guru válik belőled, és ugyanezen elv szerint tanítványokat fogadhatsz el. Az etikett előírásai alapján azonban az a hagyomány alakult ki, hogy a lelki tanítómester életében a leendő tanítványokat hozzá kell elvezetned, az ő hiányában vagy az eltávozása esetén viszont akármennyi tanítványt elfogadhatsz. Ez a tanítványi lánc törvénye. Szeretném látni, ahogy a tanítványaim hiteles lelki tanítómesterekké válnak és a Krisna-tudatot nagyon széles körben terjesztik. Ez az, amitől én is, Krisna is nagyon boldogok leszünk.

Śrīla Prabhupāda ekkor és számos más alkalommal is elmondta, hogy nagyon sok gurura van szükség, és arra vágyik, hogy „minden tanítvány” segítsen ennek a szükségnek a kielégítésében. Mivel nagyon szerette volna, hogy a tanítványai és a követői az ISKCON-ban maradjanak, lelki szemei előtt az lebegett, hogy az együttműködésen alapuló szolgálat hatékonysága és önmagát generáló ereje a lelki és anyagi erőforrások óriási növekedését idézi elő. Ha szervezeten és összehangoltan együtt dolgozunk és prédikálunk, akkor belső és külső erőnk egyaránt sokkal nagyobbá duzzad, mint az egyéni részek számtani összege.

Hiszen a legfőbb gyakorlatunk nem más, mint a *saṅkīrtana*. Nem egyszerűen csak *kīrtana*. És a *saṁ* előtag igaz jelentésének megértése – amely nemcsak az egységre, hanem alaposságra, intenzitásra és teljességre is utal – megvalósítást feltételez.

Ám amíg Śrīla Prabhupāda az egyetlen *ācāryaként* és *dīkṣā-guruként* jelen volt a szervezetben, a felállított struktúra szükségszerűen megmaradt magzati állapotában. Olyan volt, akár az embrió az anyaméhben: a teste és az életfunkciói még nem fejlődtek ki teljesen. Prabhupāda fizikai jelenlétének idején, a helyzet természetéből adódóan, a GBC nem tudta teljes mértékben betölteni a neki szánt „végső irányító szerv” szerepét, s Prabhupāda maradt az egyetlen guru. Éppen ezért még várni kellett arra, hogy Prabhupāda munkájának gyümölcse a maga teljében megnyilvánuljon.

Śrīla Prabhupāda tehát ránk hagyta a feladatot, hogy eltávozását követően, a szervezet felépítésének és rendeltetésének részleteit kidolgozva biztosítsuk az ISKCON hatékony működését a világban. Az egyik legnagyobb kihívás számunkra a guru-tanítvány kapcsolat szervezetbe való integrálása. Ez a kapcsolat már önmagában is hűséget és komoly elkötelezettséget követel a lelki tanítómester irányában, közösségi értelemben pedig egy magasabb rendű, mindenre kiterjedő és mindenkinek feletti hűséget kell hordoznia. Ez a hűség nem más, mint valamennyiünk közös elkötelezettsége alapító *ācāryánk*, Śrīla Prabhupāda felé, aminek a gyakorlatban úgy adjuk bizonyosságát, hogy legbensőbb vágyának eleget téve együttműködünk az általa ránk örökített rendszerben.

Együttműködés. Az együttműködés alapja a szeretet. „Egy egész közösség az én utasításomat hajtja végre, de nem azért, mert magasabb rendű lennék” – mondta Śrīla Prabhupāda.

A szeretet teszi. Szeretet nélkül ezt nem tudod megtenni. Valamennyire szeretsz engem, ezért hajtod végre az utasításomat. Másképp nem működik. Nálam sem. Ti idegenek vagytok, amerikaiak, én egy másik országból származom. Nincs bankszámlám. És nem utasíthatlak titeket: „Tedd ezt, máskülönben megbüntetlek.” Mert a szeretet a lényeg. A kölcsönös szeretet. Arra is vetemedhetnék, hogy megbüntetlek, de te is dönthetsz bárhogyan. Akármilyen indokkal hajtsd is végre az utasításomat, alapvetően a szeretet mozgat. És a mi egész filozófiánk a szeretet.⁷³

1977. május 23-án hangzott el Śrīla Prabhupāda jól ismert mondása arról, hogy mi a szeretet mércéje.

Tamāla Kṛṣṇa Goswami feljegyzése szerint:

Śrīla Prabhupāda hangsúlyozta: „A szeretetetek mércéje az lesz, hogyan tartjátok életben ezt az intézményt a halálom után. A mozgalmunk fényesen ragyog, súlyunk van az emberi társadalomban. Ezt meg kell őriznünk. Nem történhet az, ami a Gauḍīya Maṭhával. Guru Mahārāja távozása után egyre-másra tűntek fel az *ācārya*-jelöltek.”⁷⁴

⁷³ VB: előadások, filozófiai viták. Beszélgetés Śyāmasundarával: Arthur Schopenhauer.

⁷⁴ (TKG 45). A *Śrīla Prabhupāda-līlāmṛtában* ettől egy valamelyest eltérő verziót olvashatunk Satsvarūpa dāsa Goswamitól: „A szeretetetek abban mutatkozik majd meg – mondta Śrīla Prabhupāda –, hogy mennyire tudtok a halálom után együttműködni az intézmény fenntartása érdekében” (ŚPL 6:313). A két változat közti különbségről Satsvarūpa dāsa Goswami a következőket mondja: „Én Tamala Kṛṣṇa Maharajától hallottam, és pontosan úgy írtam le, ahogyan elmondta. Tamala Kṛṣṇa Maharaja a *TKG naplójában* ugyan másképp építi fel a mondatokat, de a jelentésük ugyanazt takarja.” (Badrinārāyaṇa Dāsa hozzászólása a GBC.Discussion@pamho.net konferencián 2013. június 21-én.)

Bhakti Charu Swami jelen volt, amikor Śrīla Prabhupāda ezt a kijelentést tette. Ő így emlékezik vissza az esetre:

Amikor Srila Prabhupada utolsó napjait töltötte Vrindavanban, Tamal Kṛṣṇa Maharaja szokás szerint hangosan felolvasta a leveleket, amiket a bhakták írtak Srila Prabhupadának, Ő Isteni Kegyelme pedig lediktálta a válaszokat és néha egy-két megjegyzést is tett. Egyszer egy bhakta arról írt, hogy szeretné odaadni élete hátralévő éveit Srila Prabhupadának, hogy minél tovább velünk maradjon ezen a bolygón. Nagyon kedves, érzelemdús levél volt. Srila Prabhupada azonban elég szokatlanul reagált és azt a megjegyzést tette, hogy az iránta érzett valódi szeretetünk abban fog megmutatkozni, hogyan működünk majd együtt, hogy a missziója folytatódjon.

Ez az eset mély nyomot hagyott bennem, és ráébredtem, hogy a legjobban azzal mutathatom ki a szeretetemet Srila Prabhupadának, ha együttműködök azokkal az ISKCON-bhaktákkal, akik Ő Isteni Kegyelmét őszintén követik, mert folytatni szeretnék a misszióját.⁷⁵

Śrīla Prabhupāda utolsó napjaiban a szeretet egy kézzelfoghatóbb bizonyítékát kérte tőlünk, ami több a szívhez szóló szavaknál, ám nagyon őszinte. Azt mondta, azzal győzhetjük meg, hogy az eltávozása után a küldetése elősegítését szem előtt tartva együttműködünk egymással.

Ez a Śrīla Prabhupāda által lefektetett irányelv – mely szerint a tettek többről árulkodnak, mint a túlfűtött szavak – szintén kifejezi annak a *vāṇī-sevānak* a lényegét, amely által Śrīla Prabhupāda társaságát elnyerjük és megőrizzük.

Továbbá, a Kṛṣṇa-tudat terjesztése érdekében való együttműködés a *saṅkīrtana* legalapvetőbb lényege. Śrīla Prabhupāda ezt csodálatosan elmagyarázta nekünk:

A vers magyarázata arról szól, hogy még az Úr Caitanya Mahāprabhu is úgy érezte – pedig Ő maga Isten, Kṛṣṇa

⁷⁵ Bhakti Charu Swami hozzászólása a GBC.Discussion@pamho.net konferencián.

–, hogy egyedül nem tudja véghezvinni ezt a feladatot. Ezt érezte. Ez a helyzet. Ti együttműködtök velem, s ezzel engem is eredményessé tesztek. Mit is kezdhetnék egymagam? *Ekākī āmāra nāhi pāya bolo*. Maga Caitanya Mahāprabhu akarta, hogy együttműködünk. Ő Isten, Kṛṣṇa. Az együttműködés ezért egy nagyon fontos dolog. Nem szabad úgy gondolkodnunk, hogy „olyan nagyszerű képességeim vannak, én meg tudom tenni”. Nem. Csak együttműködve érhetünk el nagy dolgokat. „Egységben állni fogunk, megosztva elbukunk.” Ez a mi. . . Adjatok bele hát mindent a Kṛṣṇa-tudat előmozdításába, és Kṛṣṇa segíteni fog. Ő a legerősebb. De össze kell tartanunk. *saṅkīrtana*. A *saṅkīrtana* jelentése, hogy sokan együtt énekelnek. Ez a *saṅkīrtana*. Ha nem együtt, akkor *kīrtana*. *saṅkīrtana*. *Bahubhir militvā kīrtayatīti saṅkīrtanam*. *Bahu*: a *bahu* azt jelenti, hogy sok, sokan együtt. Ez Caitanya Mahāprabhu missziója: sokan együtt.⁷⁶

Miután két befolyásos vezető is elhagyta az ISKCON-t, Śrīla Prabhupāda a következő tanácsot adta Babhru Dāsának 1973. december 9-én. Bárcsak örökre a szívünkbe véshetnénk:

Kṛṣṇa kegyéből mára valami nagyon jelentőset alkotunk, az ISKCON-t, s mi mindannyian e családnak a tagjai vagyunk. Lehet, hogy lesznek nézeteltérések és viták, de nem szabad elmennünk. Ezek az összezőrdülések az együttműködő szellem, a tolerancia és az érett hozzáállás segítségével elmúlnak, ezért nagyon szépen kérlek benneteket, hogy maradjatok a *bhakták* társaságában és működjeteek együtt. Lelki tanítómesterünk elkötelezett és őszinte szolgálata abban mérettetik meg, hogy képesek

⁷⁶ VB: beszélgetés a Rādhā-Dāmodara *saṅkīrtana*-csapattal (1976. március 16., Māyāpur). A vers, amire Śrīla Prabhupāda hivatkozik: Cc. Ādi 9.34. Az Úr Caitanya mondja: „Én vagyok az egyetlen kertész. Hány helyre juthatok el? Hány gyümölcsöt szedhetek és oszthatok szét?” Śrīla Prabhupāda a magyarázatában rámutat: „Śrī Caitanya Mahāprabhu ezzel arra utal, hogy a Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrát* együtt kell terjesztenünk.”

vagyunk-e előmozdítani ezt a missziót egy közös, együttműködő szellemben, pártoskodás és elhajlás nélkül.

Azt már megtapasztaltuk, hogy a kezdetben kialakított „zóna-*ācārya*” rendszer, amelyen keresztül a guruk a nagyobb szervezeti rendszerbe integrálódtak volna, olyan földrajzi övezeteket hozott létre, amelyek egyenként szorosabb szövetségeket alkottak, mint az ISKCON egésze. Mivel ez a rendszer az ISKCON egységét veszélyeztette, megszüntettük. Még sok lépést kell azonban megtennünk, hogy felálljon az a szervezeti struktúra, amit Śrīla Prabhupāda szeretett volna életre hívni.

Még sok lépést kell megtennünk. Örömmel tekintünk elébe, hogy a Śrīla Prabhupādának ajánlott elkötelezett együttműködő szolgálat az ISKCON kultúrájává váljon. Ha képesek leszünk ezt kultúránk részévé tenni, az ISKCON minden egyes tagja – a legkisebbtől a legnagyobbig – ugyanolyan mértékben merít majd belőle. Olyan meghatározó eleme ez a Kṛṣṇa-tudat mozgalmában való létnek, hogy minden apró rezzenésünkben visszatükröződik. A kicsik az anyatejjel szívják magukba. Mindent átható. Śrīla Prabhupāda örökre jelen lesz köztünk – és azok is, akik ugyanott élnek, ahol ő.

Érdekes megemlítenünk, hogy két jelentős ISKCON-ellenes mozgalom – akik magukat sokszor a „valódi ISKCON”-nak nevezik – úgy jött létre, hogy Prabhupāda „szerves egészét” nem fogadták el: annak valamelyik összetevő elemét elutasították. A *ritvik* mozgalom szeretné eltávolítani helyükről az egyes gurukat, s helyette a GBC szervezeti szintű autoritását bevezetni, míg egy-egy kiemelkedő *sannyāsī* követői azt szeretnék elérni, hogy a GBC felszámolásával egyetlen karizmatikus, autokrata *ācārya* kerüljön vezető szerepbe.

Valamelyik összetevő elem elutasítása. Ahogyan azt a Gauḍīya Maṭha példájából látjuk, a helyes út követése óriási kihívás. Mára nekünk is megvannak a magunk leszakadt csoportjai, s nekünk is úgy kell kezelnünk őket, ahogyan Śrīla Prabhupāda kezelte a Gauḍīya Maṭha fennmaradt csoportjait: nagyon mélyrehatóan és pontosan kell ismernünk

elhajlásuk mibenlétét, s nagylelkűen, jóakarón és végtelen türelemmel kell viszonyulnunk hozzájuk.

Az ISKCON-nak ezért komoly figyelmet kell fordítania mindkét összetevőre: hangsúlyoznia kell egyrészt az ISKCON-hoz és a GBC-hez való hűség, másrészt a mély és mindenre kiterjedő tanításon alapuló guru-tanítvány kapcsolat fontosságát a közösségben. El kell jutnunk ahhoz a felismeréshez, hogy a két dolog nem zárja ki egymást, s egyáltalán nem mond ellent egymásnak. Meg kell értenünk, hogyan erősíti és támogatja egyik a másikat.

Ahhoz, hogy ezt a szükségszerű szintézist kialakítsuk, elengedhetetlen, hogy mély tudásra tegyünk szert Śrīla Prabhupāda helyzetével kapcsolatban, s ezt a tudást – a *jñānát* és a *viññānát* egyaránt – gyakorlatba ültessük. Alapító *ācāryaként* Śrīla Prabhupāda szimbolizálja az egységes ISKCON-t; bizonyos értelemben ő maga jelenti az ISKCON egységét. Ezért minden *bhaktának* éreznie kell, hogy életüket az ő megdönthetetlen, uralkodó jelenléte hatja át, attól függetlenül, hogy kit szolgálnak *dīkṣā-* vagy *śikṣā-*gurujuként. Azok a guruk, akik jelenleg is fizikai testükben vannak jelen, szemlátomást nagyobb hatást képesek gyakorolni tanítványaik életére, mint azok, akik megnyilvánulatlan formájukban vannak köztünk. Mivel Śrīla Prabhupāda megnyilvánult formájában már nincs jelen, a *vapunak* ezt a hiányát azzal kell kompenzálnunk, hogy Prabhupāda *vāñī*-alakjáról fokozatosan egyre mélyebb tudásra teszünk szert (ahogyan azt ő maga tanította nekünk).

Śrīla Prabhupāda helyzetének felismerése. Őszintén reméljük, hogy ez a tanulmány is egyike lesz annak a számtalan hasonló írásnak, melyek ahhoz kívánnak hozzájárulni, hogy egyre mélyebben megértsük Śrīla Prabhupāda alapító *ācāryaként* betöltött szerepét, s hogy egyre gyarapodjon a neki végzett odaadó szolgálat.

E *vāñī*nak oly mélyen kell beágyazódnia az ISKCON szerkezetébe, hogy az intézmény kultúrájának az alapvető jellegét is meghatározza, s Prabhupāda jelenléte akkor se legyen kevésbé érezhető, miután mindazok, akik személyesen ismerték őt, szintén elhagyják ezt a világot.

Prabhupāda jelenléte ne legyen kevésbé érezhető. Az antropológusok meghatározása szerint a kultúra azoknak a viselkedési mintáknak az összessége, amit egy közösség tagjai nemzedékeken keresztül magukévá tesznek, továbbadnak. Az ISKCON minden nemzedéke a legnagyobb örökséget, a lehető legcsodálatosabb ajándékot adhatja az utókor számára: Śrīla Prabhupādát.

A következmények

Ha megértjük, mit jelent az, hogy Śrīla Prabhupāda az alapító *ācārya*, annak számtalan pozitív következménye lesz. Ezek közül néhány: 1. Az egymást követő nemzedékek mind abban a különleges kegyben részesülhetnek majd, amit Śrīla Prabhupāda kínál számunkra. Egyre többen lépnek majd rá az Istenhez visszavezető útra, melyet ő nyitott meg előttünk. 2. Ha *vāñī*-megnyilvánulásán keresztül Śrīla Prabhupādánál mint *śikṣā*-gurunál keresünk menedéket, az ISKCON különböző lelki fejlettségű tanítói mind képesek lesznek hitelesen közvetíteni Śrīla Prabhupāda eredeti tanításait, ezzel helyes iránymutatást, menedéket és védelmet nyújtva mindenki számára. 3. Śrīla Prabhupāda tevékeny jelenléte biztosítani fogja az ISKCON egységét és oszthatatlanságát. 4. Az ISKCON tanításai mindenütt és mindenkor következetesek maradnak. 5. Śrīla Prabhupāda hatalmas és mély tudása – mely azzal a különleges erővel hatalmazta fel, hogy elterjeszthesse a Kṛṣṇa-tudatot – ezáltal nemcsak megőrződik, hanem egyre inkább kiteljesedik majd. 6. A könyvei továbbra is központi szerepet töltenek be az életünkben, hiszen olyan mély gondolatokat és iránymutatást hordoznak, melyeket csak a fokozatos fejlődés útján járva, a jövőben tudunk majd megvalósítani. 7. A jövő nemzedékei is Śrīla Prabhupāda szemén keresztül tekinthetnek majd vissza tanítványi láncolatunk megelőző *ācāryáira*.

Rövidítések

BhG – Bhagavad-gītā

BTG – Back to Godhead

Cc – Caitanya-caritāmṛta

GBC – Governing Body Commission

Harm. – The Harmonist

ISKCON – International Society for Krishna Consciousness

MHP – Modern Hindu Personalism

NDhM – Navadvīpa-dhāma-māhātmya

ŚBh – Śrīmad-Bhāgavatam

ŚBhV – Śrī Bhaktisiddhānta Vaibhava

SKC – Sree Krishna Caitanya

ŚPL – Śrīla Prabhupāda-līlāmṛta

SPPC – Śrīla Prabhupāda Position Committee

SS – Servant of the Servant

TKG – TKG naplója

VB – VedaBase

Az idézett irodalom jegyzéke

Back to Godhead. <http://www.backtogodhead.in>. 2013. október 8.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Goswamī Ṭhākura. *Śrī Brahma-saṁhitā*. The Bhaktivedanta Book Trust, Bombay, 1991.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C. *A Bhagavad-gītā úgy, ahogy van*. The Bhaktivedanta Book Trust, 2008.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C. *Kṛṣṇa, az Istenség Legfelsőbb Személyisége*. The Bhaktivedanta Book Trust, 2004.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C. *Śrī Caitanya-caritāmṛta* Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī eredeti műve alapján. The Bhaktivedanta Book Trust, 1996.

Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, A. C. *Śrīmad-Bhāgavatam*. The Bhaktivedanta Book Trust, 1992–2010.

Bhaktivedanta VedaBase. Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda, az ISKCON alapító *ācāryāja* tanításainak digitális gyűjteménye. CD-ROM, 2003.1. Bhaktivedanta Archives.

Bhaktivinoda Ṭhākura. *Śrī Navadvīpa-dhāma Māhātmya*. Fordította: Bhānu Swami.

Following Srila Prabhupada: DVD 1, Yadubara Dāsa összeállítása. ISKCON Cinema, Kanada, Brit Columbia, 2006.

The Harmonist. Sri Srimad Bhakti Siddhanta Sarasvati Goswami Maharaj kiadásában. 24–33. kötet. Sri Gaudiya Math, Kalkutta, 1927–1936.

Hayagriva Dasa. *The Hare Krishna Explosion*. Palace Press, Szingapúr, 1985.

Sanyal, Nisikanta. *Sree Krishna Chaitanya*. Első kötet. Sree Gaudiya Math, Royapettah, Madrasz, 1933.

Sardella, Ferdinando. *Modern Hindu Personalism: The History, Life, and Thought of Bhaktisiddhānta Sarasvatī*. Oxford University Press, Oxford, 2013.

Sraman, Bhaktikusum. *Prabhupāda Srila Sarasvati Thākura*. Śrī Caitanya Maṭha, Māyāpur, 1982.

Satsvarūpa dāsa Goswami. *Śrīla Prabhupāda-līlāmṛta: Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda életrajza*. The Bhaktivedanta Book Trust, Los Angeles, 1980–1983.

Tamal Krishna Goswami. *Servant of the Servant*. The Bhaktivedanta Book Trust, Los Angeles, 1984.

Tamal Krishna Goswami. *TKG naplója*. Pundits Press, Dallas, 1998.

Prabhupāda nemzedékről nemzedékre jelen lesz az ISKCON-ban az egyetlen olyan különleges helyzetű síksā-guruként, aki minden egyes ISKCON-bhakta életében meghatározó szerepet játszik, s ez a szerep egy állandó, immanens, tevékeny jelenlét marad mindig: irányt mutat és irányít.

Ő maga az ISKCON lelke. Mindez azt jelenti, hogy Śrīla Prabhupāda egészen addig hatékonyan cselekszik ebben a világban, amíg az ISKCON az ő akaratát közvetíti és akaratának egységes végrehajtó eszközeként működik. Ily módon lesz Śrīla Prabhupāda továbbra is az ISKCON lelke, s az ISKCON az ő teste.

Ez a könyv nem egyszerűen csak olvasmány:
beteljesítésre vár.

